

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200435

UNIVERSAL
LIBRARY

ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆ, ಧಾರವಾಡ

ವರುಷಕ್ಕೆ ಆರು ಸೂರು ಪುಟದ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಚಂದಾ: ರಜಿಸ್ವತ ಅಂಚಿಯಿಂದ ೫ ರೂ.

ಮೊದಲನೆಯ ವರುಷ

೧.	ಚಿಗುರು (೨ನೆ ಅವೃತ್ತಿ)	ದಿ ಸಾ. ಗೌರಮ್ಮ	೧	೪	೦
೨.	ಅಕ್ಕಾಜಿ	ಶರಚ್ಚಂದ್ರ		ತಿರೀವೆ	
೩.	ಕುಲದೀಪಕರು	ಸಿದ್ದವನಹಳ್ಳಿ		”	
೪.	ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನ	ಅ. ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯ		”	

ಎರಡನೆಯ ವರುಷ

೧.	ಮುದ್ದಿನಕಣಿ	ಚಿಕ್ಕೊವ್ವ		”	
೨.	ಸುಮತಿ ಮತ್ತು ಅನುರಾಧಾ	ಶರಚ್ಚಂದ್ರ	೧	೪	೦
೩.	ಡೊಂಕುಬಾಲ	ನಾ. ಕಸ್ತೂರಿ	೧	೮	೦
೪.	ಕಸ್ತೂರಿ	ಶ್ರೀಮತಿ 'ವಾಣಿ'	೧	೪	೦
೫.	ಶೈಲಾಜಿ	ಏಕಾಂಕಗಳ ಸಂಗ್ರಹ	೧	೪	೦
೬.	ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕ	ಸಂ: ವಿ. ಕೃ. ಗೋಕಾಕ	೧	೮	೦

ಮೂತನೆಯ ವರುಷ

೧.	ಹಕ್ಕಿಯ ನೋಟ	ದತ್ತಾತ್ರೇಯ	೦	೧೨	೦
೨.	ಗೃಹಿಣಿ	ಡಿ. ಹನುಮಂತರಾವ್	೧	೮	೦
೩.	ಕವಿವರ ಬೇಂದ್ರೆ	ವಿವಿಧ ಲೇಖಕರು	೧	೮	೦
೪-೫	ನಿರ್ಮಲಾ	ದಿ ಪ್ರೇಮಚಂದ್ರ	೨	೪	೦
೬.	ಮಾದಯ್ಯ ಮತ್ತು ವೇಣು ಇವರ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು	ಭಾರತಿಸುತ	೧	೮	೦

ಮಾರಾಟಗಾರರು :

ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥ ಭಾಂಡಾರ, ಧಾರವಾಡ

ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ, ಬೆಳಗಾವಿ

ಲ. ಸಾ. ಮಾಲೆಯ ಒನೆಯ ವರುಷದ ಓನೆಯ ಕುಡಿ

ವಾವಯ್ಯ ಮತ್ತು ವೇಣು
ಇವರ
ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು

ಲೇಖಕ :
'ಭಾರತೀಸುತ' ಕೊಡಗು

ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆ
ಧಾರವಾಡ

ಅಕ್ಷೋಬರ
೧೯೪೬

ಬೆಲೆ
೧-೮-೦

ಸಂಪಾದಕರು :
ಗೋವಿಂದ ವೆಂಕಟೇಶ ಚುಳಕಿ

ಮಾರಾಟಗಾರರು :
ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥ ಭಾಂಡಾರ, ಧಾರವಾಡ
ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ, ಬೆಳಗಾವಿ

ಲ. ಸಾ. ಮಾಲೆಯು ಅನೆಯ ವರುಷದ
ಮೊದಲನೆಯ ಕುಡಿಯು

ಬೇಗನೆ
ಪ್ರಕಟವಾಗುವದು

ಪ್ರಕಾಶಕರು
ದ. ಬಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿ
ಮ. ಗ್ರ. ಭಾಂಡಾರ
ಧಾರವಾಡ

ಮುದ್ರಕರು
ಎನ್. ಎಸ್. ಬೆಂಗಳೂರು
ವಿಜಯ ಮುದ್ರಾಲಯ
ಧಾರವಾಡ

ಸಂಸಾದಕರ ಅರಿಕೆ

ಈ 'ಮಾದಯ್ಯ ಮತ್ತು ವೇಣು ಇವರ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವೇ ನಮ್ಮ ಲ. ಸಾ. ಮಾಲೆಯ ಈ ವರುಷದ ಓನೆಯ ಕುಡಿಯು. ಈ ವರುಷದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಿದ್ದ ಆರೂ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಈ ಎರಡು ನೀಳ್ಗತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು, ನಮ್ಮ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನಿತ್ತ ಶ್ರೀ. ಭಾರತೀಸುತ ಇವರಿಗೆ ನಾವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ನಮ್ಮ ಲ. ಸಾ. ಮಾಲೆಯು ಜೂನ ೧೯೪೨ ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ, ಅಕ್ಟೋಬರ ೧೯೪೬ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೂರು ವರುಷಗಳನ್ನು ದಾಟಿತೆಂದು ಹೇಳಲು ಹರುಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಮಾಲೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ವರುಷ ತುಂಬಿದರೂ ಪ್ರಕಾಶನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಮೂರೇ ವರುಷಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊರಡದಿರಲು ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳಿದ್ದವು. ಯುದ್ಧಾಸಕ್ತ ಜಗತ್ತು; ಕಾಗದದ ಅಭಾವ; ಮುದ್ರಣದ ಅನಾನುಕೂಲತೆ ಮೊದಲಾದ ಅಪತ್ತುಗಳಿಗೀಡಾಗಿ ನಮ್ಮ ಈ ಮಾಲೆಯು ಬದುಕಿದುದೇ ಮಹಾ ಪ್ರಯಾಸವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳದಿರಲಾರೆವು. ಸಮಗ್ರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ೧೫೦ ಜನ ಚಂದಾದಾರರು ನಮ್ಮ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ! ಇಷ್ಟೇ ಚಂದಾದಾರರು ದೊರೆ ಕಿದ್ದ ರೂ ನಾವು ಧೈರ್ಯಗಡೆದೆ ಮಾಲೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವೆವೆಂದು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಈಗ ಯುದ್ಧವೂ ನಿಂತಿದೆ; ಶಾಂತಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳೂ ತಲೆದೋರುತ್ತಲಿವೆ; ಎಲ್ಲ ತರದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಅಭಾವವೂ ದೂರಾಗುತ್ತಲಿದೆ.

ಆದಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಕಾಲ ಒದಗಿ ಬರುತ್ತದೆಂದು ನಂಬಿ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಡಬಹುದೆಂದು ಆಶಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಮುದ್ರಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಥಿವಹಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಮನುತೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ನೆರವನ್ನು ನೀಡಿ. ಬಲು ಬೇಗನೆ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟಂಥ ವಿಜಯ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಒಡೆಯರಾದ ಶ್ರೀ. ನಾ. ಅ. ಹೊಸಕೇರಿ ಅವರಿಗೆ ನಾವು ಎಂದಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

‘ಮೂರು ದಾಟಿದರೆ ನೂರು ಕಾಣುವದು’ ಎಂಬುದನ್ನು ನಂಬಿ, ನಮ್ಮ ಮಾಲೆಯ ಕಾರ್ಯವು ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿಸುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಮಗೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವನೆಂದೂ, ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ಕನ್ನಡಿಗರು ಔದಾರ್ಯದಿಂದ ನೆರವನ್ನು ನೀಡುವರೆಂದೂ ಹಾರೈಸಿದ್ದೇವೆ.

ಗೋ. ವೆ. ಚುಳಕಿ

ಪರಿವಿಡಿ

೧.	ಮಾವಯ್ಯನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು	೧
೨.	ವೇಣುವಿನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು	೫೦

ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು

೧

ಮಾದಯ್ಯನ ಊರು, ಕುಟುಂಬ, ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು - ಈ ಹೊಲಬುಗಳನ್ನು ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಅರಿಯರು. ಅವನು ಆ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿ ನಾಲ್ಕಾರು ವರುಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವನೂ ಮಂಜಮ್ಮನೂ ಜತೆಗೂಡಿ ಜಿಲ್ಲಾವು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದರು. ಅನರ ದಾಂಪತ್ಯವು ಬಿಡುಗಡ್ಡರ ಎದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಚ್ಚನ್ನು ಮೂಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಊರವರು ಅವರ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆರಳು ಕಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು; ಈ ಬಡ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ದೈವವು ನಲವಿನ ಬುಗ್ಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆಯೆಂದು ಅವರು ಅಸೂಯಾ-ಕುಲರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೋಟೆಲು ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಮಾದಯ್ಯ ತನ್ನ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮಾದಯ್ಯನ ಹೋಟೆಲು ಎಂದರೆ ಮೈಸೂರಿನ ಇಂದ್ರಭವನ ಆನಂದಭವನಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಪುಟ್ಟ ಹೋಟೆಲು. ಅಚ್ಚು ಕಟ್ಟಾದ ಕೋಣೆಗಳು, - ಶುಚಿಯಾದ ಎರಡು ಮೂರು ಬಗೆಯ ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸುಗಳು, - ಕಾಫಿ ಮತ್ತು ಚಹಾ, - ಇಷ್ಟು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾದಯ್ಯನ ಚಂದ್ರಭವನದ ವಿವರಣೆಯು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವದು. ಊರ ಜನರೆಲ್ಲರೂ (ಹಾರುವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು) ಮಾದಯ್ಯನ ನಿತ್ಯದ ಗಿರಾಕಿಗಳು. ಮಾದಯ್ಯನ ಕೈಯ ತಿನಿಸುಗಳು ಗಿರಾಕಿಗಳ ನಾಲಗೆಯ ಸವಿಯನ್ನು ತಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, - ಮಾದಯ್ಯ ತುಪ್ಪಿಗಳಿಂದ ಬೀಸುವ ನಗುಮಾತುಗಳ ತಂಬಿಲರು, ಗಿರಾಕಿಗಳ ಎದೆಮುಗುಳುಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದದು ರಿಂದಲೇ ಬೆಳಗುಬೈಗುಗಳಲ್ಲಿ ಜನರ ನೆರವಿಯು ಮಾದಯ್ಯನ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ

ಸಂವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು; ಚಹಾಗ್ಲಾಸು ತಟ್ಟೆಗಳ ಧ್ವನಿಯು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮಂದಿಯ ಎದೆಗಳಿಂದ ಪೊಮ್ಮಿದ ನಗುವಾತುಗಳು ಬಾಂದಳವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮಾದಯ್ಯ ಮತ್ತು ಮಂಜಮ್ಮ ಇವರ ಪೂರ್ವ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಆ ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವು ಪರಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. “ಮಾದಯ್ಯ ಒಕ್ಕಲಿಗ; ಪುತ್ತೂರಿನಿಂದ ಹಾರುವರ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದಾನೆ” ಎಂದು ಕೆಲವರು ಉಸುರಿದರೆ, ಇನ್ನು ಹಲವರು “ಆತ ಉಡುಪಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ; ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಮಾಧವನೆಂದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆತನ ಕೈಗಳು ಅಟ್ಟ ತಿನಸುಗಳು ಈಸು ಸವಿ. ಕುಂದಾಪುರದಿಂದ ನಾಡವರ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೊಬ್ಬಳನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದಾನೆ” ಎಂದೆನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಠಂಪತಿಗಳ ಪೂರ್ವ ಚರಿತ್ರೆಯ ಹೊಲಬು ನನಗೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಮಾದಯ್ಯ ಒಕ್ಕಲಿಗನೋ, ಅಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೋ; ಮಂಜಮ್ಮ ಹಾರುವರ ಹೆಣ್ಣೋ, ಅಲ್ಲ ನಾಡವರ ಸ-ತಾನವೋ ಎಂಬ ಚರ್ಚೆಗೆ ನಾನು ಇಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮಾನವರು, ಹೃದಯ ಬುದ್ಧಿಗಳಿಹ ಮಾನವರು ಎಂಬದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾನು ಬಲ್ಲೆ.

ಮಂಗಳೂರು ಕಡೆಯ ಒಂದೆರಡು ವಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವು ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ನೆರೆಯುತಿದ್ದ ಜನರ ಮೆದುಳುಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಒದವಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಇತ್ತ ಚಹಾ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತಾ ಮಾದಯ್ಯನ ಗಿರಾಕಿಗಳು ವಾರದ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗಾಗ ಮಾದಯ್ಯನ ಬೀಕೆ ನಿಮರೈಗಳು ಅವರ ಮಾತುಕತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಕಳೆಯನ್ನು ತೊಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

× × × ×

ಅಂದು ಗಿರಾಕಿಗಳು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ. ಅವರ ಮುಂದೆ ಇಡ್ಲಿ ಸಾಂಬಾರಗಳ ತಟ್ಟೆಗಳಿದ್ದವು. ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಚಹಾದ ಅಗಮನವನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ಮಾದಯ್ಯ ಚಹಾ ಕವುಗಳನ್ನು ತಂದಿರಿಸಿದ ಅವರ ಮುಂದೆ. ಅನಿತರಲ್ಲಿ ಪೋಸ್ಟುಮಾನ ಬಂದು

ಎಂದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೇಜದ ಮೇಲೆ ಒಗೆದ. ಮಾದಯ್ಯನ ಕರಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುವು. ಮೇಲಿನ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ ದಾಯಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಯ ತಲೆಬರಹಗಳನ್ನು ನೋಡಿದುವು. ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬೆಳಗಿದವು; ಧನುನಿಗಳಲ್ಲಿನ ನೆತ್ತರು ಬಿಸಿಯೇರಿತು. ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಭಾವಗಳು ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದುವು.

“ಸಮಾಚಾರವೇನು?” ಇಡ್ಲಿ ಸಾಂಬಾರವನ್ನು ಗಂಟಲೊಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚೆನ್ನಪ್ಪನ ಕೊರಳಿನಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಹೊರಟಿತು.

ಅದರೆ ಚೆನ್ನಪ್ಪನ ನುಡಿಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಸವಿಯುವ ದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ಮಾದಯ್ಯನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸ್ವರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಯ ಹಾಳೆಗಳಿಂದ ಕದಲದಾದವು.

“ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ವಿಶೇಷ ಸುದ್ದಿಯಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದಿ ಹೇಳಬಾರದೇ ಮಹಾರಾಯ!” ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊರಳಿಂದ ಮಾರನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಬೇಸತ್ತು ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಮರಳಿ ನುಡಿದ. ನುಡಿದ ಎಂಬವರ ಬದಲು ಗುಡುಗಿದ ಎಂಬುದು ಲೇಸು.

“ಹೋರಾಟವು ಆರುಭವಾಯಿತು. ” ಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತದೆ ಮಾದಯ್ಯ ಉಸುರಿದ. “ಕದನದ ಕಾರ್ಮಿಗಿಲು ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪಸರಿಸಲಿದೆ. ”

“ಏನಾಯಿತು ! ಏನಾಯಿತು ! ” ನಾಲ್ಕು ಕೊರಳುಗಳ ಉಲಿಗಳು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೊಳಗಿದವು.

“ಸರಕಾರದ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಮುರಿಯಲು ಗಾಂಧೀಜಿ ಹೊರಟಿದಾರೆ. ಉಪ್ಪಿನ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಭಂಗ ಮಾಡಲೋಸುಗ ದಂಡಿ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದಾರೆ.”

ಉಪ್ಪುಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲೋಸುಗ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ತೊಡಗಿದ್ದ ದಂಡಿ ಯಾತ್ರೆಯ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಮಾದಯ್ಯ ಓದಿಹೇಳಿದ. ಗಿವಾಕಿಗಳು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

ಓದು ಮುಗಿದಿತು. ಎಲ್ಲರ ಎದೆಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಸಿಯುಸಿರುಗಳು ಹೊಮ್ಮಿದವು. ಎಳೆಬಳ್ಳಿಯ ಬುಡವನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಕುಲುಕುವಂತೆ, ಆವುದೋ ಒಂದು ಅನಿದಿತ ಜೇತನವು ಅವರ ಹೃದಯದಂತರಾಳವನ್ನು ಕಲಕಿತು. ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳ ತನಕ ಅವರು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಅವರು ಮುಂಬರಲಿಹ ಉಪ್ಪು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಹಲವರು “ಗಾಂಧೀಜಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಹೊಸ ಹುಚ್ಚು ಇದೆಂದು” ಉಸುರಿದರೆ, ಕೆಲರು “ಸರಕಾರದ ಮುಂಡಾ ಮೋಚಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಗಾಂಧೀಜಿಯೇ ಗೆಲುವರು” ಎಂದರು. ಅವರ ವಾದನಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಕಡಿಮೆ ಮಾತಾಡಿದವನೆಂದರೆ ಮಾದಯ್ಯನೊಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ.

× × × ×

ವಾರಗಳು ಗಾಡಿಯ ಚಕ್ರದಂತೆ ಉರುಳಿದವು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಹೊಸ ಹೊಸ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದವು. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಕಾರ್ಮಿಗಿಲುಗಳು ಬಾನನ್ನು ಕವಿದುವು. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ನಾಡಿನ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ಮಾಡಿ ಸರಕಾರದ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಡಿನ ಉದ್ದ ಅಗಲಕ್ಕೂ ಸಭೆಗಳು, ಮೆರವಣಿಗೆಗಳು ಜರಗುತ್ತಿದ್ದವು. ದೇಶಸೇವಕರು ತುರಂಗಗಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಲಾತಿ ರಕ್ತಸನು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಖಾದಿ ತೊಪ್ಪಿಗಳಿಗೆ ಗಿರಾಕಿಗಳು ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಖಾದಿ ಅರಿವೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಿಕರಿಯಾಗತೊಡಗಿದುವು.

ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲೋಸುಗ ಮಾದಯ್ಯನ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಜನರು ಹೆಚ್ಚು ಸಂದಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾದಯ್ಯನ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಜನರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಹುರುಪು ಹುಮ್ಮಸುಗಳು ತಲೆದೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾಡಿನ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಜನತೆಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಸುಕತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಮಾದಯ್ಯನ ಮನದ ಶಾಂತಿಯು ಅಳಿಸಿತು. ಅವನ ಚಿತ್ತದ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯು ಉರಿಯತೊಡಗಿತು. ಅವನ ಅಂತರಂಗದ ಕರೆಯು ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರುಲಿಗೊಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಗಿರಾಕಿಗಳಿಗೆ ಚಹಾ

ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ; ಒಲೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ವಡೆಗಳನ್ನು ಬೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ; ದೇಶಸೇವಕರು ಕಡಲ ಕರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಉಪ್ಪು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಿತ್ರಗಳು ಅವನ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದವು; ಪೋಲೀಸರ ಲಾತಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು; ದೇಶಸೇವಕರು ಸೆರೆಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳುವ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

೨

“ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ವೃತ್ತಾಸವಾಗಿದೆ. ನೊಗದಲ್ಲಿನ ನಗೆಯಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಹರುಷವಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಆಲೋಚನೆ ಹಿಡಿಸಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ ” ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಇರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಂಜಮ್ಮ ಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

“ಇಲ್ಲ. ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ” ಎಂದು ವಾರ್ತಾವದನ ಮಾಡಯ್ಯ.

“ ನೀವು ನುಡಿದುದು ಸುಳ್ಳು. ನಿಮ್ಮ ನೆರಳಿನಂತಿಹ ನನ್ನಿಂದ ಏನನ್ನೋ ಮರೆಸುತ್ತಿರುವಿರಿ ಕಳೆದ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಬಹಳ ಬದಲಾಯಿಸಿರುವಿರಿ. ” ವಿಳೈದೆಲೆಗೆ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದ ಮಂಜಮ್ಮ ಅಂದಳು “ ಹಣಕಾಸಿನ ತೊಂದರೆಯೆಂದರೆ, ಈಗ ವ್ಯಾಪಾರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ”

“ ಮಂಜು, ಹೇಳಿದರೆ ನಿನಗೆ ಅರಿವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಎದೆಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಬೆಂಕಿಯು ಉರಿಯುತ್ತಲಿದೆ. ಒಳಗಿನ ಕಿಚ್ಚು ಹೊರಗಿನ ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ನೆಗೆಯಲು ನನ್ನನ್ನು ಪೇರಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ”

“ ಬೇರೊಬ್ಬ ಚೆನ್ನೆಯು ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದಳೇನೋ ! ” ಮುನಿಸಿನ ನೋಟವೊಂದನ್ನು ಪತಿಯ ಮೊಗದಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾ ಮಂಜಮ್ಮ ಇನಿಯನ ಬಾಯಿಯೊಳಗೆ ಅಡಿಕೆ ಹೋಳುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದಳು.

“ ಅಹುದು. ಬೇರೊಬ್ಬ ಗಾಡಿಗಾರ್ತಿಯು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದಿದಾಳೆ. ನಿಜವನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದೇಕೆ ಮರೆಸಬೇಕು ! ”

“ ಆರಾಕೆ ! ” ಅರ್ಧ ಚಾಚಿದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ವಿಳೈದೆಲೆಯು

ಮಂಜಮ್ಮನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯಿತು.

“ಸವತಿಯೊಬ್ಬಳಿದಾಳೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆ ಮೂಡಿತೇ ?” ಮಾದಯ್ಯನ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕಿರುನಗೆಯೊಂದು ಮಿಸುಗಿತು. ಆತನ ಕೈ ಬೆರಳು ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿತು. “ಆಕೆಯ ಸಂಗತಿ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.”

“ ಎಲ್ಲಿ ? ಆಕೆಯ ತಪ್ಪೀರನ್ನು ಪೇಪರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವರೇ ?” ಮಂಜಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ತಿರುವಿ ಹಾಕಿದಳು. ಆದರೆ ಆಕೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಬೆಡಗುಗಾತಿಯ ಚಿತ್ರವು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. “ಇದರಲ್ಲೆಲ್ಲಿದೆ ಮಣ್ಣು !” ಎಂದು ಆಕೆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ದೂರ ಒಗೆದಳು.

“ ಓವಿನೋಡಿದರೆ ತಿಳಿಯುವದು. ”

“ ಓದಲು ನನಗೆಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಿದೆ ? ”

“ಆ ಚಿನ್ನೆಯು ನಿನ್ನಂತೆ ದೇಹ ಕೈಕಾಲುಗಳಿರುವ ಬೆಡಗುಗಾತಿಯಲ್ಲ.”

“ಮೈ ಕೈಕಾಲುಗಳಲ್ಲದ ಮಂದಿಯಿರುವರೇ ! ಹಾಗಾದರೆ ಅವರು ದಿವ್ಯಗಳೇ ಸರಿ ! ”

“ಅವಳ ಹೆಸರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದು. ಆಕೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ” ನಗೆಯ ಮುಗುಳೊಂದು ಮಾದಯ್ಯನ ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲರಿ ತನ್ನ ಕಂಪನ್ನು ಹೊರಸೂಸಿತು.

“ ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಬೇಡಿ. ತುಸು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿ” ಮಂಜಮ್ಮನ ನೋಗವು ಹುಸಿಮುನಿಸನ್ನು ತಳೆದಿತು.

ಆಗ ಮಾದಯ್ಯ ನಾಡಿನ ಪರಾಧೀನತೆ-ಅದಕ್ಕೋಸುಗ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಮುಂದಾಳುತನದಲ್ಲಿ ಜನತೆ ಹೆಣಗುತ್ತಲಿಹುದು, ನಾಡಿನ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೆ ಪಸರಿಸಿದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಕದನ, ಬೆಳೆದು ಬರುತಿಹ ಬಿಡುಗಡೆಯ ನೀರಡಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಣಿಸಲು ಸರಕಾರವು ಕೈಗೊಂಡ ರೀತಿಗಳು- ಈ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮಡದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದ. ಆತನ ಮಾತು ಅರ್ಥದಷ್ಟು ಮಂಜಮ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು; ಇನ್ನುಳಿದ ಅರ್ಥವು ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ನೋಗದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ್ದ ಮುನಿಸು ಇಳಿದಿತು. ಮಡಚಿದ ವಿಳ್ಯ-

ಎಲೆಯನ್ನು ಆಕೆ ಅಣ್ಣನ ಬಾಯಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಮಾದಯ್ಯ ನಲ್ಲೆಯ ಕೈಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸೆಳೆದು ತನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಕೊಂಡ. ಅವನ ಕೊರಳಿಂದ ನುಡಿಗಳ ಹನಿಗಳು ಜಿಸುಗಿದವು. “ ನೋಡು ಮಂಜು, ನಾಡಿನ ಕರೆಯು ನನ್ನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಬಿರುಗಾಳಿಯು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಾಗಿರುವಂತೆ ಬಗ್ಗಿಸಿದೆ. “ ಹೊರಡು ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸು” ಎಂದು ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ದಂಡಿಗೆ ಹೊರಟ ಮಾದುಕ ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕಡಲ್ಪರೆಯಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ಮಾಡುತ್ತಿಹ ದೇಶಸೇವಕರ ಚಿತ್ರವು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸುತ್ತಿಹ ಈ ಉರಿಯಲ್ಲಿ ನೆಗೆದು ಬಿಡಬೇಕು ಎಂದು ನನ್ನ ಜೀವವು ಕಾತರಿಸುತ್ತಲಿದೆ.

“ ಆದರೆ ನಾನು ಬೇಡವೇ? ನನ್ನ ಗತಿಯೇನು? ನಾಡಿನ ಕರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಕೈ ಬಿಡುವಿರಾ! ” ಮಾದಯ್ಯನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಾ ಮಂಜಮ್ಮ ಉಸುರಿದಳು. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಕಣಗಳು ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದವು.

“ಅದೇ ಚಿಂತೆಯಾಗಿದೆ ಮಂಜು, ನನ್ನ ಮೆದುಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಲಿರುವದು” ಮಾದಯ್ಯನ ಎದೆಯಿಂದ ಬಿಸಿಯುಸಿರೊಂದು ಹೊಮ್ಮಿತು. “ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಡಿನ ಕರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಕಿವುಡನಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ”

×

×

×

×

ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತರಲೋಸುಗ ಹತ್ತಿರದ ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಮಾದಯ್ಯ ಮರಳುವಾಗ ಖಾದಿಯ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಅವನ ಸೊಂಟವನ್ನು ಬಿಳಿಯ ಖಾದಿ ಪಂಚೆ ಬಳಸಿತ್ತು. ಬಿಳಿಯ ಖಾದಿ ಟೊಪ್ಪಿ ತಲೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿತ್ತು. ಅವನ ಈ ನೂತನ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾದಯ್ಯ ಗಾಂಧಿಯಾದನೆಂದು ಊರವರು ಗುಸುಗುಸು ಅಂದರು. ಹಲವರ ದೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಜಿಕೆಯು ಬೆರೆತಿದ್ದಿತು.

ಸ್ವದೇಶಿ ಉಪ್ಪನ್ನು ಮಾರಲು ಆ ಊರಿಗೂ ಒಬ್ಬ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಯು ತಲುಪಿದ. ಅವನ ಮೊದಲನೇ ಗಿರಾಕಿಯೇ ಮಾದಯ. ಅವನು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗೆ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಪೊಟ್ಟಣ ಉಪ್ಪನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡ. ಹೋಟೆಲಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಇತರರೂ ಎರಡಾಣೆ, ಒಂದಾಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗಾಂಧಿ ಉಪ್ಪನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಯ ಊಟಉಪಚಾರಗಳು ಮಾದಯನಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದುವು. ಆತ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳತನಕ ಮಾದಯನ ಅತಿಥಿಯಾಗಿದ್ದ. ಊರಲ್ಲಿ ಮಾದಯನ ಪರಿಶ್ರಮಗಳ ಫಲವಾಗಿ, ಊರ ದೇಗುಲದ ಮುಂದಿನ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಸಭೆಗಳು ಜರಗಿದವು. ದೂರದ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಬಂದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಯು ಮೂರು ಬಣ್ಣಗಳ ಬಾವುಟವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡಿದ. ಜನರು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಭಯ ಸಂಭ್ರಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ ಆತನ ಗಾಂಧಿ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ತಾವು ಆವುದೋ ಒಂದು ಮಹತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರರಾಗುತ್ತಲಿಹೆವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿಸಿತು.

“ ಏನೋ ಮಾದಯ, ಗಾಂಧಿಜನಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆರಳುಕೊಟ್ಟು ವಾಟಿಂಗುಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಿ. ಸರ್ಕಾರದವರಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುತ್ತಾರೋ? ” ಎಂದು ಉಸುರಿದ ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಮಾದಯನ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ.

“ ಅವರು ದೇಶದ ಸಲುವಾಗಿ ಮನೆ ಮಂದಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೊರೆದು ಬಂದಿದಾರೆ. ” ಮೂರದ ನೀಲಿಯು ಬಾನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಮಾದಯ್ಯು ಮಾನ್ಯನಾದ. “ ಸೆರೆಮನೆಗೆ ತೆರಳಲೂ ಅವರು ತಯಾರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಇನಿತೋಂದು ಸೇವೆಯನ್ನಾದರೂ ನಾಡಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ? ”

ಚೆನ್ನಪ್ಪ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಾದಯ್ಯು ಗಾಂಧಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದಾನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು.

ಆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ ಮಾದಯ್ಯನ ಹೋಟೆಲನ್ನೇ ತನ್ನ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ಮಾರಾಟವನ್ನು ಮುಂದು

ವರಿಸಿದ. ಆತ ಮನೆಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿ ಗಾಂಧೀ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಜನತೆಗೆ ತಲುಪಿಸಿದ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾಯಿದೆಭಂಗಗಳ ದೀವಿಗೆ ಜನತೆಯ ಎದೆಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿಸಿದ.

ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ತುರಂಗಕ್ಕೆ ಒಯ್ದರು.

× × × ×

ದಿನಗಳು ಹಲವು ಉರುಳಿದವು. ಶಾಸನಭಂಗದ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚು ನಾಡಿನ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಇದುವರೆಗೆ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಗರ ಎದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನೀರಡಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ಜನತೆಯೂ ಒಂದು ಪರ್ದಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಿತು.

ಆ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚು ಮಾದಯ್ಯನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಗೂ ಪಸರಿಸಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಐದು ಮಂದಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಕಾಯಿದೆ ಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡಲೋಸುಗ ಆ ಊರಿಗೆ ಬಂದರು. ಮಾದಯ್ಯನ ಹೋಟೆಲೇ ಈ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ವಸತಿಯಾಯಿತು. ಅರಳಿದ ಮೊಗದೊಡನೆ ಮಾದಯ್ಯ ಅಭ್ಯಾಗತರಿಗೆ ನೀರು ನೆರಳುಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ. ಮೊದಲನೆಯ ದಿನ ಕಳೆಯಲು, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳ ಮುಂದಾಳುಗಳಾದ ರಾಮರಾಯರು, ಎರಡುರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಮಾದಯ್ಯನ ಕೈಯಲ್ಲಿರಿಸಲು ಬಂದರು.

“ಬೇಡ ರಾಯರೆ,— ತಮ್ಮಿಂದ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಾಪ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವನಲ್ಲ.” ಮಾದಯ್ಯ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೊಪ್ಪದ ತಲೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದ.

“ನಾವು ನಾಲ್ಕೈದು ಮಂದಿ ಇದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳು ಧರ್ಮಾರ್ಥವಾದರೆ ನಿನಗೆ ನಷ್ಟವಲ್ಲವೆ ? ನಾವು ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಇರಲು ಬಂದವರಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳುಗಳ ವಟ್ಟಿಗೆ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗಬಹುದು.

“ನೀವು ಎನಿತು ಸಮಯ ಬೇಕಾದರೂ ಇಲ್ಲಿರಿ. ನಾಡಸೇವೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿರಿ. ನಾನು ಧನಿಕನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಾಲ್ಕೈದು ಮಂದಿಗೆ ಕವಳ

ವನ್ನೆದ್ದದಗಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ದೇವರು ದಯಪಾಲಿಸಿದಾನೆ. ಬೇರೇನೂ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ನಾನು ಶಕ್ತನೆನಿಸದಿದ್ದರೂ, ನಾಡಸೇವೆಗೆ ಪಣ ತೊಟ್ಟು ನಿಮ್ಮಂತಹ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಯ ಹಸಿವೆಯನ್ನು ತಣಿಸಿಯಾದರೂ ಪುಣ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ”

ರಾಯರ ಕೊಠಳಿಂದ ವಗಾರಲಿಯು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ವಾದಯ್ಯನ ವೊಗದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿದುವು. ಸೋಜಿಗದ ಕಣಗಳು ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲಿದುವು. ಇದೊಂದು ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೂತನ ಅನುಭವ ವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಚರಾ ಕುಡಿಯಲು ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಹಲವು ಮಂದಿ ಈ ಮಾತು-ಕತೆಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ವಾದಯ್ಯನ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಲವರಿಗೆ ಆರ್ಜಯವೆನಿಸಿತು. ನಾಲ್ಕೈದು ಮಂದಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸಿಗರಿಗೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಅನ್ನ ನೀರು ಕೊಡಲು ವಾದಯ್ಯನೊಪ್ಪಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ಸೋಜಿಗ ಗೊಂಡರು. ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ತಾನೇ ಕಿಚ್ಚನ್ನಿಕ್ಕಲು ವಾದಯ್ಯ ಉದ್ಯುಕ್ತ ನಾಗಿಹನೆಂದು ಹಲವರಿಗೆ ಅನಿಸದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಾಗಿವೆ. ಅವರ ಇರವು ಹಳ್ಳಿಗರ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಎಸಗಿದೆ. ಊರ ಹುಡುಗರ,—ನೀರಿಗೋಸುಗ ಭಾವಿಗೆ ಬರುತಲಿಹ ಗಾಡಿಕಾರ್ತಿಯರ ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಅನ್ನುತಿದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಗಳು ನೆಲಸಿದುವು. ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಸುಳೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ, ತೂಗು ವಾಗ ತಾಯಂದಿರ ಕೊಠಳುಗಳಿಂದ ಗಾಂಧಿ ಹಾಡುಗಳು ಹರಿದು ಬರ-ತೊಡಗಿದುವು.

ಈವರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಊರ ಸೇಂದಿ ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ಸರ್ವ ಕಾವಲು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಮಧ್ಯದಂಗಡಿಗೆ ತೆರಳುತಿಹ ಮಂದಿಯ ಕಾಲು ಗಳಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಅವರು ಮಧ್ಯಪಾನವನ್ನು ತಡೆಯುವ ಚಿತ್ರವು ಹಳ್ಳಿಗರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಮಧ್ಯಪಾನಿಗಳು ಸೇಂದಿ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗು

ದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಕಾಲಿಗರಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಪಾಪ; ಗಾಂಧಿಯ ಶಾಪವು ತಮಗೆ ತಗಲದಿರದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಹಳ್ಳಿಗರಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ಕೆಂಚಯ್ಯಗೌಡ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳನ್ನು ದೂಡಿ ಸೇಂದಿ ಅಂಗಡಿಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದ. ಆತ ಎರಡು ಸೇರು ಕಳ್ಳನಿಂದ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಭರ್ತಿಮಾಡಿದ. ಅವನು ಸೇಂದಿ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಹಳ್ಳಿಯ ವಾನರ ಸೇನೆ ನೆರೆದಿತ್ತು. ಪುಟ್ಟ, ತುಂಬರು ಕೆಂಚಯ್ಯನನ್ನು ಸುತ್ತಿಟ್ಟು ಕೈಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು; ಕೇಕೆ ಹಾಕಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. “ಸೇಂದಿ ಕುಡುಕ ಕೆಂಚಯ್ಯ! ಸುಯಾರ್ಡೆಗೆಟ್ಟ ಕೆಂಚಯ್ಯ!” ಎಂದು ಅವರು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿ ಎಳೆಯರು ಕೆಂಚಯ್ಯನ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದು ಬಿಟ್ಟರು. ಅಂದು ಕೆಂಚಯ್ಯನ ಮಡದಿಯು ಸಹ ಗಂಡನನ್ನು ಹುಗಿಸಿದಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನು ಸೇಂದಿ ಅಂಗಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಇಣಕಿ ಸಹ ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ಉಳಿದ ಮೂವರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸುವುದನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರು ಸೇಂದಿಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವುದು ಅವನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಇನಿಸುಡಿಗಳಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗರ ಪ್ರೀತ್ಯಾದರಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು. ಗಾಂಧಿ ಜನರ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗರ ಅಕ್ಕಿ, ಬೇಳೆ, ತರಕಾರಿಗಳು ಮಾವಯ್ಯನ ಹೋಟೆಲುಗಳನ್ನು ಸೇರತೊಡಗಿದವು.

ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನ ಸಾರುಗಳನ್ನು ಅಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಂಜಮ್ಮನ ಕೈಗಳು ಎಸಗುತ್ತಿದ್ದವು.

× × × ×

ವಕ್ಕದ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಪ್ರೇಲೀಸ ಸಬ್‌ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರ ನವಾರಿಯು ಮಾದಯ್ಯನ ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಚಿತ್ರೈಸಿತು ಅವರು ತಮ್ಮ ಪಾಪಧೂಳಿಯಿಂದ ಅವನ ಚಹಾದಂಗಡಿಯನ್ನು ಪುನೀತಗೊಳಿಸಿದರು. ಅವರು ದಯಮಾಡಿಸಿದಾಗ,—ಮಾದಯ್ಯ ಗಿರಾಕಿಗಳಿಗೆ ಚಹಾವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಮುರುಕು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿದರು.

ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಅವರ ಮೊಗದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿದವು. ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಚ್ಚರಿಯ ನೋಟವಿದ್ದಿತು. ಯಾರ ತುಟಿಗಳಿಂದಲೂ ಮಾತುಗಳು ಉದುರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರು ಮಾದಯ್ಯನ ಮೊಗದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕದಲಿಸದೆ ನುಡಿದರು. “ಹೋಟೆಲುಗಾರ ಮಾದಯ್ಯ ಎಂದರೆ ನೀನೇ?”

“ಅಹುದು”ಎಂದ ಮಾದಯ್ಯ.

“ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ನೀನು ಆಶ್ರಯವನ್ನು ನೀಡಿರುವೆಯಂತೆ.” ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರವು ಮಂದಿಯ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. “ಅವರಿಗೆ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಇತ್ತು ನೀನು ಕಾಯಿದೆಭಂಗ ಮಾಡಲು ಪುಸಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಂತೆ.”

“ಅವರು ನನ್ನ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡುತ್ತಿರುವರೆಂಬುದು ನಿಜ” ಮಾದಯ್ಯ ಮಾರ್ಸುಡಿದ. “ಆದರೆ ನೀವು ಕಾಯಿದೆ ಮುರಿಯಿರಿ ಎಂದು ಅವರನ್ನು ನಾನು ಪುಸಲಾಯಿಸುತ್ತಲಿಲ್ಲ.”

“ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲವೇ?”

“ಅಹುದು. ನಾನು ಹೋಟೆಲು ಕಸುಬಿನಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದವರಿಗೆ ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸು ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ನನ್ನ ಕೆಲಸ.”

“ಆದರೆ ನೀನು ಧರ್ಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಂತೆ.” ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರು ಹೊಸದೊಂದು ಕಣೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದ ತೆಗೆದರು.

“ಹಾಗೆಂದವರಾರು? ನಾಲೞಾರು ಮಂದಿಗೆ ಅನುದಿನ ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೇ?” ಮಾದಯ್ಯನು ಪ್ರತ್ಯಸ್ತ್ರವೊಂದನ್ನು ಹೊಡೆದನು. “ಗಾಂಧಿ ಜನರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವರಿಂದ ನಾನು ರೊಕ್ಕವನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

“ಮಾದಯ್ಯ, ನೀನು ತಲೆ ತುಂಬಾ ಮಾತಾಡಿದಿರು. ನೀನು ರೊಕ್ಕ ಪಡೆದು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೀಯೋ, ಅಲ್ಲ ಪುಕ್ಕಟೆ ಹಾಕುತ್ತಿ

ದ್ದಿಯೋ ಎಂಬದು ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದಲ್ಲ.” ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರ ಕೊಠಳಿಂದ ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯು ಹೊಮ್ಮಿತು. “ನೀನು ಅವರಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಶಾಸನಭಂಗ ಮಾಡಲು ಉತ್ತೇಜನಗೊಳಿಸಿದಂತಾಗುವದು. ಅದು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದುದು. ನಾನು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ಎಡೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಾದರೆ,—ನೀನು ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವದು.”

“ ಸ್ವಾಮೀ, ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮಂದಿಗೆ ಊಟಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಂಡಿ ತಿನಸುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಬಾಳುವೆಯು ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೋಟೆಲು ನಡೆಸಕೂಡದೆಂದು ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ, — ನನ್ನ ಜೀವನದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಸರಕಾರವೇ ಹೊರಬೇಕಾಗುವದು. ”

“ ಇದೆಂತಹ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗ ನಿನ್ನದು! ಹೋಟೆಲು ನಡೆಸಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದವರಾರು? ಆದರೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ನ ಹಾಕಬೇಡ. ” ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪಡರಿದವು. “ ಇತರರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಡವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೇನೇ ? ”

“ ಇವರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು, ಇವರು ಅಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಎಲ್ಲ ತರದ ಜನರು ಬರುತ್ತಾರೆ; ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ”

“ ಮೊಗ ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ ಯಾರೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವದು. ” ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರು ಗುಡಗಿದರು. “ ನಿನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಉಸುರು ತಿವೇನೆ; ನೀನು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ಎಡೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಗುವೆ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದೇನೆ. ”

ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊಠಳಿಂದ ಮಾರ್ದನಿಯು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರು ಒಂದು ಕಷ್ಟ ಚಹಾ ಬರೆದು ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಿದರು.

“ ಮಾದಯ್ಯ, ಮೊದಲೇ ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಗಾಂಧಿ ಜನರ ಗೊಡವೆಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದರೆ ನೀನು ತೊಂದರೆಗಳ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಬೇಕಾಗುವುದೆಂದು. ” ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರು ತೆರಳಿದ ಅನಂತರ ಚೆನ್ನಪ್ಪ ತನ್ನ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ. “ ನೀನು ಆ ರಾಮರಾಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಬಿಡು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಅನ್ನ ಹಾಕಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು. ”

“ ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ ಚೆನ್ನಪ್ಪ; ಆ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ” ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟ ಗಂಭೀರ ವಾಣಿಯು ಚೆನ್ನಪ್ಪನ ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಗವನ್ನು ಹಾರಿಸಿತು.

× × × ×

ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳ ಮುಂದಾಳು ರಾಮರಾಯರಿಗೆ ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರು ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ ಒಡ್ಡಿದ ಬೆದರಿಕೆಯ ಅರಿವಾಯಿತು. ತಮಗೋಸುಗ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ ಸರಮನೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಬುದ್ಧಿ ಅವರದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಮಾದಯ್ಯನ ಸಂಗಡ ಉಸುರಿದರು. “ ಇನಿತು ದಿನಗಳತನಕ ಊಟ ಉಣಿಸುಗಳನ್ನು ತ್ತುಡೇ ಹಿರಿಯ ಉಪಕಾರವಾಯಿತು. ಜನತೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಲ್ಲರು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಜಿಕೆ, ಬೆದರಿಕೆಗಳ ಬಲೆಯನ್ನು ಹರಡುತ್ತಿಹರು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ನಾವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೆ, ಅವರಿಂದ ನಿನಗೆ ಕೋಟಲೆಗಳು ಒದಗಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ಬೇರೆಡೆಗೆ ತೆರಳುವೆವು. ”

“ ರಾಯರೇ, ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರು ನನ್ನನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ಹೋಗಿದಾರೆಂಬುದು ನಿಜ. ” ಮಾದಯ್ಯ ನುಡಿದ. “ ನೀವು ನಾಡಿಗೋಸುಗ ನಿಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸಿರುವಿರಿ. ಸಾವಿಗೂ ಅಳುಕದೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತಿರುವಿರಿ. ನಾನು ಈ ಅಲ್ಪ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲಾರೆನೇ? ಊರ ಜನರನ್ನು ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರ ನುಡಿಗಳು ಅಳುಕಿಸಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ನಿಮಗೆ ನೆರಳು ದೊರಕದು. ”

“ ಜನರು ನೆರವನ್ನು ಈಯದಿದ್ದರೇನು! ಮರದ ನೆರಳೇ ನಮವಸತಿಯಾಗುವುದು. ” ರಾಮರಾಯರೆಂದರು. “ ಬೆದರಿಕೆಗಳ ಬಳ್ಳಿಯು ನಮ್ಮ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ತೊಡಕದು. ” ನೀವು ಯಾವ ಕೋಟಲೆಗೂ ಅಳುಕದವರೆಂಬುದನ್ನು ನಾ ಬಲ್ಲೆ. ಈಗ ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಕನಿಕರದಿಂದ ನನ್ನ

ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದಾದರೆ—ನಾಡಿಗೆ ನಾನು ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದಾದ ಅಲ್ಪ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಹ ನೀವು ತಡೆದಂತಾಗುವುದು. ”

ಮಾದಯ್ಯನ ನುಡಿಗಳು ರಾಯರನ್ನು ನಿರುತ್ತರಗೊಳಿಸಿದುವು.

(೩)

“ ಮಂಜೂ ! ” ಮಾದಯ್ಯ ತನ್ನ ಬಾಳುವೆಯ ಜತೆಗಾತಿಯನ್ನು ಕರೆದ.

ಮಂಜಮ್ಮ ಇನಿಯನ ಮೊಗನನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಅದು ಗಂಭೀರ ಭಾವವನ್ನು ತಳೆದಿತ್ತು. ವಿಚಾರದ ಕದಿರುಗಳು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದವು, ನವಕಳೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದವು.

“ ಮಂಜೂ, ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರು ಬಂದುದನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ. ”

“ ಹೂಂ ” ಎಂದಳು ಮಂಜಮ್ಮ.

“ ಅವರು ಏನು ಹೇಳಿದರೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯಲ್ಲವೇ ? ”

“ ಗಾಂಧಿ ಜನರನ್ನು ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಬಾರದೆಂದು ಹೇಳಿದರಲ್ಲವೇ ! ”

“ ಅಸುದು. ಈಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಹೇಳುವೆ ! ”

ಮಡದಿಯ ಮೊಗದಿಂದ ಮಾದಯ್ಯ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕದಲಿಸಲಿಲ್ಲ

“ ನಿನುಗೆ ಅದು ತಿಳಿಯದೇ ? ಅದೇಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಿರಿ ಎಂದು ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಗೃಹೆಯನ್ನು ಆವಾಗಲಾದರೂ ಜರೆದಿರುವೆನೇ ? ”

“ ಇದು ಹಾಗಲ್ಲ. ತುಂಬಾ ಗಪುಚಾನ ವಿಷಯ. ನಾನು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ಇದೇ ರೀತಿ ನೆರವನ್ನಿತ್ತದಾದರೆ, ನಾಳೆ ದಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು. ಆಗ ನಿನ್ನ ಗತಿಯೇನೆಂಬುದು ನನ್ನ ಚಿಂತೆ. ”

“ ಆ ರಾಯರೂ ಸಂಗಡಿಗರೂ ಹಲವು ಸಲ ವಾತಾಡುವದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಓದಿ ನೀವು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಜನರೆಲ್ಲರೂ, ಹೆಂಗಸರೂ ಮಕ್ಕಳೂ ನಾನಿನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆಗೋಸುಗ ಕಾಯುತ್ತಲಿರುವಂತೆ; ಪ್ರೋಲೀಸರ ದೊಣ್ಣೆ ವೆಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಬೆನ್ನನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತಲಿರುವಂತೆ. ನಮ್ಮ ಅಳಿಲ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ದೇವರು ನಮಗೆ ಈ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದಾನೆ. ಕೇವಲ ನನಗೋಸುಗ ನೀವು ಹಿಂವೆಗೆಯುವುನೇ ? ಖಂಡಿತ

ಕೂಡದು. ನೀವು ಸೆರೆಮನೆವಾಸವನ್ನು ತಾಳಬಲ್ಲಿರಾದರೆ,--ನಾನು ಹೊರಗೆ ನನ್ನ ದಿನಗಳನ್ನು ದೂಡ ಬಲ್ಲೆ. ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ.”

ಮಾದಯ್ಯ ತನ್ನ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ನಂಬದಾದ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಡದಿಯ ಮೊಗದಿಂದ ಅವನು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವ ಕಾಂತಿಯೊಂದು ಕಳೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ವಿಶುದ್ಧ ಭಾವಗಳೆಲ್ಲ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆರೆದಿದ್ದವು; ತಮ್ಮ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಹೊರಚಿಲ್ಲುತಿದ್ದವು. ಮಾದಯ್ಯ ಮಡದಿಯ ಕೈಗಳೆರಡನ್ನೂ ಜೋಡಿಸಿ ತನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡ. ಅವನ ತುಟಿಗಳು ಅಲುಗಿದವು. “ಪೋಲೀಸರು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಒಯ್ಯುವಾಗ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವೆಯಾ ಮಂಜೂ! ”

“ಇಲ್ಲ. ಎಂದಿಗೂ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಹನಿಯಿಸೆನು. ”

ಮಾದಯ್ಯನ ತೋಳುಗಳು ಜೀವನದ ಜತೆಗಾತಿಯ ಮೈಯನ್ನು ಬಳಸಿದವು. ಮಂಜಮ್ಮನ ತೋಳುಬಳ್ಳಿಯು ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊರಳನ್ನು ಸುತ್ತಿತು. “ಮಂಜೂ, ನೀನು ನನ್ನ ಬಾಳುವೆಯ ಜತೆಗಾತಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ನನ್ನ ಬಾಳುವೆಯ ಬೆಕಕು ಸಹ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ಇಂದು ನೀನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಿಸಿದೆ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೋಸುಗವೆಂದು ನಾನು ಬಿಡುಗಡೆಯ ಕೊಳಗುಳದಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೆ! ”

× × × ×

ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮರಾಯರೂ ಅವರ ಸಂಗಡಿಗರೂ ಸೆರೆಗೆ ಒಳಗಾದರು. ಅದರೆ ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನಭಂಗ ಸಮರವು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಸಮರವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಐದು ಮಂದಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳ ತಂಡವೊಂದು ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಳದಿಂದ ಬಂದಿತು. ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ಮಾದಯ್ಯನ ಹೊಟೆಲೇ ನೆರಳಾಯಿತು. ಮುನ್ನಿನಂತೆಯೇ ಮಾದಯ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ. ಹಳ್ಳಿಗರೂ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ನೇಹಾದರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕಾಂಗ್ರೆಸು ಪರಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತಲಿಹುದು ಬೇರಾರಿಗೋಸುಗವಲ್ಲ. ತಮಗೋಸುಗ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಅವರ ಎದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸತೊಡಗಿತು;

ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಪೋಲಿಸರೂ, ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರೂ ಮಾದಯ್ಯನ ಹೋಟೆಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ದಿನದ ಪ್ರಚಾರಗಲಸ ಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳೂ, ಇತರರೂ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಸಂದಣಿಸಿದ್ದರು. ಹತ್ತಾರು ಮಂದಿ ಚಹಾ ಕುಡಿಯುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರು ಹೋಟೆಲಿನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮಾದಯ್ಯನ ಸಂಗಡ ನುಡಿದರು. “ನಾನು ಮೊದಲೇ ನಿನಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ನುಡಿಗಳನ್ನು-ನೀನು ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ನೆರಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಕಾಯಿದೆ ಭಂಗಮಾಡಲು ಉತ್ತೇಜನಗೊಳಿಸಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.”

“ಒಳ್ಳೆಯದು. ನನ್ನ ಮಡದಿಯ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡಲು ಐದು ನಿಮಿಷ ಸಮಯ ಕೊಡಿ.

“ಆಗಲಿ” ಎಂದು ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರ ಆಣತಿಯಾಯಿತು. ತನ್ನಾಕೆಯ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡಲೋಸುಗ ಮಾದಯ್ಯ ಒಳಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದ. ನೆರವಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಭಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಯಿತು. ಜನರು ವಿಸ್ಮಯ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಪೋಲಿಸರನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಮಾದಯ್ಯನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ಪೋಲಿಸರು ಬಂದಿದಾರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯು ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಊರ ಜನರು ಚಹಾದಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ ನೆರೆಯತೊಡಗಿದರು.

“ಮಂಜೂ, ನನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಪೋಲಿಸರು ಬಂದಿದಾರೆ.” ಮಡದಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮಾದಯ್ಯ ಉಸುರಿದ.

“ಇದು ಮೊದಲೇ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು.” ಎಂಬ ದನಿಯು ಹೊರಟಿತು ಮಂಜಮ್ಮನ ಕೊರಳಿಂದ.

“ನಿನ್ನ ಆಲೋಚನೆಯೇ ನನ್ನ ಮೆದುಳನ್ನು ತಿನ್ನುತಲಿದೆ. ನಿನಗೆ ದುಃಖವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ?”

“ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತೇನೆ.” ಮಂಜಮ್ಮನ ಬೆರಳುಗಳು ಪತಿಯ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಆಡಿದುವು. “ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದವರು ನಾಡಸೇವೆಗೈದು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ತೆರಳುತ್ತಿರುವರಲ್ಲ.” ಎಂದು ನಾನು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತೇನೆ. ನನಗೋಸುಗ ಮರುಗದಿರಿ. ಹೊರಗೆ ನನಗೆ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ದೇವರಿದಾನೆ.”

ಮಂಜಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಂಕುಮದ ತಿಲಕವನ್ನು ಇರಿಸಿವಳು. ಹಿಂದೆ ಸಮರಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಅಣ್ಣರನ್ನು ಕಳುಹುತ್ತಿದ್ದ ವೀರ ರಜಪೂತ ಮಹಿಳೆಯರಂತೆ ಆಕೆ ರಮಣನನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟಳು. ಒಂದು ಹನಿ ಕಣ್ಣೀರಾದರೂ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಉದುರಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯಥೆಯ ಕಿರುಮೋಡವು ಆಕೆಯ ಮೊಗವನ್ನು ಕವಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹೂಬಿಸಿಲು ಆ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು!

ಮಾದಯ್ಯ ಪೋಲಿಸು ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ. ಜನತೆಯ ಕೋರಳಿಂದ ಹೊರಟ ಜಯಘೋಷವು ಬಾಸನ್ನು ಸೀಳಿತು. ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಮಂಜಮ್ಮ ಪತಿಯು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುವತನಕ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು.

× × × ×

ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ ಒಂದುವರೆ ವರುಷ ಕಠಿಣ ದಂಡನೆ ಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರು. ತುರಂಗ ಯಾತ್ರೆಯೆಂಬ ತೀರ್ಥಾಟನದಲ್ಲಿ ಆತನೂ ಭಾಗಿಯಾದ.

ಬಾಳುವೆಯ ಹೊರೆಯು ಈಗ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಂಜಮ್ಮನ ನ್ಯುದು ತೋಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಸಿದುಬಿದ್ದಿತು. ಪತಿಗೆ ನವಜೀತನವನ್ನು ನೀಡಿ ದಾಕೆ ತಾನು; ಆತನನ್ನು ಮುಂದೆ ಅಡಿಗಳನ್ನಿರಿಸಲು ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಇತ್ತ ವಳು ತಾನು - ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಂಜಮ್ಮ ಬಲ್ಲಳು. ಆತ ತನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಎಂತಹ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದನೆಂಬುದರ ಅರಿವೂ ಆಕೆಗೆ ಇತ್ತು. ಆಕೆ ಆಳುಕಲಿಲ್ಲ; ಬಳುಕಲಿಲ್ಲ; ಬಾಳುವೆಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಹೆಗಲುಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿದಳು.

ಮಾದಯ್ಯನ ಹೋಟೆಲನ್ನು ಈಗ ಮಂಜಮ್ಮನೇ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು, ಚೊಕ್ಕಟಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಕೆಳಗಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹದಿನಾರು ವರುಷ ಪ್ರಾಯದ ನಂಜನೆಂಬ ಹುಡುಗ ಆಕೆಯ ನೆರವಿಗೆ ಇದಾನೆ. ಗಿರಾಕಿ ಗಳಿಗೆ ಚಹಾ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಅವನ ಕೆಲಸ. ಒಳಗೆ, ತೋಳಿ ಯುವುದು, ಅರೆಯುವುದು, ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಬೇಯಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ

ಮಾಳ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮಂಜಮ್ಮನ ಕೈಗಳೇ ಎಸಗುತ್ತಲಿವೆ. ದಿನದಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ತಾಸುಗಳನಕ ಆಕೆ ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಗೈಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಬೇಸರವಿಲ್ಲ. ಅರಳಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಲರಿನಂತೆ ಆಕೆಯ ಮೊಗವು ಉನ್ನೇಷ, ಹುರುಪುಗಳ ಮಕರಂದದಿಂದ ಕೂಡಿದುದು.

ಊರವರ ಪ್ರೀತ್ಯಾದರಗಳು, ಸ್ನೇಹ ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳು ಮಂಜಮ್ಮನ ಬಿಂಗಾವಲಿಗಿದ್ದವು. ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾದಯ್ಯ ಯಾರ ಸಂಗಡವೂ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ, ಆತ ಆ ಹೊಣೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಾಲಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದಾನೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಹಳ್ಳಿಗರ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಆಗಾಗ ಮಂಜಮ್ಮನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿದಾಗ ನೆರವನ್ನು ಈಡು ತಿದ್ದರು.. ಬೇರೆ ಹೆಚ್ಚಿನದೇನೂ ಶಕ್ಯವೆನಿಸದಿದ್ದಾಗ, ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಬಂದು ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಚಹಾವನ್ನು ಕುಡಿದು ಆ ಮೂಲಕ ಮಂಜಮ್ಮನ ಉಪಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪತಿಯು ತುರಂಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರೂ, ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳ ಉಣಿಸು, ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಮಂಜಮ್ಮ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಮಾದಯ್ಯ ಸೆರೆಮನೆಗೆ ತೆರಳಲು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು, ಮಂಜಮ್ಮನಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟರು. “ನಮಗೋಸುಗ ಮಾದಯ್ಯ ಸೆರೆಮನೆವಾಸದ ಸವಿಯನ್ನು ಣಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಹೆಣ್ಣು ಹೆಗಸು ನಿಮಗೆ ನಾವು ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವುದು ಅನುಚಿತವು.” ಎಂದರವರು.

“ಗಾಂಧಿ ಜನರ ಸೇವೆಯು ಅವರಿಗೆ ನಚ್ಚಿನದು.” ಮಂಜಮ್ಮ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ನುಡಿದಳು. ಅದನ್ನು ನಾಪು ಈಡೇರಿಸದಿದ್ದರೆ ಅವರೊಡನೆ ಒಂದು ಹಿರಿಯ ಅಪಘನವನ್ನು ಎಸಗಿದಂತಾಗುವುದು. ಬೇಕಾದರೆ ಸರಕಾರದವರು ನನ್ನನ್ನೂ ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಸೇರಿಸಲಿ!”

ಮಂಜಮ್ಮನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳಿಗೆ ಅಸವಳವೆನಿಸಿತು. ಆ ವೀರ ಪತ್ನಿಯ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಅವರು ಕೈಗೊಂಡರು.

×

×

×

×

(೪)

ಕಾಲವೆಂಬ ಗಡಿಯಾರದಲ್ಲಿ ವರುಷವೆಂಬ ಮುಳ್ಳು ಮೂರು ಸುತ್ತು ತಿರುಗಿತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾದಯ್ಯ ಎರಡು ಸಲ ತುರಂಗವಾಸದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಬಂದ. ಈ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಾರ್ಷಿಕ ಉಂಟಾದವು. ಮೊದಲು ಆತ ಕೇವಲ ಗಾಂಧಿಭಕ್ತ ವಾತ್ಸವಾಗಿದ್ದ ರಾಜಕಾರಣ, ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವ ನೆಲೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅಗತ್ಯತೆ, -ಅದನ್ನು ಜನತೆಯು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳ ರೂಪ ರೇಷೆಗಳ ಪರಿಚಯವು ಆತನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಸೆರೆಮನೆಯು ಆತನಿಗೊಂದು ವಿದ್ಯಾಲಯವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ತಿಳಿವುಳ್ಳ-ಅರಿವಿನ ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಕೆದರಬಲ್ಲ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರು ಬಹು ಮಂದಿ ಇದ್ದರು. ಅವರ ಪರಿಚಯ, ಒಡನಾಟಗಳು ಮಾದಯ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕುದುರಿಸಿದವು. ಅವರೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಮಾತುಕತೆಗಳು ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ವಿಶಾಲವಾಗಿಸಿದವು; ಅವನ ಭಾವನೆಗಳು ಬಲಿತವು. ಅವನು ಸೆರೆ-ಮನೆಯವನನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ; ಕೈಗೆ ಬಂದ ಹಲವು ಉತ್ತಮ ಹೊತ್ತು ಗೆಗಳನ್ನು ಓದಿದ. ಆ ಮೂಲಕ ಅವನು ತನ್ನ ಅರಿವಿನ ಬೊಕ್ಕಸವನ್ನು ವಿಪುಲಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡುದಾಯಿತು.

ಮೂರು ವರುಷಗಳ ಕಾಲವು ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ಸಾಯಿತು. ವ್ಯಾಸಂಗ, ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯು ಪರಿಪಕ್ವವಾಯಿತು. ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ತುಳಿಯಿತು. "ಜನಜೀವನವು ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ನಾಡಿನ ಆಡಳಿತದ ಸೂತ್ರಗಳು ಜನತೆಯ ಕೈಗೆ ದೊರಕಬೇಕು; ಕ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇತರ ಸಾಮೋಪಾಯಗಳಿಂದ ಆಳರಸರು ಆಡಳಿತವನ್ನು ಜನತೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸರು. ಕ್ರಾಂತಿಯಾದರೂ ಜನತೆಯ ಬಸಿರಿನಿಂದಲೇ ಮೂಡಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಾಧನೆಯ ಹೊಣೆಯು ನಾಡಿನ ಬೇಸಾಯಗಾರರ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿದೆ. ಅವರ ಅಂತರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ ಅನಂತ ಚೇತನವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಕ್ರಾಂತಿಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಜನಜೀವನದ ತೇರು ಮುಂದೆ ಸಾಗಬೇಕು."

ಹೀಗೆ ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ ತುರುಗದಲ್ಲಿ ಜನತಾ ಜನಾರ್ದನನ ವಿಶ್ವರೂಪ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ನಾಡನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯು ಜನತೆಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಆತ ಮನಗಂಡ. ಜನತಾ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯು ಇಮ್ಮಡಿಸಿತು.

× × × ×

ಮೂರು ವರುಷಗಳ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಜಮ್ಮ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೋಟೆಲು ಮುರಿದು ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ರಾಜದ್ರೋಹಿಗಳಾದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರ ಸಂಕೇತ ಸ್ಥಾನವೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾತ್ರ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮಾದಯ್ಯನ ದಂಡದ ಸಲುವಾಗಿ ಲಿಲಾವಾಗಿ ಹೋದವು. ಮಾದಯ್ಯನು ಎರಡನೇ ಸಲದ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ, ಮಂಜಮ್ಮನ ಬದುಕು ಒಡೆದ ದೋಣಿಯಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಆಕೆ ಮಂದಿಯ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲನ್ನು ಮಿದಿದು ದೊರೆನ ಕೂಲಿಯಿಂದ ದಿನಗಳನ್ನು ದೂಡುತ್ತಿದ್ದಳು; ಮೈಯ ಬೆವರನ್ನು ಹನಿಯಿಸಿ ದಿನದ ಕೂಲನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಮಂಜಮ್ಮನ ಮೈಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಕ್ತ ಕಣದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವು ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹೋಟೆಲನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಹಿಡಿ ಕೂಳಿಗಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿದಾಗ, ಹಳ್ಳಿಗರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಆಕೆಗೆ ನೆರವು ನೆಕಲುಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಆದರೆ ಇತರರಿಂದ ಉಚಿತವಾಗಿ ಒಂದು ಬಿಡುಗಾಸನ್ನಾದರೂ ತಾನು ಪಡೆಯೆನೆಂದು ಆಕೆ ಹಟ ಹಿಡಿದಳು. “ನನ್ನ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಬಲವಿದೆ; ಆದುದರಿಂದ ಯಾರನ್ನೂ ತಿರುಪೆ ಬೇಡಲಾರೆ. ನೆಲ್ಲನ್ನು ಮಿದಿದು ದೊರೆನ ಕೂಲಿಯಿಂದ, ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದವರು ಬರುವನಕ ದಿನಗಳನ್ನು ದೂಡುವೆನು.” ಎಂಬ ಉಲಿಗಳು ಹೊರಟವು ಆಕೆಯ ಕೊರಳಿಂದ.

ದುಡಿಯನ್ನು ತೆಗಳುವವರು ಹಲವರಿದಾರೆ. ಆದರೆ ಮಂಜಮ್ಮ ಅಂತಹಳಲ್ಲ. ಆಕೆ ಕಠಿನ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸೊಗಸನ್ನು ಕಂಡಳು. ಇತರರು ಉಚಿತವಾಗಿ ಇತ್ತ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗಿಂತ ತಾನು ಬೆವರು ಹರಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಒಂದು ಪಾವಲಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು ಆಕೆಗೆ. ಹೋಟೆಲು ನಡೆಸಿ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕಾಸು

ಗಳು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಇದ್ದ ಸಂತಸವು ಪರರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲನ್ನು ಮಿದಿದು ಹಸಿವೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಕೆಯ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಿತು!

× × × ×

ತುರಂಗದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಮಾದಯ್ಯನ ಅಂತರಂಗವು ತನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದಾಕೆಯ ಇರವನ್ನು ನೋಡಿ ಕರಗಿಹೋಯಿತು. ತನಗೋಸುಗ ಮಡದಿಯು ಎಂತಹ ನೋವು ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಎದೆಯೊಡ್ಡಿ ದಾಕೆಂಬ ಚಿತ್ರವು ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಆತ ಮಡದಿಯನ್ನು ತೋಳತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. “ ಮಂಜೂ, ಕಲ್ಲೆದೆಯು ನನ್ನದು. ನಿನ್ನನ್ನು ಎಂತಹ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಒಳಗುಮಾಡಿದೆ. ಕೂಲಿಯ ಹೆಣ್ಣಿನಂತೆ ಹೆರವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲನ್ನು ಮಿದಿಯುತಿರುವೆಯಲ್ಲ! ನಾಡಸೇವೆಯೆಂದು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ನಾನು ಮೊದಲು ಕಿಚ್ಚನ್ನಿಕ್ಕಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸು. ”

“ ಮನ್ನಿಸುವದೇಕೆ? - ಅಂತಹ ಯಾವ ತಪ್ಪನ್ನು ನೀವು ಎಸಗಿದಿರಿ? ” ಪತಿಯ ತೋಳುಗಳು ಮಂಜಮ್ಮನ ಮೂರು ವರುಷಗಳ ಸಂಕಟ ದಣಿವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿದ್ದವು. ಎಳೆನಗೆಯ ತಂದೆಲರು ಆಕೆಯ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮೆಲುಕಾಡಿತು. “ ನಾಡಿಗೋಸುಗ ನೀವು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸಂಕಟಗಳ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಎಸಕವೊಂದು ಯಾವ ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿ! ಎನಿತೋ ಮಂದಿ ಹೆಂಗಸರು ಸಹ ಪೋಲಿಸರ ಹೊಡೆತಗಳನ್ನು ತಿಂದಿಹರು; ಸೆರೆಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಹರು ಎಂದು ಕೇಳಿದೇನೆ. ”

“ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೀನು ಈ ಸಂಕಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಹಿಸಿದೆ ಮಂಜೂ. ” ಮಾದಯ್ಯ ಮಡದಿಯ ಕುರುಳುಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಬೆರಳು ಆಡಿಸಿದ. “ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಬೆಂಗಾವಲಿಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ, - ನಾನು ಈ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ತಾಳದೆ. ಅಲ್ಲಿ, ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತೆಯ ಕಾಮುಗಲು ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿದಾಗ, ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯೇ ನನಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಲಿಹ ಬೆಳ್ಳಿ ಬೆಳಕಾಗಿದ್ದಿತು. ”

“ ಅಹುದು. ಪ್ರೀತಿ ಕೊರಡನ್ನು ಕೊನರಿಸಬಲ್ಲದು. ” ಮಂಜಮ್ಮನ ಕೊರಳಿಂದ ಸುಡಿಗಳು ಹರಿದವು. “ ಎದೆಯನ್ನು ತಳರಿಸಬಲ್ಲ ಸಂಜೀವಿನಿ

ಎಂದರೆ ಒಲವೇ ಸರಿ. ಆ ಒಲುವಿನ ಬಗ್ಗೆಯೇ-ನನ್ನ ಆಯಾಸ-ನೋವು ಸಂಕಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿತು. ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಎದೆಯನ್ನೊಡ್ಡುವ ಕೆಚ್ಚನ್ನು ನೀಡಿತು ”

“ ಪ್ರೀತಿಯೇ ನಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಹೊಸತಾಗಿಸಲಿ. ” ನಲ್ಲನೊತ್ತಿದ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಚ್ಚು ಮಂಜಮ್ಮನ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿತು “ ಇನ್ನೂ ದುಡಿಯಲು ತುಂಬಾ ಇದೆ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಯಾವದೋ ಒಂದು ಕನಸು ಗೋಚರಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಅದನ್ನು ನನಸಾಗಿಸುವ ಹೊಣೆಯು ನಮ್ಮ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯು ನನ್ನ ಬೆಂಗಾವಲಿಗರಲಿ. ”

× × × ÷

ಮಾದಯ್ಯ ತನ್ನ ಉಪಜೀವನಕ್ಕೋಸುಗ ಹೊಸದೊಂದು ಕಸಬನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಪುನಃ ಹೋಟೆಲನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸೋಣವೆಂದರೆ ಬಂಡ ವಾಳವಿರಲಿಲ್ಲ. ವಾತ್ರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಅದು ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಸದಳವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮಿದಿದು ಮಾರುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡುದಾಯಿತು.

ಒಂದು ಹುಲ್ಲುಗುಡಿಸಿಲೇ ಆ ನಲ್ಲ-ನಲ್ಲೆಯರ ವಸತಿಯಾಯಿತು. ಮಾದಯ್ಯ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿಗಳ ನೆಲ್ಲನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕಸಬನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ. ನೆಲ್ಲನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಹಾಕಿದಳು ಮಂಜಮ್ಮ. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮಂಜಮ್ಮ ನೆನೆಹಾಕಿದ ಭತ್ತ ಹುರಿದಳು. ಮಾದಯ್ಯ ಆ ನೆಲ್ಲನ್ನು ಮಿದಿದ. ಆಕೆ ಅನಂತರ ಮಿದಿದ ಅವಲನ್ನು ಕೇರಿ ಉಮ್ಮಿತವಡು ಗಳನ್ನು ವಿಗಡಿಸಿ ತೆಗೆದಳು. ಹಸನು ಮಾಡಿದ ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಪೇಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮಾರುವದು ಮಾದಯ್ಯನ ಕೆಲಸವಾಯಿತು. ಈ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಅತನಿಗೆ ಎಂಟಾಣೆ, ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಲಾಭ ದೊರಕು ತಿದ್ದಿತು. ಈ ಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ಆ ಪುಟ್ಟ ಸಂಸಾರವು ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಮಾದಯ್ಯನ ಕಷ್ಟತರದ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹಳ್ಳಿಗರಲ್ಲಿ ಹಲ ವರು ಮರುಗಿದರು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗೆ ಬೆರೆತುದರಿಂದ ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ ದೊರೆತ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದು ಹಲವರು ಗೇಲಿಮಾಡದಿರಲಿಲ್ಲ. ತುಸು ಮಂದಿ ಮಾದಯ್ಯನ

ನೆರವಿಗೂ ಬಂದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನಾದವನು ಸಿದ್ಧಯ್ಯ. ಒಂದು ದಿನ ಮಾದಯ್ಯನ ಗುಡಿಸಿಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ. ತನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಅವಲಕ್ಕಿ ಮಿದಿಯುತಲಿಹುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ. “ಮಾದಯ್ಯ, ನೀನು ಗಾಣದೆತ್ತಿನ ದುಡಿತವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಂತಿದೆ.”

“ ದಿನಗಳೆಯಲು ಆವುದಾದರೂ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲ. ” ಅವಲಕ್ಕಿ ಮಿದಿಯುತಿದ್ದ ಮಾದಯ್ಯನ ಗುಮೊಗದೊಡನೆ ಉತ್ತರಿಸಿದ. “ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಾಳುವೆಯು ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ”

“ ನೀನೂ ಮಂಜಕ್ಕನೂ ಈ ರೀತಿ ದುಡಿಯುವದನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿಯುತಲಿದೆ. ” ಸಿದ್ಧಯ್ಯನ ಕೊರಳಿಂದ ಕನಿಕರದ ಧ್ವನಿಯು ಹೊರಟಿತು. “ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಒಂದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕಡ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದಾಗ ಸಾಲತೀರಿಸು. ”

“ ಬೇಡ. ಸಿದ್ಧಯ್ಯ, ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹವಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ” ಮಾದಯ್ಯನ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಗೆಯಲರೊಂದು ಮೂಡಿತು. “ ಮಂದಿಯ ಎಂಜಲು ಗ್ಲಾಸುಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುವದರ ಬದಲು ಅವಲು ಮಿದಿಯುವುದು ಮೇಲು. ಹೇಗೂ ದಿನಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡಾಣೆ, ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಪಾದನೆಯಿದೆ. ಇತರ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಧಾರಾಳ ಬಿಡುವು ದೊರಕುವದು. ”

“ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳೇನು ಮಾದಯ್ಯ ? ” ಸಿದ್ಧಯ್ಯನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

“ ತುಸ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅದೇನೆಂಬದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯುವದು. ನಮ್ಮ ಊರ ಬೇಸಾಯಗಾರರೆಲ್ಲ ಒಂದುಗೂಡಬೇಕು. ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾಳಗವೆಸಗಬೇಕು. ”

“ ನೀನು ಜೇಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸಿಗರಿಂದ ಏನೋ ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡು ಬಂದ ಹಾಗಿದೆ. ” ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ನುಡಿದ. “ ಆದರೆ ನೀನು ಹೇಳುವದೊಂದೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವದೇ ಇಲ್ಲ. ರೈತರು ತಮ್ಮ ಸಂಘವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರೆ ದೊರಕುವ ಲಾಭವೇನು? ನಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳೆಂದೆಲ್ಲ—ಆವು ಯಾವವು ? ಯಾವ ಕಾಳಗ ? ”

ಬೇಸಾಯಗಾರರ ಸಂಘಟನೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಿದ್ಧಯ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಮಾದಯ್ಯ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನೇ ಆರಂಭಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯಗಾರನ ನೆಲೆ-ಆತನು ಹೇಗೆ ಜನಾಂಗದ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಆಗಿರುವನು;-ಆತನ ಪರಾಧೀನತೆ,-ಸರಕಾರವು ಆತನನ್ನು ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸಿರುವುದು, -ಜಮೀನ್ದಾರರಿಂದ ರೈತರು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬರುವ ಕೋಟಲೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಮಾದಯ್ಯ ಮಾತಾಡಿದ. ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ರಷ್ಯದ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಹಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಆತ ಉದಾಹರಿಸಿದ.

ಬೇಸಾಯಗಾರರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡಲು ಮಾದಯ್ಯ ಅರ್ಥತಾಸು ಸಮಯವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದ. ಸಿದ್ಧಯ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಥಮರ್ಥ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಬೇಸಾಯಗಾರರಿಂದರೆ, ಜಮೀನ್ದಾರರ, ಹಣ ಲೇವಾದೇವಿಗಾರರ ಮತ್ತು ಸರಕಾರದ ಬೊಕ್ಕಸವನ್ನು ವಿಪುಲಗೊಳಿಸತಕ್ಕ ಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲ; ನಾಡಿನ ನರನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಕಳೆಯನ್ನು ತುಂಬತಕ್ಕ ಸಜೀವ ರಕ್ತ ಕಣಗಳೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ವೇದ್ಯವಾಯಿತು.

“ಮಾದಯ್ಯ, ನೀನು ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ತುಳಿಯಲು ಸಿದ್ಧನು” ಎಂಬ ನುಡಿಗಳು ಕೊನೆಗೆ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟವು.

೫

ಈಗ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯಗಾರರ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದು ಅವರ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಉದಿಸಿದೆ. ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯು ಮಾದಯ್ಯ. ಅವನ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಪರಿಶ್ರಮಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಮೂಡಿತೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನಾಂತರ ಮಾದಯ್ಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಗೂ ತೆರಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವರ ಸುಖದುಃಖಗಳು ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಒದಗುತ್ತಿದ್ದ ತಡೆತೊಡರುಗಳು ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ರೈತರೊಡನೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ; ಬೇಸಾಯಗಾರರ ಸಂಕಟಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುತಾಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅನಂತರ ಬೇಸಾಯಗಾರನ ಸಂಕಟಗಳು ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರ,-ಮೊದಲಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಿದ್ದ. ಆತ ರೈತರ

ಸ್ನೇಹಾದರಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದುದರಿಂದ, ಅವನ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಆತನ ತುಟಿಗಳಿಂದ ಹೊರಟ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ಊರ ಬೇಸಾಯಗಾರರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಹತ್ತಿಂಟು ತಿಂಗಳುಗಳು ಬೇಕಾದವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಸಂಗಡವೂ ಮಾತಾಡಿ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊನರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಆದರೆ ಮಾದಯ್ಯ ಈ ದುಡಿನೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಸಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ನೆಲದಡಿಯಿಂದಲೇ ದೇಗುಲದ ತಳಹದಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ರೂವಾರಿಯ ಎಸಕವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದವು ಅವನ ಗ್ರೀಮೆಗಳು. ಅಲಸದಿ ಹೂವಿನಿಂದ ಹೂವಿಗೆ ಹಾರಿ ಮಕರಂದವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಜೇನುನೋಣದಂತೆ ಆತ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಅವನ ನುಡಿಗಳು ಅಜ್ಜತೆಯ ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ ಮಂಕು ಕವಿದು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಗರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಿಸಿದುವು. ಮಾದಯ್ಯನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಹಳ್ಳಿಗರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಉದಯದೊಡನೆ ಜನತೆಯ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದ ಚೇತನವು ಒಂದು ನೂತನ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಿತು. ಊರ ಮುಂದಿನ ಅಂಗಣವೇ ಹಳ್ಳಿಗರ ಸಭಾಮಂಟಪವಾಯಿತು. ವಾರಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ರೈತರು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆಯು-ತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾದಯ್ಯ ತಾನು ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಓದಿ ಜನತೆಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದ; ಜನಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ನೂತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ; ಹಲವು ಸಲ ರಷ್ಯದ ರಾಜ್ಯಕ್ರಾಂತಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಹೊಸ ರಷ್ಯವು ಸಾಧಿಸಿದ ಅಭ್ಯುನ್ನತಿಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಜನರ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಇದು ವರೆಗೆ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಚೇತನವು ನಿದಾನವಾಗಿ ಕರಗತೊಡಗಿತು. ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ, -ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿ ಇವುಗಳಾಚೆ, -ಹಳ್ಳಿಗರ ದೃಷ್ಟಿಯು ಹರಿಯಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಬದುಕಿ ಬಾಳಲೋಸುಗ, ವಿಶಾಲ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವೆಸುಗುತಿಹ! ಭೇಷಣ ಹೋರಾಟದ ಹಲವು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡಿದುವು. ತಾವು ಬೇರೆ-ಭಾರತವು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಸುಖಸಂತಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಿತವು ಅಡಗಿದೆ. ಭಾರತವು ಉಳಿದರೆ

ತಾವು ಬಾಳುವೆವು ಎಂಬ ವಾಸ್ತವಾಂಶವನ್ನು ಅವರು ಅರಿತರು. ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಜರಗಿದ ಒಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೆಲಸವು, ದೂರದ ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವದು; ದಿಲ್ಲಿಯು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನಾಳುವದರ ಬದಲು, ಹಳ್ಳಿ ದಿಲ್ಲಿಯನ್ನಾಳಬೇಕು ಈ ತರದ ಹೊಂಗನಸುಗಳು ಜನತೆಯ ಚಿತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡತೊಡಗಿದವು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗಳನ್ನು ಇರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಮಾದಯ್ಯನೇ ಕೈದೀವಿಗೆ; ಮುಂದಿನ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಹ ಹೆಜ್ಜೆಡರು; ದೂರದಲ್ಲಿಹ ಮುಂದಾಳುಗಳನ್ನೂ ಹಳ್ಳಿಗನನ್ನೂ ಒಂದುಗೂಡಿಸತಕ್ಕ ಸೇತುವೆ!

×   ×   ×   ×

ಹಳ್ಳಿಗರ ನಡುವೆ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು, - ಅವರ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲೋಸುಗ ದೂರದ ನಗರದಿಂದ ಮುಂದಾಳುಗಳೊಬ್ಬರು ಮಾದಯ್ಯನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದೂ ಅವರ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಅವರಿಗೆ ಆದರಾತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಭಾಗ್ಯವು ದೊರಕಿತು.

ಮಾದಯ್ಯನ ಬದುಕನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಂದಾಳುಗಳಿಗೆ ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿತು. ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹಲವುಸಲ ಅವರು ಮಾದಯ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ದುಡಿದ ಕೆಲಸಗಾರನಾತನೆಂದು ಜತೆಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸಿಗರು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಮಾದಯ್ಯನೆಂದರೆ ಅನುಕೂಲಸ್ಥನಾದ ಒಬ್ಬ ಬೇಸಾಯಗಾರನೆಂದು ಮುಂದಾಳುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದಾಗ, - ಮಾದಯ್ಯ ಅನುಕೂಲವಿರುವ ಬೇಸಾಯಗಾರನಲ್ಲ; ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯಲು ಅವಲು ಮಿದಿದು ದಿನಗಳನ್ನು ದೂಡುತಿಹ ಒಬ್ಬ ಶ್ರಮಜೀವಿ! ಮಾದಯ್ಯನ ಪುಸ್ತಕ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಂದಾಳುಗಳಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿತು. ಈ ಬಡವನಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣ, - ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರ, - ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ರಾಜ್ಯಕ್ರಾಂತಿ, ರಶ್ಯದ ರಾಜ್ಯಕ್ರಾಂತಿ, ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪುಸ್ತಕಗಳಿದ್ದವು. ಆ ಪುಸ್ತಕ ಸಂಗ್ರಹವೇ, ಮಾದಯ್ಯನ ವಿಚಾರ ಪರಿಪಾಕ; ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಟ್ಟ, ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮುಂದಾಳುಗಳಿಗೆ ಅರುಹಿತು. ತೆಳ್ಳಗಿನ,

ಬಡಕಲು ಶರೀರದ ಶ್ರಮಜೀವಿಯ ಎದೆಯ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರದ ಅಮೂಲ್ಯ ಖನಿಯೇ ಆಡಕವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಅವರು ಅರಿತುಕೊಂಡರು.

ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ಜೀವನವು ಸಹ ಮುಂದಾಳುಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚರಿಗೆ ಈಡುಮಾಡಿತು. ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಅಲ್ಲಿನ ಜನ ಕುರಿಮುಂದೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಒಂದು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಿವಿಯಿಂದ ಬಿಡತಕ್ಕವರಲ್ಲ. ಅವರು ಮುಂದಾಳುಗಳ ಭಾಷಣವನ್ನು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಕೇಳಿದರು. ಉಪನ್ಯಾಸವು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮುಂದಾಳುಗಳು, ಜನರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸರಳಂಬುಗಳಿಗೆ ಎದೆಯನ್ನೊಡ್ಡ ಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯು ಜನರ ವಿಚಾರ ಪರಿಪಕ್ವತೆಯ ನೆಲೆಯನ್ನು ಮುಂದಾಳುಗಳಿಗೆ ಅರುಹಿತು. ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ರೈತನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಾವುವು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ರೈತನ ಕೈವಾಡ ಅವ ಪರಿಯದು, - ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮಾಹಿತಿಯು ಆ ಊರ ಹಳ್ಳಿಗನಿಗಿದೆಯೆಂದು ಮುಂದಾಳುಗಳು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

ಆಂದು ಸಭೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಮರುಳುತಿದ್ದಾಗ, ಮುಂದಾಳುಗಳು ಮಾದಯ್ಯನ ಸಂಗಡ ಉಸುರಿದರು. “ನಿಮ್ಮ ಕರೆಗೆ ನಾನು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ, - ಒಂದು ಅಮೂಲ್ಯ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ.”

“ಏನದು ?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟಿತು.

“ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗರ ಎದೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ.” ಮುಂದಾಳುಗಳು ನುಡಿದರು, “ಆದರೆ ನಾನು ಜನತೆಗೆ ಕಲಿಸುವುದಲ್ಲ; ಜನತೆಯಿಂದ ನಾನೀಗ ಹೊಸ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ.”

“ಅದೇಕೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವಿರಿ ? ನಿಮ್ಮಂತಹ ಅರಿವುಳ್ಳವರು ನಮ್ಮಂತಹ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನವರಿಗೆ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.”

“ಇಲ್ಲ ಮಾದಯ್ಯ, ಈ ತನಕ ನಾನು ಓದಿದವನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಇದ್ದೆ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಿಸಿತು.

ಮುಂದಾಳು ಎಂದು ಹೆಸರು ಹೊತ್ತ ನಾನು ಈ ತನಕ ಮಾಡಿದುವೇನು? ಮಾತಿನ ಮಲ್ಲನಾಗಿ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಗುದ್ದುತ್ತಾ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಗೈದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಪಾಲು ನಾನು ನೆರವೇರಿಸಿರುವೆನೇ? ಇಡೀ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನೇ ನೀವು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿದ್ದೀರಿ. ”

“ ಹೇಳಿಕೊಡುವವರು ಕೆಲರು; ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರ ಗೊಳಿಸುವವರು ಇತರರು. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಮುಂದಾಳುಗಳು ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇನಿತೊಂದು ಪ್ರಗತಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತೇ? ” ಮಾದಯ್ಯ ವಾಸ್ತವವಾದ. “ ನೀವು ಅರಿವುಳ್ಳವರು. ರಾಜಕಾರಣ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡವರು. ನೀವು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ನಾವು ಅನುಯಾಯಿಗಳು ತುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ”

“ ನಿಮ್ಮ ಸೌಜನ್ಯವು ಈ ಪರಿ ನುಡಿಯಿಸುತ್ತಿದೆ ಮಾದಯ್ಯ, ” ಮುಂದಾಳುಗಳ ತುಟಿಗಳಿಂದ ನುಡಿಯಲರುಗಳು ಉದ್ಗರಿಸಿದುವು. “ ಆದರೆ ದುಡಿಯುವಲ್ಲಿ ನೀವು ನನಗಿಂತ ಹಿರಿಯರು. ನಿಮ್ಮ ತ್ಯಾಗ, -ಸಹನೆ, -ಗೈಮೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನಿಂದು, ಹೊಸ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ”

× × × ×

ಮುಂದಾಳುಗಳೂ ಮಾದಯ್ಯನೂ ರೈತಾವಳಿಯನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲು ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಮನೆವಾಕ್ತೆಯೆಲ್ಲ ಮಂಜಮ್ಮನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಈ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಜಮ್ಮ ಒಂದು ಪಲ್ಲ ಅವಲು ಮಿದಿದಿದ್ದಳು, ಕೇರಿ ಹಸನು ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಕಾಂಗ್ರೆಸು ಕೆಲಸಕ್ಕೋಸುಗ ಬೇರೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದ ಮಾದಯ್ಯ ಮರಳಲು ಇನ್ನೂ ಎರಡು ದಿನಗಳಿವೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವಲಕ್ಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮಾರಿದರಾಯಿತು ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಆಕೆ ಮನೆಯನ್ನು ಸಾರಿಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದಳು.

ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಮುಂದಾಳುಗಳೂ, ಗಂಡನೂ ಅಂದು ಸಂಜೆಗೇ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಮಂಜಮ್ಮ ಚಹಾವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ತಂದಿತ್ತಳು. ಅವರು ಈ ಚಹಾಪಾನದಿಂದ ತಮ್ಮ ನೀರಡಿಕೆಯನ್ನು

ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಮಾತು ಕತೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರು ಮಾದಯ್ಯನ ಓದು ಬರಹಗಳ ಕೋಣೆಗೆ ತೆರಳಿದರು.

ಮಂಜಮ್ಮ ಅಡಿಗೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದಳು. ಅಕ್ಕಿಡಬ್ಬಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದಾಗ, -ಅಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಡಿಗೆಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಇಲ್ಲದುದನ್ನು ಕಂಡು ಆಕೆಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಬೇರೆ ರೈತರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಎರವು ತರಲು ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಜ್ಜೀರು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೇ ಬೇಯಿಸಿ ಅನ್ನ ಮಾಡಿದಳು. ಬದನೇಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಹುಚ್ಚಿ ಒಂದು ಮೇಲೋಗರವನ್ನು ಮಾಡಿದುದಾಯಿತು.

ಅತಿಥಿಗಳೂ ಮಾದಯ್ಯನೂ ಊಟ ಮಾಡಿದರು. ಮುಂದಾಳುಗಳು ಅಂದು ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸಿದುದರಿಂದ ತುಂಬಾ ಬಳಲಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಮಾದಯ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಹಾಸಿಗೆ ದಿಂಬುಗಳನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸಿದ. ಅವರು ಪವಡಿಸಿದರು.

ಮಾದಯ್ಯ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ, -ಮಂಜಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಗುಡಿಸಿ ಸಾರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸುಲುವಿದ್ದಳು. ಮಡದಿ ಅಷ್ಟು ಬೇಗ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿತು. ಆಕೆ ಊಟ ಮಾಡಿರಳು ಎಂದು ಅವನು ಊಹಿಸಿದ. “ಮಂಜೂ, ನೀನು ಊಟ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಆತ ಮಡದಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

“ಏಕೆ?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಮಂಜಮ್ಮನ ಬೊಗಸೆ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲಿತು.

“ನೀನು ಇನಿತು ಬೇಗ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.”

“ಇಲ್ಲ.” ಎಂದಳು ಮಂಜಮ್ಮ.

“ಏಕೆ? ಮೈ ಚೆನ್ನಾಗಲಿಲ್ಲವೇ?” ಮಾದಯ್ಯ ಉತ್ತರಿಸಿದ. “ಒಂದು ಪಲ್ಲ ನೆಲ್ಲನ್ನು ಇಡಿದು ಮೈ ಕೈಗಳನ್ನು ನೋಯಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗಿದೆ.”

“ಮೈ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.”

“ ಅಯ್ಯೋ ? ಅದಕ್ಕೋಸುಗ ಉಪವಾಸವೇ ? ”

“ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಹಸಿವೆಯು ತಣಿದರೆ ನನ್ನ ಹಸಿವೆಯೂ ಅಡಗಿದಂತಾಗುವದು. ”

“ ಛೇ, ನೀನು ಉಪವಾಸ ಮಲಗುವದೇ ಅದು ಕೂಡದು. ”
ಮಾದಯ್ಯನ ಕೈಯು ಮಡದಿಯ ಬೆನ್ನ ಪೇಲಾಡಿತ್ತು.

“ ನನಗೆ ಹಸಿವೆಯಿಲ್ಲ. ”

“ ಕೂಳು ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಹಸಿವೆಯಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ ? ”

ನಗೆಯ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಮಂಜಮ್ಮನ ಮೊಗದಲ್ಲೆಳೆಯಾಡಿತ್ತು.

“ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅವಲಕ್ಕಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನಾದರೂ ತಾ. ಅವನ್ನು ತಿನ್ನು. ”

ಅಣ್ಣನ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗದೆ ಮಂಜಮ್ಮ ಅವಲಕ್ಕಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಹೋಳುಗಳನ್ನು ತಂದಳು.

“ ನೀವೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ” ಎಂದು ನುಡಿದಳಾಕೆ.

“ ನಾನೇನು ಹಸಿದಿರುವೆನೇ ? ”

“ ಅವಲಕ್ಕಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಹಸಿವು ಇದ್ದೇ ತೀರಬೇಕೇ ? ” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಹೊರಟಿತು ಮಡದಿಯ ಕೊರಳಿಂದ. “ ನೀವು ತಿನದಿದ್ದರೆ ನನಗೂ ಅವಲಕ್ಕಿ ಬೇಡ. ”

ಮಂಜಮ್ಮ ಕಾಯಿ ಚೂರೊಂದನ್ನು ಇನಿಯನ ಬಾಯಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಒಂದು ಹಿಡಿ ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಪತಿದೇವನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದುದಾಯಿತು. ಮಡದಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಲೋಸುಗ ಮಾದಯ್ಯನೂ ಎರಡು ಹಿಡಿ ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮೆದ್ದ.

(೬)

ಮಕೆರಾಯ ನೆಲದವ್ವನ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಮುನಿಸು ತಳೆದಿದ್ದ. ಆ ವರುಷ ಹಿಂಗಾರು ಮೋಡಗಳು ಬಾನವನ್ನು ಕವಿಯುಲಿಲ್ಲ; ಅವು ಮಕೆ ಹನಿಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿ ನೆಲದಾಯಿಯ ಎದೆಯ ಅಳಲನ್ನು ಆರಿಸದಾದುವು.

ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದ ಪೈರು ಪಚ್ಚೆಗಳಿಗೆ ನೀರು ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ದಂಟಿನಿಂದ ಹೊರದಾಟುತ್ತಿದ್ದ ಕದಿರುಗಳೆಲ್ಲ ಒಣಗಿದುವು. ಮಳೆಯು ಮುನಿಸನ್ನು ತಳೆದುದರಿಂದ ಒಂದು ವರುಷದ ಗ್ರಾಮೆಯು ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತೆಂಬ ಆಳಲು ನೆಲದವ್ವನ ಮಕ್ಕಳ ಎದೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು.

ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಮಳೆರಾಯನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಕನಿಕರವು ಪೊಮ್ಮಿತು. ಕಾಮುಗಿಲುಗಳು ಬಾಂದಳವನ್ನು ಕವಿದುವು. ಹನಿಗಳ ಅಲರುಗಳನ್ನು ಸುರಿಯಿಸಿದುವು. ಅತಿ ಕರಿದು ಹೋದ ಪೈರುಗಳು ಮುಗಿಲೊಡೆಯನು ತಂದಿತ್ತ ನೀರನ್ನುಂಡು ತಮ್ಮ ಶೈಷೆಯನ್ನು ಹಿಂಗಿಸಿದುವು.

ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಳೆ ಬಾರದುದರಿಂದ ಆ ವರುಷದ ಬೆಳೆಸು ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಜಳ್ಳಾಯಿತು. ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವು ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಜಮೀನ್ದಾರರ ಗೇಣಿ, ಸರಕಾರದ ತೆರಿಗೆ, ಸಾಲಗಾರರ ಕೋಟಿಲೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದೆಂತು? ಮನೆ ಮಂದಿಗೆ ಒಂದು ವರುಷದನಕ ಉಣಿಸು ಉಡಿಗಳನ್ನು ಒದವಿಸುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ವಿಕಟಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಳೆದು ರೈತಾವಳಿಯ ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಮುಸುಕಿದುವು. ಜಮೀನ್ದಾರರ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ತಮ್ಮ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಚಿತ್ರ, ಅರೆಹೊಟ್ಟೆ ಬರಿಮೈಗಳಿಂದ ವರುಷವೊಂದನ್ನು ದೂಡಬೇಕಾದ ನೋಟ, ಇವು ಅವರ ಕಣ್ಮನಗಳ ಮುಂದೆ ಸುಳಿದುವು. ಮೊದಲೆ ಬಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಬೆನ್ನುಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಾಗಿದುವು.

ದೈವ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೇನು? ಇದು ತಮ್ಮ ಹಣೆಬರಹವೆಂದು ರೈತಾವಳಿಯು ಬಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು; ಪ್ರಕೃತಿಯು ನೀಡಿದ ವಿಷದ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಮಾದಯ್ಯನ ಗುಡಿಸಿಲಿಂದ ಹೊರಟ ನಾದವು ಅವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿತು; ಬಾಗಿದ ಬೆನ್ನುಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಲು ಅವರನ್ನು ಉತ್ತೇಜನಗೊಳಿಸಿತು. “ಕೇವಲ ಬೇಸಾಯಗಾರರ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಪ್ರಕೃತಿ ಮುನಿದುದು; ಈ ವಿಧಿಯ ಆಟದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ, ಜಮೀನ್ದಾರ, ಸಾಲಿಗರು, ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲ ಪಾಲುಗಾರರು. ಎಲ್ಲ ಹೊರೆಯನ್ನು ರೈತನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಏರಿಸುವುದಲ್ಲ. ರೈತನೊಂದಿಗೆ ಇತರರೂ ಈ ನಷ್ಟವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲಿ.”

ಈ ನೂತನ ಸಂದೇಶವು ನೆಲದವ್ವನ ಮಕ್ಕಳ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಿಸಿತು. ರೈತರು ಆಲೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. “ ಗೇಣಿ, ತೆರಿಗೆ, ಬಡ್ಡಿ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವರುಷದ ಫಸಲಿನಿಂದ ಸಲಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಮಳೆರಾಯನ ಕೋಪದಿಂದ ಬೆಳಸುಗಳಿಗೆ ಹಾನಿಯಾಗಲಿ ಮೇಲಿನವರ ಬೊಕ್ಕಸಗಳನ್ನು ನಾವೆಂತು ತುಂಬಿಸುವುದು? ಈ ವರುಷದ ಸಲಿಕೆಯನ್ನು ಅವರು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಲಿ. ”

ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಓಡಾಡಿದ. ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯಗಾರರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದುವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಭೆಗಳು ಸೇರಿದುವು. ರೈತರು ತಮಗೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಳೆಯಾಗದುದರಿಂದ, ಈ ವರುಷದ ತೆರಿಗೆ ಗೇಣಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು; ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೆ ಮನವಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿ ತಮಗೆ ಬಂದೊದಗಿದ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ವಿಶದಗೊಳಿಸಿದರು.

ಆದರೆ ಮಾದಯ್ಯನ ನುಡಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ರೈತರಿಗೆ ಹೇಳಿದ. “ ಆಳುವವರದು ಮತ್ತು ಜಮೀನ್ದಾರರದು ತುಂಬಿದ ಒಡಲುಗಳು. ನಮ್ಮ ಕೂಗು ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿಹ ಅವರನ್ನು ನಿಂದೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಿಸದು. ಅವರನ್ನು ನಿಂದೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಗಡಚಿಕ್ಕುವ ಸಿಡಿಮದ್ದಿನ ಪಟಾಕಿಗಳೇ ಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಅಳಲು ಅಶಕ್ತತೆಯನ್ನು ಅರುಹತ್ತಿದೆ. ಆಗ ಮೇಲಿನವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿ ತುಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ”

ಹಲವು ವಾರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಾದಯ್ಯನ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥವಿದೆ ಎಂಬುದು ಕಿಸಾನರಿಗೆ ಅನುಭವ ವೇದ್ಯವಾಯಿತು. ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಲೋಸುಗ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿದ ಮನವಿಗಳು ಕಸದ ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿದ್ದವು. ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಕಲೆಕ್ಟರರನ್ನು ಕಾಣಲೋಸುಗ ಹೋದ ನಿಯೋಗಗೋಷ್ಠಿ ಮೊಗ ಬಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಗೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಳು ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಸಹ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲೊಲ್ಲವೆಂದು ಜಮೀನ್ದಾರರು ಮಂಗಳ ಮುಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದರು. ರೈತಾವಳಿಯು ಸಂಘಟಿಸಿ

ದಂತೆಯೇ ಜಮೀನ್ದಾರರಾದರೂ, ರೈತಾವಳಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲೋಸುಗ ಒಂದುಗೂಡಿವರು.

ಸುತ್ತಲಿನಿಂದಲೂ ಒವೆಗಳು. ತುಂಬಿದ ಒಡಲುಗಳಿಗೆ ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲ. ಆಡಳಿತವು ರೈತಾವಳಿಯ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳದು. ರೈತರು ಹತಾಶರಾದರು. ಮುಂದೇನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ರೈತರ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿತು. ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ, ನೆಲದೊಡೆಯರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಸ್ತಕಗಳನ್ನೊಡ್ಡಿ ಅಧುನಿಕ ಮಹಾಬಲಿಗಳಾಗುವುದೇ ?

ಸಲ್ಲದು. ನಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ರೈತಾವಳಿಯು ಒಂದುಗೂಡಿದರೆ ಆಡಳಿತವು ಮಣಿಯುವುದು; ನೆಲದೊಡೆಯರು ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವರು. ನೆಲದವ್ವನ ಮಕ್ಕಳ ಬಲವು ಆಡಳಿತ ಗಾರರನ್ನೂ, ಜಮೀನ್ದಾರರನ್ನೂ ದೀರ್ಘ ನಿವ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಿಸಲಿ! ” ಎಂಬ ವಿಠನಾದ ಮಾದಯ್ಯನ ಗುಡಿಸಿಲಿನಿಂದ ಹೊರಟು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪಸರಿಸಿತು.

ರೈತರು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಿದರು. ಆ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚೇತನ ಇತ್ತು; ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನವಿತ್ತು; ಪೌರುಷವಿತ್ತು. ಆ ನುಡಿಯು ನೆಲದವ್ವನ ಮಕ್ಕಳ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು; ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಮಾರ್ದನಿಗೊಂಡಿತು.

ಮಾದಯ್ಯ ತನ್ನ ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿದ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳೆನ್ನದೆ ಹಳ್ಳ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದ. ಮನೆ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋರಾಟದ ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಒಯ್ದುದಾಯಿತು. “ ತೆರಿಗೆ ಗೇಣಿ ನಿರಾಕರಣೆಯೇ ಮೇಲಿನವರನ್ನು ಹಾದಿಗೆ ತರಲಿಹ ಉತ್ತಮ ಉಪಾಯ ” ವೆಂದು ಆತ ಉಸುರಿದ. ಅಂಜಿಕೆ ದಿಗಿಲುಗಳಿದ್ದವರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಬಾರ್ಡೋಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಕತೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ. ಅದು ಯಶಸ್ವಿಯಾದಂತೆಯೇ, ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದರೆ ರೈತರು ಗೆಲುವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೆಂದು ಮಾದಯ್ಯ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ.

ಒಡಕಲು ಒಡಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕಳೆಯು ಮೂಡಿತು. ಜೀವಗಳಲ್ಲಿ ನವಚೇತನದ ಅಲೆಗಳು ಸಂಚರಿಸಿದುವು. ನೆಲದೊಡೆಯರನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಬತ್ತಿದ ತೋಳುಗಳು ಸ್ಫುರಣಗೊಂಡುವು.

ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಕೃಷಿಕರ ಸಭೆಗಳು ನೆರೆದುವು. ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೂ, ಆಡಳಿತಕ್ಕೂ ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಡಬೇದು ಕಿಸಾನರು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು. ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕರನಿರಾಕರಣೆಯ ಮಂದುಭಿ ಮೊಳಗಿತು.

× × × ×

ಜಮೀನುದಾರ ರಂಗಯ್ಯಗೌಡರಿಂದ ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ ಕರೆ ಬಂದಿತು. ಗೇಣಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ರೈತರೊಡನೆ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಜಮೀನುದಾರರು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಮಾದಯ್ಯ ಎಣಿಸಿದ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರ ವಸತಿಗೆ ಅವನು ತೆರಳಿದ. ಮಾದಯ್ಯ ರಂಗಯ್ಯಗೌಡರ ವಸತಿಗೆ ತಲುಪಿದಾಗ, ಜಮೀನ್ದಾರರು ಹೆಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಮಾದಯ್ಯ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡುದಾಯಿತು.

“ನೋಡು ಮಾದಯ್ಯ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತುಸು ಮಾತಾಡಲಿತ್ತು.” ಜಮೀನ್ದಾರರು ಮಾತು ಕತೆಗಳಿಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಹಾಕಿದರು.

“ಬಹು ಸಂತೋಷ. ತಮ್ಮ ಕರೆಯಂತೆ ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ತಾವು ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲವೆ ಮಾತಾಡಬಹುದು.”

“ನೀನು ಈ ವರುಷ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿಕೊಡಬೇದು ರೈತರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಂತೆ.”

“ಹಿಂಗಾರು ಮಳೆಯು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಾರದುದರಿಂದ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪಾಲು ಪೈರು ಸೀದುವೋಗಿದೆ. ರೈತರು ತುಂಬಾ ಹಾನಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವರುಷ ಗೇಣಿ ತರಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಅವರು ಅಸಮರ್ಥರಿರುವರು. ಅವರು ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ತಾವು ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಗೇಣಿ ನಿರಾಕರಣೆಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಬೇಕಾಯಿತು.”

“ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಳೆ ಬರದಿದ್ದರೆ, -ಅದರಿಂದ ಆದ ಹಾನಿಯನ್ನು ನಾವು ಹೊರಬೇಕೇ?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಜಮೀನ್ದಾರರ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟಿತು.

“ ಆಲ್ಲ, ರೈತರು ಈ ನಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹೊರಬೇಕೇ? ಬೆಳಸು ಇದ್ದರಲ್ಲವೇ ಅವರು ತಮಗೆ ಗೇಣಿಯನ್ನು ತೆರುವುದು. ಅವರು ದನ-ಕರು, ಪಾತ್ರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿಕ್ರಯಿಸಿ ಗೇಣಿ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೇ? ತಾವೂ ಹಾನಿಯನ್ನು ಹೊರಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕು. ಪೂರ್ತಿ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾಗದಿದ್ದರೆ, ಅರೆವಾಸಿಯನ್ನಾದರೂ ವಜ ಮಾಡಿ.”

“ ಒಂದು ಕಾಳು ಗೇಣಿಯನ್ನು ಸಹ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ” ಜಮೀನ್ದಾರರ ಕೊರಳಿಂದ ದರ್ಪಸ್ವರವು ಹೊಮ್ಮಿತು.

“ ತಾವು ಈ ಪರಿ ಹಟಹಿಡಿಯುವುದಾದರೆ ಸಂಧಾನದ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಮುಚ್ಚಿದಂತಾಗುವುದು. ಗೇಣಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲು ರೈತರಿಗೆ ನೀವೇ ನಿಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುವುದು. ”

“ ಮಾದಯ್ಯ, ಗೇಣಿವಿಚಾರ ಮಾತಾಡಲೋಸುಗವಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿದುದು. ನಿನ್ನ ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರದ ಸಲುವಾಗಿಯಾಗಿದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬರಹೇಳಿದುದು. ”

“ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರಗಳು ತಮ್ಮೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸುವಷ್ಟು ಮಹತ್ವವುಳ್ಳವಲ್ಲ. ” ಮಾದಯ್ಯ ಮಾನ್ಸುಡಿದ.

“ ನೀನು ನಾಡಿಗೋಸುಗ ತುಂಬಾ ದುಡಿದಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ತ್ಯಾಗವು ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ” ಜಮೀನ್ದಾರರ ಕೊರಳಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಾವಾಣಿಯು ಹೊರಸೂಸಿತು.

“ ಏನೋ ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಅಳಿಲಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವೆ. ” ಮಾದಯ್ಯನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ನಮ್ರತೆಯು ನುಡಿಗಳಾಕೃತಿಯನ್ನು ತಳೆದಿತು.

“ ನಿನ್ನ ಈ ಗೇಣಿ ನಿರಾಕರಣೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮಗೂ ದೇಶಪ್ರೇಮವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಜನಸೇವೆ, ತ್ಯಾಗಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲೆವು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಜನರನ್ನೇ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಕಾಳಗ ಎಸಗಲು ಬಿಡುವುದು ಭೂಷಣವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದು ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಲು ನಾನು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

“ ಏನದು ? ” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಮಾದಯ್ಯನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲಿತು.
 “ ಗೇಣಿ ನಿರಾಕರಣೆಯಿಂದ ನೀನು ಹಿಂದೆಗೆಯುವುದಾದರೆ ನಿನಗೆ
 ತಕ್ಕ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ನಾವು ಕೊಡುವೆವು. ”
 “ ಅದೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬೇಡಿ. ಹಾಗೆ ನಾನು
 ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಜನತೆಯನ್ನು ವಂಚಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ”

ರಂಗಯ್ಯಗೌಡರು ಮಾದಯ್ಯನ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿ
 ಕೊಳ್ಳದೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಅವರು ಮರಳಿ ಬರಲು ಐದು ನಿಮಿಷ
 ಗಳು ಹಿಡಿದುವು. ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ
 ಗಳ ಐದು ನೋಟುಗಳಿದ್ದುವು. ಅವರು ನೋಟುಗಳನ್ನು ಮಾದಯ್ಯನ
 ಕಡೆಗೆ ಚಾಚುತ್ತಾ ನುಡಿದರು. “ ಇಗೋ ಮಾದಯ್ಯ, ನೀನು ಗೇಣಿ
 ನಿರಾಕರಣೆಯಿಂದ ಹಿಂದೆಗೆಯುವುದಾದರೆ, ಸುತ್ತಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಹಳ್ಳಿಗಳ
 ಜಮೀನ್ದಾರರಾದ ನಾವು ನಿನಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡು
 ತೇವೆ. ಈಗ ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿವೆ. ಇನ್ನು ಉಳಿದುದು ಒಂದು
 ತಿಂಗಳ ಅನಂತರ. ನೀನೇನೂ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಣದಿಂದ
 ನಿನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಷ್ಟ ಪಡ
 ಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ”

ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳ ತನಕ ಮಾದಯ್ಯ ಮೌನವಾಗಿದ್ದ. ಅವನ
 ಅಂತರಂಗವು ಹೊಯ್ದಾಡಿತು. ಅವನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಹಣದಾಸೆ, -ಜನ
 ಸೇವೆ ಇವೆರಡು ಒಂದು ತುಮುಲಯುದ್ಧವನ್ನು ನಡೆಸಿದುವು ; ಕೊನೆಗೆ
 ಜನ ಸೇವೆಯೇ ಗೆಲುವನ್ನು ಪಡೆದಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬೆಳಗಿದುವು.
 ಅವನ ಕೊರಳಿಂದ ದೃಢ ಸ್ವರವು ಹೊಮ್ಮಿತು. “ ಇಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ, ಜನ
 ಸೇವೆಯಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳೆನಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಲಂಚ
 ವಾಗಿ ಪಡೆದು, ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಿದ ರೈತಾವಳಿಯನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಲಾರೆ;
 ತಮ್ಮ ಹಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ನನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಕಲಂಕಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ”

“ ಮಾದಯ್ಯ, ನಿನ್ನ ಹಿತದ ಸಲುವಾಗಿಯೇ, ನಾನು ಈ ನುಡಿ
 ಗಳನ್ನು ಎನುತಿರುವುದು. ನನ್ನ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ
 ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಗುವುದು. ”

“ನನ್ನ ಹಿತವೇನೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ” ಉದ್ಯೇಗಭರಿತವಾದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಮಾದಯ್ಯ ಹೇಳಿದ. “ಹಿಂದೆಯೇ ಹಲವು ನೋವು ಸಂಕಟಗಳ ನಂಜನ್ನು ಉಂಡಿದೇನೆ; ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಎದೆಯನ್ನೊಡ್ಡಲು ತಯಾರಿದೇನೆ. ಆದರೆ ಜನತೆಗೆ ಮೋಸವನ್ನು ಗೈಯಲು ನನ್ನಿಂದಾಗದು. ಆತ್ಮವಂಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡೆಂದು ತಮ್ಮ ಉಪದೇಶವಾದರೆ, ನಾನಿಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಲಾರೆ.”

ರಂಗಯ್ಯಗೌಡರ ಮೊಗವು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕಪ್ಪಡರಿತು. ಅವರ ತುಟಿಗಳಿಂದ ನುಡಿಯು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಮಾದಯ್ಯನ ಪಾದಗಳು ಜಮೀನ್ದಾರರ ವಸತಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿರಿಸಿದುವು.

× × × ×

“ಮಂಜೂ, ಇಂದು ನಾನೊಬ್ಬ ಹಣಗಾರನಾಗಬಹುದಿತ್ತು.” ಅನುಲಕ್ಶಿಯ ಉಮ್ಮಿಯನ್ನು ಕೇರುತ್ತಿದ್ದ ಮಡದಿಯ ಸಂಗಡ ಮಾದಯ್ಯ ಉಸುರಿದ.

“ಹೇಗೆ?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಮಂಜಮ್ಮನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲಿತು.

“ಜಮೀನ್ದಾರ ರಂಗಯ್ಯಗೌಡರು ಏಕೆ ಬರಹೇಳಿದರು ಗೊತ್ತೇ?”

“ಏಕೆ? ಗೇಣಿಯ ವಿಚಾರ ಮಾತಾಡಲು ಅಲ್ಲವೇ?”

“ಆಲ್ಲ. ನಾನು ಗೇಣಿ ನಿರಾಕರಣೆ ಚಳುವಳಿಯಿಂದ ಹಿಂದೆಗೆಯುವುದಾದರೆ, ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಏನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದರು.”

“ನೀವೇನು ಹೇಳಿದಿರಿ?” ಮಂಜಮ್ಮನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸುಕತೆಯು ಬೆರೆತಿತ್ತು.

“ಅವರ ನುಡಿಗೆ ಒಪ್ಪ ಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದೇನೆ. ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ದೊರೆತರೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸುಖವಾಗಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸಬಹುದಲ್ಲ!”

“ಈಗ ನಮ್ಮ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಅವ ಕೊರತೆಯಿದೆ? ಜಮೀನ್ದಾರರ ಲಂಚವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಿಬಂದಿರಾ? ಹಾಗೇನಾದರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಒಲ್ಲೆನೆಂದು ಈಗಲೇ ತಿಳಿಸಿಬನ್ನಿರಿ.” ಮಂಜಮ್ಮನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ

ವಿವೇಕವಾಣಿಯು ಹೊರಸೂಸಿತು. “ಜನರನ್ನು ವಂಚಿಸುವ ಪಾಪವನ್ನು ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬೇಡ. ಅರೆಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ, ಅರೆಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ನಾವು ದಿನಗಳನ್ನು ದೂಡುವಾ. ಆದರೆ ನಂಬಿದವರನ್ನು ಕೈಬಿಡುವುದು ಬೇಡ.”

“ಇಂತಹ ಹೊಲಸು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಎಂದಾದರೂ ಕೈ ಹಾಕುವೆನೇ?”
ಮಾದಯ್ಯ ಉಸುರಿದ. “ಹಣವಾಸೆಯಿಂದ ಆತ್ಮವನ್ನು ಮಾರಿಕೊಳ್ಳಲಾರೇನೆಂದು ಹೇಳಬಂದೆ.”

“ನನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಹಣದ ಆಸೆಗೆ ನೀವೆಲ್ಲಿ ಒಳಗಾದಿರೋ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ.” ಮಂಜಮ್ಮನ ಕೊರಳಿಂದ ದೊರಟ ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರವು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿತು.

× × × ×

ಗೇಣಿ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ದಿನಗಳು ಬಂದುವು. ಆದರೆ ರೈತರಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿ ಸಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ನೂರಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಮಾತ್ರ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು; ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೆ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಪಾವತಿ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಪರಿ ಪಾವತಿ ಮಾಡಿದವರು ಇತರ ರೈತರ ನಿಂದನೆ ನಿಷ್ಕರತೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಕರ ನಿಷೇಧಿಸಿದ ರೈತರು ಈ ಮಂದಿಯನ್ನು ಮೋಸಗಾರರೆಂದು ಕರೆದರು; ಸಮುದಾಯದ ಕೂಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸದವರು; ಮಂದಿಯು ಕೆರೆ ಭಾವಿಗಳಿಂದ ನೀರು ಕೊಡದವರು; ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದರು.

ಕಿಸಾನರು ತೆರಿಗೆ ಗೇಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಡದಿಹುದನ್ನು ಕಂಡು ಆಡಳಿತಗಾರರೂ ಜಮೀನ್ದಾರರೂ ಸುಮ್ಮನಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಟೀಲರು ಮನೆಮನೆಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಲಾರಂಭಿಸಿದರು; ಕಂದಾಯವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಜನರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಕರನಿರಾಕರಣೆಯಿಂದ ಆನರ್ಥಗಳನ್ನು ನೂರು ಪಾಲು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸಿ ಭಯಂಕರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಜನರ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಇರಿಸಿದರು; ಆಸ್ತಿ ಮನೆ ಮಾರುದನ-ಕರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದೆಂಬ ಭೀತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

ಆದರೆ ಜನರು ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಪಟೀಲರ ಮತ್ತು ಜಮೀನ್ದಾರರ ಬೆದರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅವರು ಅಳುಕಲಿಲ್ಲ; ಅಂಜಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರು ಹಿಮಾಲಯದಂತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

ತಮ್ಮ ಬೆದರಿಕೆಗಳಿಗೆ ರೈತಾವಳಿಯು ಬಾಗದಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಜಮೀನ್ದಾರರೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಅಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದರು; ಅವರು ಕೆಸಾನರ ಗುಡಿಸಿಲುಗಳನ್ನು ಜಪ್ತಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ನೆಲದವನ ಮಕ್ಕಳು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ, ದನ-ಕರು, ದವಸಧಾನ್ಯ, ಪಾತ್ರೆ, ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದ ಸ್ಥೈರ್ಯವು ಕದಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಅಣೆಯಾಗಿದ್ದರು.

೭

ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಳಕೊಂಡವರಿಗೆ ನೆರಳು ನೆರವುಗಳನ್ನು ಈಯ ಬೇಕಾಗಿಬಂದಿತು. ರೈತರ ಹೋರಾಟದ ಸುದ್ದಿಯು ನಾಡಿನ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಹರಡಿತು. ದೇಶದ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಎಚ್ಚತ್ತರು. ನಾಡಿನ ಬೆನ್ನೆಲೆಯ ರೈತನು; ಆಡಳಿತದ, ನೆಲದೊಡೆಯರ ತುಳಿತಗಳಿಗೆ ಆತ ಒಳಗಾಗಿದಾನೆ. ಅವನ ಕೂಗು ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಬಾನನ್ನು ಬಿರಿಯುತ್ತಿದೆ. ತಾವು ಕೆವುಡರಾಗಿರುವುದು ಸಲ್ಲದು ಎಂದರವರು. ನಾಡಿನ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಸಭೆಗಳು ಜರುಗಿದುವು. ಪ್ರಜೆಗಳು ಸರಕಾರದ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿದರು. ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ರೈತರಿಗೆ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಲು ಮುಂದಾಳುಗಳು ನಿಧಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಬಿದರೂರು ತಾಲೂಕಿನ ರೈತಾವಳಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ನೆರವು ಬಂತು.

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾದ ಕೃಷಿಕರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲೋಸುಗ ಹೊರತೆರಳದ್ದ ಮಾದಯ್ಯ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ತಾಸಾಗಿದ್ದಿತು. ದನ-ಕರು, ದವಸಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳಕೊಂಡ ರೈತರಿಗೆ ವಾರದ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಹಂಚಿ, ಜತೆಗಾರರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿ, ಅವನ ಮೈಮನಗಳು ಬಳಲಿದ್ದುವು. ಆತ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಎಡಬಲದೆಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊರಳಿಸದೆ, ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಫಕ್ಕನೆ ದೊಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಅವನ ಮುಂದೆ ಹಾದಿಗೆ ಆಡ್ಡ ವಾಗಿ ನಿಂತರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ದೊಣ್ಣೆಗಳಿಂದ ಮಾದಯ್ಯನನ್ನು ಬಡಿಯತೊಡಗಿದರು. ಅವನು ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಅವರ ಹೊಡೆತಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದ “ನಾನು

ನಿನುಗಾರಿಗೂ ಕೆಡುಕನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಏಕೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿರುವಿರಿ ? ” ಎಂದು ಅವನು ಅವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

ಆದರೆ ತುಂಟರು ಮಾತುಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕೈಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ದೊಣ್ಣೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಮಾದಯ್ಯನ ಮೈಮೇಲೆ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

“ ನೀವು ಯಾರೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು ” ಮಾದಯ್ಯ ಹಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಎತ್ತದೆ ಉಸುರಿದ. “ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಜಮೀನ್ದಾರರ ಹಣವು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿದೆ. ನನ್ನೊಬ್ಬನ ಜೀವವನ್ನು ತೆಗೆದರೆ, ಈ ಉರಿಯು ಅಡಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿ. ನನ್ನ ಪುರಣವು ಉರಿವ ಕೆಚ್ಚಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸುರಿದಂತಾಗುವುದು. ”

ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ ನಿಂತಿರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ. ಆದರೆ ಪುಂಡರು ಅವನನ್ನು ಬಡೆವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಜೀವವು ವಿಸ್ಮೃತಿಗೊಳಗಾಯಿತು.

× × × ×
ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಅವನು ತನ್ನ ಗುಡಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಇದ್ದ. ನೆಲೆ ಮಂಜಮ್ಮ ಅವನನ್ನು ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಾಲಹತ್ತಿರ ಗೆಳೆಯ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ನಿಂತಿದ್ದ. “ ನಾನೆಲ್ಲಿದೆನೆ ” ಎಂಬ ಕ್ಷೇಣ ಸ್ವರವು ಮಾದಯ್ಯನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟಿತು.

“ ನೀನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೀ ” ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ನುಡಿದ. “ ಪಕ್ಕದ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರಿಗೆ ವಾರದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಂಚಿ ನಾನು ಅದೇ ದಾರಿಗಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊಡೆಯುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡೆ. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಅವರು ಹೆದರಿ ಓಡಿ ಹೋದರು. ಯಾರೆಂದು ನೋಡುವಾಗ ನೀನು. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ”

“ ಬಹಳ ಉಪಕಾರವಾಯಿತು. ” ಎಂದಳು ಮಂಜಮ್ಮ.

“ ಎಂತಹ ನಿಷ್ಕರುಣೆಗಳು! ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಇರುಳು ಹೊತ್ತು ಕೋಣನನ್ನು ಬಡೆಯುವಂತೆ ನಾಯ ಬಡೆಯಲು ಹೇಗೆ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಿತು. ”

ಮಂಜಮ್ಮನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರ ಹನಿಗಳು ತುಳುಕಿದುವು.

“ಅವರೊಡನೆ ನಮಗೆ ಹಗೆತನವೇಕೆ?” ಮಾದಯ್ಯ ಉಸುರಿದ.
 “ಅವರ ಸ್ನಿಹಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವು ಕನಿಕರಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ.”

“ಈ ಕಟುಕರಿಗೆ ಕನಿಕರವೇ!” ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರವು ಸಿದ್ಧಯ್ಯನ ತುಟಿಗಳಿಂದ ಬಿರಿದು ಬಂತು.

“ಅವರೇನು ನನ್ನನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಡೆದರೇ? ಜಮೀನ್ದಾರರಿತ್ತ ಹಿಡಿ ಹೊನ್ನಿನಾಸೆಯು ಅವರಿಂದ ಈ ಅಕೃತ್ಯವನ್ನು ಎಸಗಿಸಿತು. ಆ ಹೊನ್ನನ್ನಿತ್ತ ಕೈ, ನನ್ನನ್ನು ಬಡಿದಿಡಲದೆ ಆ ಬಡಪಾಯಿಗಳಲ್ಲ. ಅವರು ಕೇವಲ ಜಮೀನ್ದಾರರ ಅಡಿಯಾಳುಗಳು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೋಸುಗ ನಾವು ಕನಿಕರಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ.”

ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಮಾದಯ್ಯನ ಎಲುಬುಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಪೆಟ್ಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಂಜಮ್ಮನ ಒಂದುವಾರವ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅನನನ್ನು ಹುಷಾರುಗೊಳಿಸಿತು.

× × × ×

ಜಮೀನ್ದಾರರು ರೈತರನ್ನು ಅವರ ವಸತಿಗಳಿಂದ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ದೂಡತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ಜಿಂಗಳಿಗೆ ಪೋಲೀಸು ಪಡೆಯಿದ್ದಿತು. ರೈತರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಗುಡಿಸಲುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಜಮೀನ್ದಾರರ ನೌಕರರು ಮನೆಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಹೆಂಗಸು ಮಕ್ಕಳು ಎಂದು ನೋಡದೆ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಎಳೆದುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಿಸಾ ನರು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಶಾಂತರೀತಿಯಿಂದ ಸೌಮ್ಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾವು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರೆ, ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೆ ತುಪಾಕಿಗಳು, -ಸಿಡಿಮದ್ದು ಗುಂಡುಗಳು ಜಿಂಬಲವಾಗುವುವೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಬಲ್ಲರು. ಜಮೀನ್ದಾರರು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬೀಗಹಾಕಿ ಹೋದ ಅನಂತರ, ರೈತರು ಮನೆಗಳ ಬೀಗಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಮರಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದರು. ತೆರವು ಮಾಡಿದ ವಸತಿಗಳಿಗೆ ಮರಳಿ ಕೃಷಿಕರು ಪ್ರವೇಶಿಸದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಜಮೀನ್ದಾರರು ಪೋಲೀಸು ಪಡೆಯ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೋಲೀಸರು ನೆಲೆಸಿ, -ಮನೆಯ ಬೀಗಗಳನ್ನು ರೈತರು ಮುರಿಯದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಊರ ಹನುಮನಗುಡಿಯ ಮುಂದಿನ ಮೈದಾನವೇ ಮನೆ ಮಠಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ರೈತಾವಳಿಯ ನಿವಾಸ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು. ಚಪ್ಪರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದರು. ಉದರನಿರ್ವಹಣಕ್ಕೆ ಪರ ಊರುಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಹಾಯ್ಯ ದ್ರವ್ಯವೇ ಗತಿ. ಆದರೂ ಕೃಷಿಕರು ತಮ್ಮ ಹಟವನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ; ಗೇಣಿ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಕಾಳಗವು ಮುಂದುವರಿದಿತು. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಬಂದು ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಹೊಸ ಹುರುಪು ನವಚೇತನಗಳನ್ನು ಈಯಲೆತ್ತಿ ಸಿದರು. ಆದರೆ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಅವರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡುತೀರಲಿಲ್ಲ; ಅವರು ಬರುವುದೇ ತಡ, ಅವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ, ಸೆರೆಮನೆಗಳಿಗೆ ಕಳುಹುತಿದ್ದರು. ಮುಂದಿನ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಗಣ್ಯ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಜನತೆಯು ಸ್ವಾಧೀನತೆಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು.

ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಇರುಳಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತಿಹ ಪಂಜನ್ನು ಹಿಡಿದು ತೋರಿಸು ತಿದ್ದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದರೆ ಮಾದಯ್ಯನೇ ಸರಿ. ಅವನು ವಿದ್ಯುದ್ವಿಪದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ; ಸಂಗಡಿಗರಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ; ಜನತೆಯ ಎದೆಗಳನ್ನು ಕವಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ.

(೮)

ಅಂದು ನೆಲದೊಡೆಯರು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಅವನ ಗುಡಿಸಿಲಿನಿಂದ ಹೊರ ದೂಡುವ ಕಜ್ಜುವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಉಸ್ಮಾನನದು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರ. ಮುದುಕಿಯಾದ ತಾಯಿ, ಕೈ ಹಿಡಿದ ಮಡದಿ, ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಕ್ಕಳು. ತಾಯಿ ನಿರೋನಿಯಾಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಳು. ಮಕ್ಕಳು ಇಬ್ಬರು ಜ್ವರ ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಮನೆಮಂದಿಯ ಅನಾ ರೋಗ್ಯವು ಉಳ್ಳವರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ರೋಗಿಗಳಾದರೇನು ? ತೆರಿಗೆ ಗೇಣಿಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ- ಆದುದರಿಂದ ಮನೆಯೊಳಗೆ ವಾಸಿಸಲು ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಜಮೀನ್ದಾರರ ನೌಕರರು ಉಸ್ಮಾನನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದರು. ಬಾಗಲಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ತಡೆಯಲೋಸುಗ ಮಲಗಿದ ಇತರ ರೈತರನ್ನು ಅವರು ಲೆಕ್ಕಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ತುಳಿದು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು; ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ರೈತರನ್ನು ರಟ್ಟಿಹಿಡಿದು ದೂಡಿದರು.

ನೆಲದೊಡೆಯರ ಆಳುಗಳು ಮನೆಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಉಸ್ಮಾನನ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಮಡಿಕೆ ಕುಡಿಕೆಗಳನ್ನು ದೊಣ್ಣೆಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಹುಡುಮಾಡಿದರು; ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಎಳೆದುಹಾಕಿದರು; ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಕೈಹಾರಿ ಹೊರದೂಡಿದರು. ಮಕ್ಕಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಹೊರಗೆ ಎಳೆದುವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ನರಳುತ್ತಾ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಮುದುಕಿಯ ಮೈಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದರು. ಅವರು ಏಳಲಾಗದಿದ್ದ ಮುದುಕಿಯನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ದರದರನೆ ಎಳೆದರು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಇದುವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಅಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಉಕ್ಕಿ ಬರುತಿಹ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆದರೆ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಯನ್ನು ದರದರನೆ ಎಳೆವ ಚಿತ್ರವು ಅವನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಕದಡಿಸಿತು. ಬುದ್ಧಿಯು ವಿವೇಕದ ಹಿಡಿತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕೋಪದ ತೆಕ್ಕಗೆ ಒಳಗಾಯಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಡವನ್ನು ಕಾರಿದವು. ಮೈ ನವಿರಿಗೊಳಗಾಯಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ತೋಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೈತ್ತಿದ. ಇನ್ನೊಂದು ಚಣದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕೈ ಜಮೀನ್ದಾರರ ಆಳೊಬ್ಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡಿತು. ಉಸ್ಮಾನನು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನೌಕರನ ಕೈಯ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಸಿದ. ಅವನ ಕೈ ಮುರಿದು ಹೋಯಿತು. ನೋವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದೆ ಅವನು ಅರಚಿದ; ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆತ ನೆಲದಮೇಲೆ ಉರುಳಿದುದೂ ಆಯಿತು.

ಜಮೀನ್ದಾರರ ನೌಕರರು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಅವನ ಪಣೆ, ತಲೆ, ಎದೆ ಮೊದಲಾದ ಅಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ದೊಣ್ಣೆಗಳಿಂದ ಬಡಿಯ ತೊಡಗಿದರು; ಮುಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಅವನನ್ನು ಗುದ್ದಿದರು. ಅವನು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಲು, ಅವರು ತಮ್ಮ ಪಾದಗಳಿಂದ ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆ, ಎದೆ, ಮೊಗಗಳನ್ನು ತುಳಿದರು ಈ ಪೀಡನೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುವದು ಆತನಿಗೆ ಅಸದಳವೆನಿಸಿತು. ಅವನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟ ಕ್ರಂದನವು ಬಾಸ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರಿತು.

ಉಸ್ಮಾನನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟ ಅಳಲು ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ ರೈತಾ ವಳಿಯ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿತು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೊಡೆದಾಟವು ಜರಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿದರು. ತಮ್ಮ ಒಡನಾಡಿ ಕೃಷಿಕನೊಬ್ಬನನ್ನು ಜಮೀನು

ದಾರರ ನೌಕರರು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿಹರಿಯಬುದು ಅವರ ಎದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯಾಡು ತಿದ್ದ ರೋಷಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಗೊಳಿಸಿತು. ಈ ರುದ್ರ ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಂತೆ ನೋಡಿ ನಿಂತಿರುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಧಮನಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಸಿರತ್ತದ ಹೊನಲು ಪ್ರವಹಿಸಿತು. ಅವರ ಕಾಲುಗಳು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದುವು.

ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಪೋಲೀಸರನ್ನು ರೈತರು ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ದೂಡಿದರು; ಅವರು ಹಸಿದ ತೋಳಗಳಂತೆ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದರು.

“ರೊಚ್ಚಿಗೇಳಬೇಡಿ. ಸಿಟ್ಟಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಕಾರ್ಯ ಕೆಡುವುದು; ಹಿಂಸೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದರೆ ಸರ್ವನಾಶವಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನು ಬಿಡದಿರಿ; ಹಿಂದಿರುಗಿ!” ಎಂದು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಮಾದಯ್ಯ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ; ಮನೆಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ತಡೆಯಲು ಹವಣಿಸಿದ.

ಆದರೆ ಕೈ ಮೀರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಜನರ ಎದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಗೆ ದ್ವೇಷಗಳ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯು ಉಮ್ಮಳಿಸಿತು. ಜನಜಂಗುಳಿಯು ವಿವೇಕವನ್ನು ಬದಿ ಗೊತ್ತಿ ಸೇಡಿಗಾಗಿ ಹಾಯ್ದೊರೆಯಿತು. ಅವರನ್ನು ತಡೆಯಲು ಮಾದಯ್ಯನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವನು ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ. “ಜನರು ರೊಚ್ಚಿಗಿದ್ದಿದಾರೆ. ಅವರ ಮುನಿಸು ನಿಮ್ಮ ಜೀವವನ್ನು ತೆಗೆಯಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.”

ಮಾದಯ್ಯನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಪೋಲೀಸರು ತಮ್ಮ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರು

× × × ×

ರೊಚ್ಚಿಗಿದ್ದ ಕೃಷಿಕರು ಜಮೀನ್ದಾರರ ನೌಕರರಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾದಯ್ಯ ಮನೆಯ ಜಗುಲಿಯನ್ನೇರಿದ. ಅನಿತರಲ್ಲಿ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಜನರು ಜಮೀನ್ದಾರರ ನೌಕರರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿ ಕಂಬಗಳಿಗೆ ಹಗ್ಗಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು; ಉಸ್ಮಾನನನ್ನೂ ಅವನ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ಕರೆತಂದಿದ್ದರು. ಮನೆಯ ಕದಗಳನ್ನು ಅವರು

ಮುಚ್ಚಿದರು. ಮಾದಯ್ಯನು ರೆವೆ ಮುಚ್ಚುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯಾಡತೊಡಗಿತು. ಬೆಂಕಿಯು ತನ್ನ ಕೆನ್ನಾಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೊರಚಾಚಿತು.

ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ರೈತರು ಜಮೀನ್ದಾರರ ನೌಕರರನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಕಿಚ್ಚನ್ನಿ ಕೈದ್ದರು. ನೌಕರರನ್ನು ಜೀವ ಸಹಿತ ಸುಡಲು ಹವಣಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಭೀಕರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾದಯ್ಯನ ಮೈ ಬೆವೆತುಹೋಯಿತು. ಮೊಗವು ಬಿಳುಪೇರಿತು ಅಂಗಾಂಗಗಳು ಅರಳೆ ಎಲೆಗಳಂತೆ ಕಂಪಿಸಿದುವು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮಂಕು ಕವಿದಂತಾಯಿತು ಮುಂದೇನು ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾದಯ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಯು ಸ್ಥಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನೆಂಬುದು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಹೊಳೆದಿತು. ಜಮೀನು ದಾರರ ನೌಕರರು ಎಂತಹ ನೀಚರೇ ಆಗಿರಲಿ ಅವರನ್ನು ಜೀವ ಸಹಿತ ಸುಡುವುದು ಸಲ್ಲದು. ಅವರ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ತನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯು ಅವನ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ನೆಟ್ಟಗೆ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಅವನು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿರಿಸಿದ.

“ಬೇಡ ಮಾದಯ್ಯ, ಅವರು ಜೀವಸಹಿತ ಬೆಂದು ಹೋಗಲಿ ! ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯಾದಂತಾಯಿತು !” ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ರೈತರು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದರು

ಆದರೆ ಮಾದಯ್ಯ ಆ ಕೂಗುಗಳನ್ನು ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಕದಗಳನ್ನು ಒದೆದು ಮುರಿದುದಾಯಿತು. ಬಿದಿರು ದಬ್ಬೆಗಳನ್ನು ಹೆಣೆದು ಮಾಡಿದ ಗೋಡೆಗಳು ಧಗಧಗನೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮಾಡಿನ ಹುಲ್ಲಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿ, ಬಾನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೊಗೆತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮಾದಯ್ಯ ಅಳುಕದೆ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ

ಒಳಗೆ ಜಮೀನುದಾರರ ನಾಲ್ವರು ಆಳುಗಳಿದ್ದರು ಇಬ್ಬರನ್ನು ಕಿಟಕಿ ಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಇನ್ನಿಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಬಗಳಿಗೆ ಬಿಗಿದಿದ್ದರು. ಕಿಟಕಿ ಗಳಿಗೆ ಬಂಧಿಸಿದ ಇಬ್ಬರ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮಾದಯ್ಯ ಬಿಚ್ಚಿದ. ಅವರು ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ, ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿದರು ತಮ್ಮಿಬ್ಬರು ಸಂಗಾತಿಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಹೊಣೆಯು ತಮ್ಮದು ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆ ಸಹ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಮೂರನೆಯವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮಾದಯ್ಯ ಹೋದ. ಅವನ ಮೈಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಹೊಗೆಯಿಂದ ಶ್ವಾಸತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಆತ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗಿದ್ದ. ಮಾದಯ್ಯ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ. ಅವನನ್ನು ಹೊತ್ತು ವಾದಯ್ಯನೇ ಹೊರತರಬೇಕಾಯಿತು. ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದಾಯಿತು. ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ಕೃಷಿಕರು ನೆರೆದರು. ಅವರ ಕೋಪವು ಇನ್ನೂ ಅರಿಯಲಿಲ್ಲ. “ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿದಾನೆ. ಅವನ ಜೀವ ತೆಗೆಯುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಬೇಡಿ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯು ಆಗಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದು ಆನಂತರ, - ಜಮೀನುದಾರರ ನೌಕರರ ಮೇಲೆ ಕೈ ಮಾಡಿ.”

ವಾದಯ್ಯನ ನುಡಿಗಳು ಜನತೆಯ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದುವು. ತಮ್ಮ ಕೀಳು ಗೈಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಲಜ್ಜೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಅವರೆದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಟ್ಟು ಅರಿತು. ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಅವರು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದರು.

ನಾಲ್ಕನೆಯವನು ಇನ್ನೂ ಮನೆಯೊಳಗಿದ್ದ. ಅವನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲೋಸುಗ ವಾದಯ್ಯ ಒಳಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿದ. ಗೆಲೆಯ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ. “ವಾದಯ್ಯ, ಮನೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹತ್ತಿ ಕೊಂಡಿದೆ. ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ ಒವಗಿತು.” ಆದರೆ ವಾದಯ್ಯ ಗೆಲೆಯನ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡಲಿಲ್ಲ.

ನಾಲ್ಕನೆಯವನ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಬೆಂಕಿ ಹಿಡಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯು ವ್ಯಾಪಿಸಿದುದರಿಂದ ಅವನ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ. ವಾದಯ್ಯ ಚೂರಿಯಿಂದ ಅವನ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದ. ಹುಲಿಯು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಪಾರಾದ ಜಿಂಕೆಯಂತೆ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಏದುತ್ತಾ ಬೀಳುತ್ತಾ ಹೊರಕ್ಕೆ ಓಡಿದ.

ಇನ್ನು ವಾದಯ್ಯ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ದಾಟಬೇಕು. ಆದರೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಗುಡಿಸಿಲು ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಹೊರದಾಟಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಡುವೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ.

ಜಮೀನುದಾರರ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಳೂ ಹೊರಬಂದುದನ್ನು ರೈತರು ನೋಡಿದರು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮುರಿದು ಬಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕಾರು ನಿಮಿಷ

ಕಳೆದರೂ ಮಾದಯ್ಯ ಹೊರಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧಯ್ಯನ ಹೃದಯ ಮಿಡುಕಿತು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮಾದಯ್ಯ ಜೀವ ಸಹಿತ ಬೇಯುತ್ತಲಿಹುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಂತಿರಲು ಅವನಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಾದಯ್ಯನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಎಳೆದು ತರಬೇಕು; ಇಲ್ಲವೇ ಅವನ ಸಂಗಡ ತಾನೂ ಬೆಂದು ಬೂದಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪವು ಅವನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವನೂ ಬೆಂಕಿ ಯೊಳಗೆ ನೆಗೆದ. ಅವನ ಈ ಮಾಳ್ಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಜನರು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡರು.

ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳು ಉರುಳಿದವು. ಜನರೆಲ್ಲ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನೇ ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಅರೆಬೆಂದ ಮಾದಯ್ಯನನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಬಂದ. ಸಿದ್ಧಯ್ಯನ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿತ್ತು.

×   ×   ×   ×

ಮಾದಯ್ಯನ ದೇಹವು ಅರೆಬೆಂದು ಹೋಗಿದೆ. ಮಂಜಮ್ಮ ಅವನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬೇಸಣಿಕೆಯಿಂದ ಗಾಳಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಹೊನಲಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಕಾಲಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಗೆಳೆಯನನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಮೊಗವನ್ನು ವ್ಯಸನದ ಕಾರ್ಮುಗಿಲು ಮುಸುಕಿದ್ದಿತು. ಮಾದಯ್ಯನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಎಚ್ಚರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಜೀವವು ವಿಸ್ಮೃತಿಯ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಮಾದಯ್ಯನ ದೇಹವು ಅಲುಗಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ರೆಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಅರೆದರೆದ. ದೃಷ್ಟಿಯು ಮಂಜಮ್ಮನ ಮೊಗದ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಳಿತು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಡದಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಿಲ್ಲ. “ಯಾರು ನೀನು” ಎಂಬ ಸ್ವರವು ಹೊರಟಿತು ಆತನ ಕೊರಳಿಂದ.

“ನಾನು ಮಂಜೂ, ನಿಮ್ಮ ಮಂಜೂ!” ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆಳಲನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುತ್ತಾ ಮಂಜಮ್ಮ ಉಸುರಿದಳು.

“ಮಂಜೂ, ನನ್ನ ಜೀವನ ಜತೆಗಾತಿ ಮಂಜೂ, ಮರುಗದಿರು. ನನಗೆ ಕರೆ ಬಂದಿದೆ.”

ಈಗ ಮಾದಯ್ಯನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಗೆಳೆಯ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನ ಮೊಗದತ್ತ ಹರಿದಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದವು. ಅವನ ತುಟಿಗಳು ಅಲುಗಿದವು. ನಾಲಗೆಯಿಂದ ತೊದಲು ನುಡಿಗಳು ಹೊರಟವು. “ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ. ಆದರೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ.”

“ಇಲ್ಲ. ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ.

ಮಾದಯ್ಯನ ಜೀವವು ಪುನಃ ವಿಸ್ಮೃತಿಗೊಳಗಾಯಿತು. ಅದು ಪುನಃ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ.

ಅವನ ಉಸಿರು ಜಡದೇಹವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ, ಹೊರಗಿನ ಅನಂತತೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋಯಿತು; ಮಂಜಮ್ಮನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟ ಶೋಕಾರ್ತ ರವವು ಮುಗಿಲ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ದನಿಗೊಂಡಿತು !

ವೇಣುವಿನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು

(೧)

ವೇಣು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಗಡ್ಡಕ್ಕೆ ಸಾಬೂನು ಬಳಿದು ಬ್ರಷಿನಿಂದ ಉಜ್ಜುತ್ತಿದ್ದ. ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮುರುಕು ಮೇಜದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಿಸಿನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆ, ರೇಸರುಗಳು ಕುಳಿತಿದ್ದುವು. ಅವನ ಬಲಗೈ ರೇಸರನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿತು. ಎಡಗೈ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಅವನು ಗಲ್ಲವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಗಡ್ಡ ಕೆರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದ. ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ನೇತು ಹಾಕಿದ್ದ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿದ ಆತನ ಪಡಿನೆಳಲು ವೇಣುವನ್ನು ಅಣಕಿಸಿತು. ಬ್ಲೇಡು ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲಾರೆನೆಂದು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಆತನ ಕೆಲಸ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ವೇಣು ರೇಸರನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಬ್ಲೇಡನ್ನು ಗಾಜಿನಲೋಟದೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಮಸೆಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಬ್ಲೇಡನ್ನು ಮಸೆಯುತ್ತಾ ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ವಕ್ಕೇ ಉಸುರಿದ “ಎಂತಹ ಅನಿಷ್ಟ ಬ್ಲೇಡುಗಳು ಈಗಿನವು. ಎರಡಾಣೆ ಕೊಟ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಎರಡು ‘ಶೇವಿ’ಗೆ ಬರುವುದು ಪ್ರಯಾಸ! ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಿರಿದು ಈ ಬ್ಲೇಡನ್ನು ಅರ್ಧ ತಾಸು ಮಸೆಯಬೇಕು; ದುಡ್ಡು ಹಾಳು; ಸಮಯ ಹಾಳು!”

ಬ್ಲೇಡನ್ನು ಮಸೆಯುವ ಎಸಕವು ಮುಂದುವರಿದಿತು. ಅದು ಹರಿತ ವಾದಾಗ ಗಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಸಾಬೂನು ಒಣಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಬ್ರಷಿಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು.

“ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣು, ಕೊಡಗಿನ ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣು!” ಎಂಬ ಕೂಗು ಬೀದಿಯಿಂದ ಕೋಣೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಬಂತು. ವೇಣು ಬೀದಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊರಳಿಸಿದ. ಮಲಬಾರಿನ ಮೊಪ್ಪಿಯೊಬ್ಬ ಬುಟ್ಟಿ ತುಂಬ

ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಬೋಳು ಮಂಡೆಯ ಮೇಲೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಮುಂಜಾನೆಯ ಎಳೆ ನೇಸರಿನ ಕದಿರುಗಳು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಿಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೆಂಪು ಹಣ್ಣುಗಳು ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಧಳಧಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಮಾಪಿಳ್ಳೆ ವೇಣುವಿನ ಕೋಣೆಯ ಮುಂದಿನ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಲಿಸಿದ ಅವನು ಕೋಣೆಯೊಳಗೊಮ್ಮೆ ಇಣಕಿ ನೋಡಿದುದಾಯಿತು. “ ಎ ಸಾಮೀ, ಚಿತ್ತಲೆ ಹಣ್ಣೇಕಾ ? ” ಎಂಬ ಉಲಿಯು ಆತನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟಿತು. “ ಏನು ಬೇಡ ಮಹಾರಾಯ ! ” ರೇಸರನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಹೊಸ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವೇಣು ನುಡಿದ.

“ ಒಲ್ಲೆ ಚಿತ್ತಲೆ ಸಾಮೀ. ಕೊಡಗಿನ ಚಿತ್ತಲೆ. ಇಂತ ಹಣ್ಣೆ ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಕ್ಕದು. ಡಜನ್ನಿಗೆ ಒಂದುವರೆ ರೂಪಾಯಿ ಸಾಮೀ. ”

“ ನೋಡು ಕಾಕ, ನಾನು ಗಡ್ಡ ತೆಗೆಯಲು ಹೊರಟೆದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟರೆ ರೋಮದೊಡನೆ ನನ್ನ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲಿನ ಚರ್ಮವೂ ಕಿತ್ತು ಬಂದೀತು ! ” ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ರೇಸರನ್ನು ಒತ್ತಿ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವೇಣು ಮಾನ್ಯನಾದ. “ ನನಗೆ ಹಣ್ಣೇನೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪಾಡಿಗಿ ಹೋಗು ! ”

ಮಾಪಿಳ್ಳೆ ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಹಣ್ಣುಗಳ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೇರಿಸಿದ. ಅರ್ಧ ಸೇದಿದ ಬೀಡಿಯ ತುಂಡನ್ನು ಜೇಬಿನಿಂದ ತೆಗೆದು ಅವನು ತನ್ನ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲಿರಿಸಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಅವನು ಸೇದತೊಡಗಿದ. ಅದೇ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಕ್ಕದ ವಸತಿಯೆಡೆಗೆ ಅವನ ಪಾದಗಳು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿರಿಸಿದುವು. “ ಚಿತ್ತಲೆ ಹಣ್ಣು ಕೊಡಗಿನ ಚಿತ್ತಲೆ ಹಣ್ಣು ! ” ಎಂಬ ಕೊರಳುಲಿಯು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸಿತು.

ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯೊಳಗಿಂದ ಮಾಪಿಳ್ಳೆಯ ದನಿಗಳೆಳ ಹಸುಳೆಗಳೆರಡು ಜಗುಲಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದುವು. ಒಂದು ಮಗು ಆರು ವರುಷ ಹರೆಯದ್ದು ಇನ್ನೊಂದರ ಪ್ರಾಯವು ನಾಲ್ಕರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಸೊರಗಿ ಕಡ್ಡಿಯಂತಾದ, ಕೈಕಾಲುಗಳು; ಇಳಿ ಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಮೈಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಂಬ ಎಲುಬುಗಳ ಇವು ಆ ಹಸುಳೆಗಳ ಬಾಲ್ಯ, ಕಲ್ಮುಳ್ಳುಗಳ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಾಗುತ್ತಿದೆ

ಎಂದು ಅರುಹುತ್ತಿದ್ದವು. ಹರಿದು ಚಿಂದಿಯಾದ ಅರಿವೆಗಳು ಅವರ ಮೈಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದವು. ಮನೆಯೊಳಗಿಂದ ಓಡಿಬಂದ ಬಾಲಕರು ಬಾಯೊಳಗೆ ಬೆರಳು ಹಾಕಿ ಕೆಂಪು ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

ಮಾಪಿಳೈ ಮುಂದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಕೇಳದೆ “ಹಣ್ಣು ಬೇಕಾ?” ಎಂದು ಉಸುರಿದ.

“ಅಮ್ಮಾ ಕಿತ್ತಲೇ ಹಣ್ಣು!” ಎಂದು ಓದರುತ್ತಾ ಹಸುಳೆಗಳೆರಡೂ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಓಡಿದುವು.

ಕಸಬರಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮನೆಯನ್ನು ಉಡುಗುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗಿದ್ದ ಗೃಹಿಣಿಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಕೂಗು ಉಚ್ಚರಿಸಿತು; ಆಕೆಯನ್ನು ಜಗಲಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸಿತು. ತನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದ ಗೃಹಚಾಮರದೊಡನೆ ಆಕೆ ಹೊರಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದಳು. ಹಣ್ಣುಗಳ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೇರಿಸಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಮಾಪಿಳೈಯ ಆಕೃತಿ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿತು. “ಹಣ್ಣೇಕೆ ತಾಯಿ? ಒಲೆ ಕೊಡಗಿನ ಚಿತ್ತಲೇ ಹಣ್ಣು” ಎಂದು ನುಡಿದ ಆತ.

“ಬೇಡಪ್ಪ, ಹೋಗು.” ಎಂದು ಉಸುರಿದಳು ಗೃಹಿಣಿ. ಆಕೆಯ ಎದೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿತು.

ಮಾಪಿಳೈ ಮುಂದೆ ಅಡಿಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿದ. “ಅಮ್ಮಾ ಹಣ್ಣು. ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣು ಬೇಕಮ್ಮಾ!” ಎಂಬ ಅಳಲು ಬಾಲಕರ ಕೊರಳುಗಳಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿತು.

“ಈಗ ಸುಮ್ಮಗಿರಿ. ಹಣ್ಣು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣ ಪೇಟೆಯಿಂದ ತರುವರು.” ತಾಯಿ ಬಾಲಕರನ್ನು ಸಂತೈಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಳು.

“ಸುಳ್ಳು. ಯಾವಾಗ್ಲೂ ನೀನು ಹಿಂಗೇಳ್ತೆ!” ಹಿರಿಯ ಹುಡುಗ ತಾಯಿಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ತನಗಿದ್ದ ಅಪನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಸೂಸಿದ. “ಅಣ್ಣ ಒಂದು ದಿನವಾದ್ರೂ ಪೇಟೆಯಿಂದ ಹಣ್ಣು ತಂದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಣ್ಣೇ ನಮಗೆ ಸಾಕು!”

ಮರಳಿ ಅಳಲು ಹೊರಟುವು ಹಸುಳೆಗಳು.

×

×

×

×

ಪಕ್ಕದ ವಸತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮಾತುಕತೆ ಅಳಲುಗಳು ರೇಸರು ಹಿಡಿದು ಗಡ್ಡ ಬೋಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದ ವೇಣುವಿನ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಬಿದ್ದವು. ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೋಸುಗ ಬಾಲಕರ ಅಳಲು, -ಹಣ್ಣು ಬೇಡವೆಂದು ಗೃಹಿಣಿಯ ಮಾನುಡಿ, -ಇವು ಪಕ್ಕದ ಸಂಸಾರದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಅರುಹಿದುವು. ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರಾರು ಎಂಬುದು ವೇಣುವಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಮನೆಯೊಡೆಯನನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರು ಸಲ ಕಂಡಿದ್ದ. ಆತ ಒಳ್ಳೆ ಸಭ್ಯನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ. ಗೃಹಿಣಿಯ ದರ್ಶನವಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಆಗಿತ್ತು. ಆಕೆ ಕುಲೀನೆ ಎಂದೂ ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸಿತ್ತು. ಬೇರೇನನ್ನು ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಸಂಸಾರ ಬಡತನದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ವೇಣು ಅರಿತಿದ್ದ. ಈ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ದಿನಗಳನ್ನು ದೂಡಬೇಕಾದ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಅನೇಕ ಸಂಸಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು ಎಂದು ಆತ ಎಣಿಸಿದ್ದ.

ಎಳೆಯರ ಅಳಲು ಇನ್ನೂ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬಂದು ವೇಣುವಿನ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಧನಿಗೊಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಲಕ್ಷಣ ಭಾವಗಳು, ಸಂಜೆಯಾಗಲು ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಚಿಕ್ಕಿಗಳಂತೆ ಮಿನುಗಿದುವು. ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದ ಮರವೆಯ ಜವನಿಕೆಯು ಕುಸಿದುಬಿದ್ದಿತು. ಕಳೆದುಹೋದ ದಿನಗಳ ಒಂದು ಅನುಭವದ ನೆನಪು ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ತೇಲಿತು; ಮುಂಜಾನೆ ಮೂಡಿದ ಕಿರುಬೆಳ್ಳಿಯಂತೆ ಅದು ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿತು.

ವೇಣುವಿನ ಜೀವವು ಗತಜೀವನದ ಸ್ಮರಣೆಗಳ ತಿಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಳಲಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಎರಡು ಕಂಬನಿಗಳು ಮಿಡಿದುವು. ಎದೆಯಿಂದ ಬಿಸಿಯುಸಿರು ಹೊರಸೂಸಿತು. ಕೈ ರೇಸರನ್ನು ಪಕ್ಕದ ಮುರುಕು ಮೇಜದ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿತು. ಅವನ ಕಾಲುಗಳು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಸರಿದುವು. ಬೀದಿಯನ್ನು ಆತ ಇಣಕಿ ನೋಡಿದ. ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣು ತಂದ ಮಾಪಿಳ್ಳೆ ಹತ್ತು ಮಾರು ಮುಂತೆರಳಿದ್ದ. ವೇಣು ಮಾಪಿಳ್ಳೆಯನ್ನು ಕೈ ತಟ್ಟಿ ಕರೆದ. “ ಎ ಮಾಪಿಳ್ಳೆ, ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣು. ಇತ್ತ ಬಾ!” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ. ಆತನ ಕರೆ

ಮಾಪಿಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅವನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ವೇಣು ತನ್ನನ್ನು ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡು ಬಂತು.

“ ಏಕೆ ಸಾಮೀ ನನ್ನ ಕರದ್ರಿ ? ” ಮಾಪಿಳಿ ತಲೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಇಳಿಸುತ್ತಾ ಉಸುರಿದ. “ ಏನ್ ನಿಮ್ಗೆ 'ಹಣ್ಣೆಕಾ ? ”

“ ಅಹುದು. ಕೆಲವು ಹಣ್ಣುಗಳು ಬೇಕು. ” ವೇಣು ತಲೆಯನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿದ. “ ಬೆಲೆಯೇನು ? ”

“ ಆಗ್ಗೆ ಹೇಳ್ತಲ್ವಾ ಡಜನ್ನೆ ಒಂದುವರೆ ರೂಪಾಯಿ. ”

“ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೀಯಾ ? ”

“ ಇಲ್ಲ. ಒಂದೂವರೆಗೆ ಒಂದು ದಂದುಡಿ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲ. ” ಮಾಪಿಳಿ ಹೇಳಿದ. “ ಸುಮ್ಮನೆ ಚೌಕಸಿ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಹೊತ್ತು ಹಾಳಾಗ್ಗೆ. ”

“ ಆಗಲಿ. ನೀನು ಹೇಳಿದ ಕ್ರಯಕ್ಕೇ ಕೊಡು. ಒಂದು ಡಜನ್ ಒಳ್ಳೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು. ”

ಮಾಪಿಳಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲಿರಿಸತೊಡಗಿದ. ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಬಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಕೊಠಳುಲಿಯ ಶಂಖನಾದವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅವರು ಹಣ್ಣುಗಳಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಓಡಿ ಬಂದರು; ಬಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರಳನ್ನು ಇರಿಸಿ ಅವರು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ನೋಡಿದರು. ವೇಣು ತಮಗೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವನೋ ಎಂಬ ಆಸೆಯ ನೋಟ ಅವರ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಮಾಪಿಳಿ ಒಂದು ಡಜನ್ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿ ವೇಣುವಿನ ಮುಂದಿರಿಸಿದ. “ ಇಗೊಳ್ಳಿ ಹಣ್ಣು ! ” ಎಂದು ಅವನು ಹೇಳಿದ. ವೇಣು ಎರಡು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಆಸೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಎಳೆಯರ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ. ಹಣ್ಣು ದೊರಕಲು ಬಾಡಿದ್ದ ಅವರ ಮೊಗಗಳು ಅರಳಿದುವು. ಬೆಳಗಿನ ತಂಗಾಳಿ ತೀಡಲು ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಸೌರಭವನ್ನು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರಸುವ ಪನ್ನೀರು ಗುಲಾಬಿಗೆ ಎಣೆಯಾಗಿದ್ದವು ಆ ಮುದ್ದು ಮೊಗಗಳು.

ವೇಣು ಇನ್ನೊಂದು ಹಣ್ಣನ್ನು ಸುಲಿದು ಪಾಲುಮಾಡಿ ಎಳೆಯರ ಕೈಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ. ಅವರು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸವಿಯತೊಡಗಿದರು.

ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ತೆರಳಿ ವೇಣು ಹಣವನ್ನು ತಂದು ಮಾಪಿಳ್ಳೆಗೆ ಹಣ್ಣುಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮಾಪಿಳ್ಳೆ ದುಡ್ಡನ್ನು ತನ್ನ ಕಿಸೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿದ. ಅತ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೇರಿಸಿಕೊಂಡುದಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದುವು ಅವನ ಕಾಲುಗಳು.

ವೇಣು ಮರಳಿ ಬಾಲಕರ ಕೈಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಡೆರಡು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿದ. ಅವನ ಕೊರಳಿಂದ ಒಲುಮೆಯುಲಿ ಹೊಮ್ಮಿತು. “ನೀವಿನ್ನು ಅಳಬೇಡಿ. ಈ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಿ. ನಿಮಗೆ ಹಣ್ಣು ಬೇಕಾದಾಗ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ.”

ಎಳೆಯರ ಕೊರಳುಗಳಿಂದ ಮಾರುಲಿಯು ದನಿಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಿಳಿಯಾದ ಅವರ ಕಂಗಳು ಅವರ ಎದೆಯೊಳಗೆ ಉಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ವೇಣುಗೆ ಅರುಹಿದುವು. ಅವರು ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಓಡಿದರು. ಮನೆಯೊಳಗಿಂದ ಅವರ ಮಾತಿನ ಮೊಳಗು ವೇಣುವಿನ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. “ಅಮ್ಮಾ, ಹಣ್ಣು, ಹಣ್ಣು, ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಮಾವ ಕೊಟ್ಟರು!”

ಸಂತಸದ ಉಸಿರೊಂದು ವೇಣುವಿನ ಎದೆಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ತನ್ನ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಆವುದೋ ಒಂದು ಸುಹೃತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಗೃಹಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಉಳಿದ ಏಳು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅವನು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಇರಿಸಿದ. ಅವನ ಕೈ ಪುನಃ ರೇಸರಿನಿಂದ ಗಡ್ಡ ಬೋಳಿಸತೊಡಗಿದವು.

× × × ×

ವೇಣು ಸ್ನಾನವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಒಂದು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅಗ ಪಕ್ಕದ ವಸತಿಯ ರಾಯರು ಅವನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ರಾಯರ ಮೊಗದ ಕಡೆಗೆ ಚಲಿಸಿದುವು. ತೆಳ್ಳಗೆ ಉದ್ದವಾದ ಶರೀರ; ಉದ್ದವಾದ ಮೊಗ; ಬತ್ತಿದ ಕೈಕಾಲುಗಳು ಇಳಿಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಚಿಂತೆಯ ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಚಿಲ್ಲುತಿದ್ದವು. ಒಂದೆರಡು ಕಡಿ ಹರಿದ ಸಂಜೆಯನ್ನು ಅವರು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತುಂಡು ಕೈಗಳ ಜುಬ್ಬೆ ಅವರ ಮೈಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಿತು. ಅವರ ಹಿಂದೆ ಅರ್ಧ ಸುಲಿದ ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೈ

ಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಬಾಲಕರು ಬೆಂಗಾವಲಿಗಿದ್ದರು. ಎಳೆಯರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ತೊದಲು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ. “ನೋಡಣ್ಣ, ಇದ್ರೇ ಸಕ್ಕದ್ಮನೆ ಮಾವ. ನಮಗೆ ಹಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟವು.”

“ಬನ್ನಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ.” ಜುಬ್ಬವನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ವೇಣು ರಾಯರಿಗೆ ಮೇಜದ ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ.

ರಾಯರು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದರು. ವೇಣು ತೋರಿಸಿದ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಅವರು ಕುಳಿತರು. ಹುಡುಗರು ಅಂಗರಕ್ಷಕರಂತೆ ರಾಯರ ಎಡ ಬಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಬೊಗಸೆಗಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ತಂದೆಯ ಮೊಗದ ಕಡೆಗೂ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ವೇಣುವಿನ ಮೊಗದತ್ತಲೂ ಹೊರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವೇಣು ಮೌನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಯರೇ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. “ನೀವು ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹಣ್ಣು ತೆಗೆದು ಕೊಟ್ಟಿರತೆ.”

“ಅಹುದು.” ಮೇಜದ ಮೇಲಿದ್ದ ಹಣಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಲಿದ್ದ ವೇಣು ಉಸುರಿದ. “ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಹಣ್ಣು ಕೊಡಬಾರದೇ?”

“ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ನೀವೇಕೆ ತೊಂದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಿ?” ರಾಯರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. “ಈ ತುಂಟರು ಬಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪಿಡಿಸಿದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.”

“ಇಲ್ಲ. ಹಣ್ಣುಗಳಿಗಾಗಿ ಅಸೆ ಪಡುವುದು ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವಭಾವ.” ವೇಣು ನುಡಿದ. “ಮಾಪಿಳ್ಳೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮಕ್ಕಳು ಅಳ ಹತ್ತಿದರು. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ನಾಲ್ಕು ಹಣ್ಣು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟೆ.”

“ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳನ್ನು ನೀವು ತೆಗೆದು ಕೊಡಬೇಡಿ.”

“ಏಕೆ?” ಎಂದು ವಿಸ್ಮಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿದ ವೇಣು.

“ನಾವು ಬಡವರು. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳು ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ನಿಲುಕವು. ನೀವು ಈ ತುಂಟರಿಗೆ ಹಣ್ಣು ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರಿಸಬೇಡಿ.”

“ರಾಯರೇ, ಯಾವ ಉಪಕಾರವನ್ನೂ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ

ಹೊರಿಸುತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಎಳೆಯರೆಂದರೆ ದೇವರ ಮಕ್ಕಳು. ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲು ನನಗೂ ಹಕ್ಕಿದೆ. ನೀವು ಬೇರಿನ್ನೇನನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ.”

ರಾಯರ ತುಟಗಳಿಂದ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ನಿಮಿಷದತನಕ ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ವೇಣುವಿನ ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ನೆಲಿಸಿದ್ದುವು.

“ ಈ ಹಣ್ಣುಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಯವಾದರೂ ಆಯಿತಲ್ಲ!” ವೇಣು ಮಾತಿನ ಹೊನಲನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಕಾಲುನೆಗೆ ತಿರಿಗಿಸಿದ. “ನೀವಾರು ಎಂದು ಪರಿಚಯವನ್ನು ಅರುಹಿದರೆ ತುಂಬಾ ಉಪಕಾರವೆನಿಸುವುದು”

“ ನನ್ನ ಪರಿಚಯವೇನು? ” ರಾಯರೊಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು. “ ಹೆಸರು ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನೆಂದು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಗೃಹ ಆವುದೋ ಒಂದು ಹಿರಿಯ ಪಾಪದ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

“ ಏಕೆ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗುವುದು ದೊಡ್ಡ ಪಾಪದ ಫಲವೆಂದು ಹೇಳು ತೀರಿ? ” ವೇಣು ನಡುವೆ ಬಾಯಿಹಾಕಿದ. “ ಕಸುಬುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತಮ ವಾದುದು ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ನುಡಿಯುವರಲ್ಲ! ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗವನ್ನು ರಚಿಸುವ ನಿಮ್ಮ ಹೊಣೆಯೇನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದೇ? ”

“ ನಮ್ಮ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿದ ಹೊಣೆಯೇನೋ ಹಿರಿದು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬರಿ ಸೋಗು! ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡವೆನಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯೊಬ್ಬನಿದ್ದರೆ, ಆತ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ. ಅವನ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೂ ಆಲೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ” ರಾಯರು ಜಿಗುಪ್ಸೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದರು. “ ಹಿರಿಯ ಹೊಣೆಯನ್ನೇನೋ ಅವನ ಹೆಗಲಮೇಲಿರಿಸಿದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಸಂಬಳ ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಾಕೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹತ್ತು ವರುಷ ಕಾಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ನನಗೆ ಈಗ ದೊರೆಯುವ ಸಂಬಳ ಇಪ್ಪತ್ತೈವು ರೂಪಾಯಿ ಗಳು. ಈ ಹಣದಿಂದ ಈ ಬರಗಾಲದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜೀವಗಳು ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆವುದು ಹೇಗೆಂದು ನೀವೇ ಹೇಳಿ. ”

ವೇಣು ಮಾನುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ರಾಯರ ಮಾತುಗಳು ಅವನ ಮೆದುಳನ್ನು ಕೆಣಕಿದುವು.

“ ನಮ್ಮ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ” ವೇಣು ಉತ್ತರಿಸ ದಿರಲು ರಾಯರ ಮಾತುಗಳು ಮುಂದುವರಿದುವು. “ ಬಿಕ್ಕೆಯನ್ನು ಬೇಡುವ

ತಿರುಕನ ಪಾಡಾದರೂ ನಮ್ಮದಕ್ಕಿಂತ ವಾಸಿ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಆದರ್ಶದ ಕನಸಿಗೆ ಗಂಟು ಬಿದ್ದು ಈ ಕಸುಬಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದೆ. ಈಗ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಉಣುತಿದೇನೆ. ನನ್ನ ಜತೆಗಾರರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕೈ ತುಂಬಾ ಹಣ ಗಳಿಸುತ್ತಿದಾರೆ! ”

“ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಬಹು ವಿಚಿತ್ರವಾದುದು. ” ವೇಣುವಿನ ಕೊರಳೊಳ ಗಿಂದ ಸಮಾಧಾನೋಕ್ತಿಯು ಹೊರಟಿತು. ದುಡಿಯುವವರಿಗೆ, ಸತ್ಯನ್ಯಾಯ ಗಳ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಒಂದು ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಿಗೆ! ”

“ ನೀವು ಯಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ! ” ಎಂದರು ರಾಯರು.

“ ನನ್ನ ಹೆಸರು ವೇಣು ಗೋಪಾಲನೆಂದು. ನಾನೊಬ್ಬ ಟ್ರಾವಲಿಂಗು ಏಜೆಂಟು. ನಾಲಕ್ಕಾರು ಕಂಪೆನಿಗಳಿಗೆ ಗಿರಾಕಿಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವುದೇ ನನ್ನ ಕೆಲಸ. ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಊರು ಮಂಗಳೂರು. ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಿರುವೆ. ”

“ ನಿಮ್ಮ ಸಮಯವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದೆ. ” ರಾಯರು ಕುರ್ಚಿ ಯಿಂದಿದ್ದರು.

“ ಹಾಳೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಯವಾದರೂ ನನಗಾಯಿತಲ್ಲ! ” ಎಂದು ವೇಣು ರಾಯರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟ.

(೨)

“ ಮೇಷ್ಟ್ರೇ! ಮೇಷ್ಟ್ರೇ ” ಎಂಬ ಕೂಗು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಆರಿ ನಿಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವೇಣುವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿತು. ಅವನು ಮಲಗಿದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಇಣಕಿ ನೋಡಿದ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದು ನಿಂತು ಅವರನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆತ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿ ದುದು ಒಂದು ಹೊಲಸಾದ ಪಂಜೆ; ಮೈಮೇಲೊಂದು ಕೋಟು; ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕೊಳೆಯಾದ ಮುಂಡಾಸು. ಅವನ ನಿಲವು ಆತನೊಬ್ಬ ಸಾಲಕೊಟ್ಟವ ನೆಂಬುದನ್ನು ಗೋಪುಗೆ ಅರುಹಿತು. ಸಾಲಿಗನು ಕಡ ವಸೂಲಿಗೋಸುಗ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ.

“ ಮೇಸ್ತ್ರೇ, ಮೇಸ್ತ್ರೇ ! ” ಎಂಬ ಕೂಗು ಬೈರಂಗಿ ಕೊರೆದಂತೆ ಆತನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ಸಾಲಿಗನ ಕರೆ ಮನೆಗೆಲಸವಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗಿದ್ದ ಗೃಹಿಣಿಯನ್ನು ಜಗುಲಿಗೆ ಕರೆತಂದಿತು.

“ ಯಾರದು ? ” ತಲೆಯನ್ನು ಹೊರಚಾಚಿ ಆಗಂತುಕನನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸಿದಳು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿ.

“ ನಾನು ನಾಗಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟಿ ” ಸಾಲಿಗನು ಒರಟು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನುಡಿದ. “ ಮೇಸ್ತ್ರೈ ಮನೇಲಿಲ್ವೇ ? ”

“ ಇಲ್ಲ; ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದಾರೆ ” ಎಂದಳು ಮನೆಯಾಕೆ.

“ ನಾನು ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವು ಮನೇಲಿರೋದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೋ ತಲೆ ಮರ್ದಿ ಕೋತಾರೆ. ”

“ ಏನಾಗಬೇಕಿತ್ತು ನಿಮಗೆ ? ”

“ ಮೇಸ್ತ್ರೈ ನನ್ನೆ ಸಾಮಾನಿನ ಬಾಬು ನಲವತ್ತುಪಾಯಿ ಹನ್ನೆರಡಾಣೆ ಕೊಡಲಿದೆ. ” ನಾಗಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟಿ ನುಡಿದ. ಕಳೆದ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಂದ ಅವು ನನಗೆ ಒಂದ್ಯಾಸೂ ಕೊಟ್ಟೆಲ್ಲ. ಅವು ಬಂದ್ರೆ ಹೇಳಿ. ನಾಳೆ ಸಂಜೆಯೊಳಗೆ ಹಣ ಸಲಿಸದಿವೆ, ನಾನು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗ್ತೆ. ”

“ ಅವರು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳುವೆನು ” ಎಂದು ಗೃಹಿಣಿ ಮಾನುರ್ದಿದಳು.

“ ಒಳ್ಳೇದು. ಮೇಸ್ತ್ರೈಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿ. ನಾಳೆ ತಪ್ಪದೆ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹಣ ತಲುಪಿಸಲಿ ” ಎಂದು ನುಡಿದು ನಾಗಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಿದ.

ಈ ಮಾತುಕತೆಗಳೆಲ್ಲ ವೇಣುವಿನ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುವು. ಹೊಸದೊಂದು ಆಸತ್ತು ಮಾಸ್ತರರನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಪಾಪ! ಬದುಕು ಎಂದರೆ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಒಂದು ಮುಳುಗಿದ ಹಾಸಿಗೆ! ಇತರ ರಂತೆ ಅವರೂ ದುಡಿಯುತ್ತಿದಾರೆ! ಆದರೆ ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ಹಸಿವು ತಣಿಯಲೊಲ್ಲದು. ಅರೆಹೊಟ್ಟೆ ಒಪ್ಪತ್ತು ಊಟಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತಳೆಯಬೇಕು; ಸಾಲಿಗರ ಕಾಟಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಎದೆಯನ್ನು ಒಡ್ಡಬೇಕು. ಹೀಗೇಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ವೇಣುವಿನ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ತೇಲಿತು.

ವೇಣುವಿನ ಮನಃಪಟಲದಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋದ ದಿನಗಳ ನೆನಪೊಂದು ಮೂಡಿತು. ಎಂಟು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಮರಣೆಯದು. ಅವನು ಅಂದು

ತನ್ನ ಮುದ್ದು ಮಡದಿ ರಮೆಯೊಡನೆ ದಿನಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಅವರ ಒಲವಿನ ಬಳ್ಳಿ ಪಲ್ಲವಿಸಿತು. ಆ ಲತೆಯು ಹೂತು, ಹೊಸದೊಂದು ಮುಗುಳನ್ನು ನೀಡಿತು. ಅವರ ಎದೆಯ ಒಲವೇ ಮೈತಳೆದಂತೆ ಮುದ್ದು ವೋಹನ ಈ ಇಳಿಗೆ ಬಂದ. ಅವರ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ನಲವಿನ ಹೂಬಿಸಿಲನ್ನು ತುಂಬಿದ.

ಆದರೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲ. ಮಾನವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಹೊಂಗನವನ್ನು, ಅವನ ನಲವನ್ನು ನೋಡಿ ಅದು ಅಸೂಯಾಕುಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮನುಷ್ಯನ ಎಡೆ ಕಾಲಿನ ಪದಗತಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ನುಚ್ಚುನೂರಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನವನೆಂದರೆ ವಿಧಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಗೊಂಬೆ. ಆರು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ವಿಧಿಯು ರಮೆ ಮತ್ತು ವೋಹನರನ್ನು ತನ್ನಿಂದ ಆಗಲಿಸಿತು. ಅವರ ಬಾಳುವೆಯು ಕಾಲನ ರೌದ್ರಪದಗತಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ನುಚ್ಚುನೂರಾಯಿತು! ಅವರನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ದ ವಿಧಿ ತನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿದೆ!

ವೇಣುವಿನ ಎದೆಯಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಂದು ಹೊರಟಿತು. ಬೇಸರದ ಕಾಮುಗಿಲು ಅವನ ಮನವನ್ನು ಮುಸುಕಿದ್ದಿತು. ವೇಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆದು ಮನದ ದುಗುಡವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದು ಲೇಸು ಎಂದು ಅವನು ಆಲೋಚಿಸಿದ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೋಟನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವನು ವೇಟಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟ.

ವೇಣು ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದಾಗ ಮಾಸ್ತರರ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ವೇಣುವನ್ನು ನೋಡಿದವು. “ಮಾವ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು?” ಎಂದು ಪೋರ ವೇಣುವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

“ವೇಟಿಗೆ” ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದ ವೇಣು.

“ನಾನೂ ನಿನ್ನಂಗಡ ಬತ್ತೇನೆ ಮಾವ.” ಹುಡುಗ ಆಸೆ ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ವೇಣುವನ್ನು ನೋಡಿದ.

“ಆಗಲಿ. ಆದರೆ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬಾ!”

ಹುಡುಗ “ಅಮ್ಮಾ, ಅಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಓಡಿದ. “ನಾನು ಮಾವನ ಸಂಗಡ ವೇಟಿಗೆ ಹೋಗ್ತೇನೆ.”

“ಏಕೆ ಅವರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತೀ” ಒಳಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಾಯಿ ನುಡಿದಳು.

“ ಇಲ್ಲವ್ಯಾ, ನಾನು ಮಾವನ ಸಂಗಡ ಹೋಗ್ಲೇ ಬೇಕು ” ಎಂದು ಹುಡುಗ ಹಟ ಹಿಡಿದ.

ತಾಯಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. “ ರಾಮು ನಿಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಾನಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು. ”

“ ತೊಂದರೆಯೇನು ತಾಯಿ ? ಪೇಟೆಲಿ ತಿರುಗಾಡಿ ಬರುತಾನೆ ” ಎಂದು ವೇಣು ಉತ್ತರಿಸಿದ.

ವೇಣುವಿನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ರಾಮುವೂ ಅರಳಿದ ಮೊಗದೊಡನೆ ಪೇಟೆಗೆ ತೆರಳಿದ.

× × × ×

ಹೊರ ತೆರಳಿದ್ದ ಮಾಸ್ತರರು ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯು ಚೀಲದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ, ತುಸು ಕಾಯಿಪಲ್ಯಗಳಿದ್ದುವು. ಅವರು ಅದನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಉಸ್ಸೆಂದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರು. ಜೇಬಿನಿಂದ ಒಂದು ಹರುಕು ಕೈವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದ್ದ ಬೆವರು ಹನಿಗಳನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಂಡರು.

“ ನಾಗಸ್ವ ಶೆಟ್ಟಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ” ಚೀಲದಿಂದ ಕಾಯಿಪಲ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಡದಿ ಸೀತಮ್ಮ ಉಸುರಿದಳು.

“ ಏಕಂತೆ ಆತ ಬಂದುದು ? ”

“ ಅವನ ಅಂಗಡಿ ಕಡ ತೀರಿಸಬೇಕಂತೆ. ” ಗೃಹಿಣಿಯ ಕೊರಳಿಂದ ಮಾರುಲಿ ಹೊರಟಿತು. “ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ. ಸಾಲ ನಲವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಮೇಲಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದ. ”

ಮಾಸ್ತರರ ಮೊಗ ಕಪ್ಪೇರಿತು. ಚಿಂತೆಯ ಗೆರೆಗಳು ಅವರ ಅಗಲವಾದ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದುವು. ಹೊಸದೊಂದು ಕುತ್ತು ತಮ್ಮನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಅವರು ಬಲ್ಲರು. ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳ ತನಕ ಅವರ ಕೊರಳಿಂದ ದನಿ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ನೀರವತೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಷರಿಸಿತು.

“ ಸೀತಾ, ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದೆಂದಿಗೆ ಇದು ? ”

“ ಯಾವುದು ? ” ಎಂದು ಸೀತಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

“ ಈ ಹೋರಾಟ. ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ಈ ಹೋರಾಟ ! ” ನಿರಾಶೆ ತುಂಬಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರರು ಹೇಳಿದರು.

“ ಯಾರೇನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟ ” ಸೀತಮ್ಮ ಉಸುರಿದಳು. “ ಎಲ್ಲಿಂದಲಾದರೂ ಕಡತಂದು ನಾಗಪ್ಪ ಶಿಟ್ಟಿಯ ಕಡ ತೀರಿಸಬೇಕು.

“ ಸಾಲೆ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಯಾರು ಸಾಲಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಸೀತಾ, ಕರೆಯದ ಬರಡು ಹಸುವಿನ ಪಾಡು ಆತನದು. ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರಾದರೆ.- ಪೋಲೀಸು ಕಾನ್ಸ್ಟೇಬಲ್‌ನಾದರೆ, ಜಪ್ತಿ ವಾರಾಂಟು ತರುವ ಅಮೀನನಾದರೆ,- ವಿಪುಲ ಹಣಾ ದೊರಕುವುದು. ಸಾಲೆ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಬಿಡುಗಾಸೂ ಕಡ ಸಿಗದು. ”

“ ನಾಳೆ ನಾಗಪ್ಪ ಶಿಟ್ಟಿಗೆ ಏನು ಮಾಡುವಿರಿ ? ” ಸೀತಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮೊಗವನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸಿದಳು.

“ ನಾಳೆಯ ಚಿಂತೆ ನಾಳೆಗೆ. ಇಂದೇ ಅವನ್ನು ನೆನೆದು ತಲೆಗೆಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಬೇಡ. ಒಂದು ಲೋಟ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಕೊಡು. ನೀರಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ ! ನೀರಿನಿಂದಲೇ ದಿನ ಕಳೆಯುವಾ. ”

ಸೀತಮ್ಮ ನೀರು ತರಲೋಸುಗ ಒಳಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇರಿಸಿದಳು. ಕರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವರು ಮೊಗವನ್ನು ಉಜ್ಜಿಕೊಂಡರು. ಅವರ ಇಳಿ ಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮುಂದಿದ್ದ ಬಿಳಿಗೋಡೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆಯ ಮಹಾಪೂರವೇ ನೆರೆದಿತ್ತು. ನಾಗಪ್ಪ ಶಿಟ್ಟಿಯ ಕಡ, ಅರಿವೆ ಅಂಗಡಿಯ ಸಾಲ, ಮನೆಬಾಡಿಗೆ, ಮುಂದೊಂದು ತಿಂಗಳು ಮನೆ ಮಂದಿಗೆಲ್ಲ ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಬಗೆ, ಹೀಗೆ ಹತ್ತಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅವರ ಕಡದಿಂದ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡಿ, ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸೀತಮ್ಮ ಒಂದು ಕಂಚಿನ ಲೋಟದಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದು ಪತಿಗೆ ಇತ್ತಳು. ಮಾಸ್ತರರು ನೀರನ್ನು ಈಂಟಿ ತೃಷೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಸತೊಡಗಿದರು.

“ ಅಣ್ಣಾ, ಇಲ್ಲೋಡು ಮಾವ ಏನು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟಿದಾನೆ. ನಿಂತ ”
ರಾಮುವಿನ ಕೂಗು, ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನ
ರಾಗಿದ್ದ ಮಾಸ್ತರರ ಚಿಂತೆಗೆ ಭಂಗವನ್ನೆಸಗಿತು ಅವರು ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ರೆಪ್ಪೆ
ಗಳನ್ನು ತೆರೆದರು ರಾಮು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ
ಎರಡು ಚಿಪ್ಪು ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣು, ಒಂದು ಚೆಂಡು, ಎರಡು ಮೂರು ಆಟಿಗೆಗಳು
ಇವೆಲ್ಲ ಇದ್ದವು. “ ಇವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಮಗು? ಎಂದು ತಂದೆ ” ಎಳೆಯನನ್ನು
ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಿದರು

“ ಅಣ್ಣ, ನಾನು ಪಕ್ಕದ್ದನೆ ಮಾನ್ವ ಜತೇಲಿ ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ.
ಅಲ್ಲಿ ಅವು ಈ ಹಣ್ಣು ಆಟ ಎಲ್ಲಾ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟರು. ” ರಾಮುವಿನ
ಮೊಗವು ಹರುಷದಿಂದ ಅರಳಿದ ಗುಲಾಬಿ ಹೂವಿನಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನ
ತೊದಲು ಮಾತುಗಳು ಮುಂದುವರಿದವು. “ ಮಾವ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯವರು.
ಅಣ್ಣ, ನೀನು ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಪೇಟೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು
ಹೋಗೋದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವಸ್ತ್ರನಾದ್ರೂ ತಕ್ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ. ”

“ ಇಲ್ಲ ಮಗು, ನಾಳೆದಿನ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೇಟೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು
ವೆನು. ” ಮೃದು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಅಂದರು.

ಆದರೆ ತಂದೆಯ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳುವ ತಾಳೆ ಹುಡುಗನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ.
ಮಾವ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ತಾಯಿ, ತಮ್ಮ ಇವರಿಗೆ ತೋರಿಸ
ಲೋಸುಗ ಅವನು ಅಡಿಗೆಕೋಣೆಗೆ ತೆರಳಿದ.

“ ಟ್ರಾವಲಿಂಗ್ ಏಜೆಂಟು ಈ ರೀತಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಾಲದ ಹೊರೆಯ
ನ್ನೇಕೆ ಹೊರಿಸುವನೋ ” ಎಂದು ಮಾಸ್ತರರು ತಮ್ಮೊಳಗೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡರು.
ಒಳಮನೆಗೆ ತೆರಳಿ ರಾಮುವಿನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಆಟಿಗೆಗಳನ್ನು
ಕಿತ್ತಿಸಿದು ಕನ್ನೆಯ ಮೇಲೆರಡು ತಟ್ಟೆಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗನಿಸಿತು. ಮಗನ
ಕಿವಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ “ ಇನ್ನು ವೇಣುವಿನ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಬೇಡ ”
ಎಂದು ಕಿರುಚಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅವರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ
ಹುದುಗಿದ್ದ ವಿವೇಕ, ಅವರ ಈ ಹುಚ್ಚು ಲಹರಿ ಕೃತಿರೂಪ ಪಡೆಯಲು ಎಡೆ
ಗೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಮಾಸ್ತರರು ಮಲಗಿದಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಅವರ ಪಾದಗಳು ಪಕ್ಕದ

ಮನೆಯ ವೇಣುಗೋಪಾಲರಾಯರ ಬಳಿಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿರಿಸಿದುವು. ವೇಣು ಸಿಗರೇಟು ಒಂದಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಸೇದುತ್ತಿದ್ದ. ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಮಾಸ್ತರರು ಬರುತ್ತಿಹುದನ್ನು ಆತ ನೋಡಿದ. ಅವನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತು “ ಬನ್ನಿ ಕುಳ್ಳಿರಿ ” ಎಂದು ಆವರನ್ನು ಆದರಿಸಿದ. ಮಾಸ್ತರರು ವೇಣು ತೋರಿಸಿದ ಮುರುಕು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರು

“ ಮಾಸ್ತರ, ನೀವು ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುವಿರಾ ? ” ವೇಣು ಮೇಜದ ಮೇಲಿದ್ದ ಸಿಗರೇಟು ಪೇಕನ್ನು ಮಾಸ್ತರರ ಕಡೆಗೆ ಚಾಚಿದ.

“ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಿದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಬತ್ತಿಗೂ ಕಾಸು ತೆಗೆದಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ”

“ ಅಲ್ಲ ಮಾಸ್ತರ, ನೀವು ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡ ಸಿಗುವುದೇ ಅಪರೂಪವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ ! ”

“ ತಲೆ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಅಲೆಯಬೇಕಾದ ದಿನಗಳಿವು. ” ಮಾಸ್ತರರ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕಿರುನಗೆಯೊಂದು ಮಿನುಗಿತು.

ಮಾಸ್ತರರ ನುಡಿಯನ್ನು ಆಲಿಸಿ ವೇಣುವಿನ ಮೊಗ ತುಸು ಬಿಳುಪೇರಿತು. ಅರೆಚಣ ಅವನ ಕೊರಳಿಂದ ನುಡಿ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. “ ಅದೇಕೆ ಮಾಸ್ತರ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವಿರಿ ? ತಲೆ ಮರೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಯಾವ ಪ್ರಸಂಗ ನಿಮಗೆ ಬಂದಿದೆ ? ”

“ ಬೇರಿನ್ನೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾಲಿಗರ ಗೋಳನ್ನು ನಾನು ತಡೆಯಲಾರೆ. ಹೊರಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಮೊಗ ತೋರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರು ನನ್ನ ಜೀವ ಹಿಂಡು ತಾರೆ. ” ಮಾಸ್ತರರು ನಗುತ್ತಾ ಉತ್ತರಿಸಿದರು. “ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಮಡದಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಎರಡು ಕೂಸುಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಬೈರಾಗಿಯೋ, ಕಾಂಗ್ರೆಸು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಯೋ ಆಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ”

“ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಅನಿಶು ನಿರಾಶರಾಗಬಾರದು. ” ಸಂತಸದ ನುಡಿಗಳು ವೇಣುವಿನ ತುಟಿಗಳಿಂದ ಹೊರಟುವು. “ ಕೊನೆತನಕ ಈ ಕಷ್ಟದ ದನಗಳು ಉಳಿಯವು. ”

“ ಆದರೆ ಅದು ಇತರರಿಗೆ. ಆದರೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಬದುಕು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವನಾಸ್ಥೆಯ ರಾತ್ರಿ. ಅವರ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖಸಂತೋಷಗಳ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಸುಳಿಯದು. ನೋಡಿ, ನನ್ನ ಬಡತನವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೇನೂ ಬೇಸರವಿಲ್ಲ. ಕಳೆದ ಒಂದು ವರುಷವನ್ನು ಅಂಬಲಿಗಂಜಿ, ಚಿಂದಿ ಅರಿವೆಗಳಿಂದ ಕಳೆದಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ವರುಷವನ್ನು ಒಪ್ಪೊತ್ತಿನೂಟಿ ಬರಿ ಮೈಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಬೇಕಾದೀತು ! ”

ಮಾಸ್ತರರ ನುಡಿಗೆ ವೇಣು ಮಾರ್ನುಡಿಯಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮೆದುಳಿನ ಕವಾಟದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದಾದ ಸಂತಸ ವಚನದ ಯಾವ ಗುಳಿಗೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದುವೆಲ್ಲ ಈ ಮೊದಲೇ ಅವರು ನುಂಗಿದ ಗುಳಿಗೆಗಳ ಮಾದರಿಯವೇ ಆಗಿದ್ದವು.

“ ಮತ್ತೀನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದಿರಿ ? ”

“ ಬೇರೇನಿಲ್ಲ. ನೀವು ರಾಮುಗೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ, ಆಟಿಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟಿರಂತೆ. ”

“ ಅಹುದು. ”

“ ಅಂದು ನೀವು ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣು ನೀಡಿದಿರಿ. ಈಗ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಆಟಿಗಳಿವು. ನೀವು ಈ ರೀತಿ ಮೊದಲೇ ಸೋತಿರುವ ನನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರಿಸಬಾರದು. ಹಳೆಯ ರಿಣಗಳನ್ನೇ ತೀರಿಸಲಾರದೆ ನಾನು ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಹೊಸ ಸಾಲ ದಿಂದ ನನ್ನ ಗೋಣು ಕುಸಿಯದಿರದು. ”

“ ನಾನು ರಾಮುಗೆ ಹಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟೆದು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರಿಸಲೋಸುಗವಲ್ಲ. ” ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ವೇಣು ಹೇಳಿದ “ ನೋಡಿ, ನಿಮ್ಮ ರಾಮುವಿನಂತೆಯೇ ನನಗೂ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈಗ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿ ಅವನು ಓ ಕೊಡದ ನಾಡಿಗೆ ತೆರಳಿದ. ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ನನಗೆ ಅವನ ನೆನಪಾಗುವುದು .... ”

ವೇಣುವಿನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಬನಿಗಳು ತುಳುಕಿದುವು. ವೇಣುವಿನ ಈ ಇರವಿಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ

ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದುಃಖದ ಕತೆಯು ಅಡಗಿದೆಯೆಂದು ಮಾಸ್ತರರು ಊಹಿಸಿದರು.

“ ಊರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಬಂಧುಬಳಗದವರೆಲ್ಲಾ ಹೇಗಿದಾರೆ ? ” ಮಾಸ್ತರರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಒಂದು ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಿತು

“ ನೆಂಟರು ಇಷ್ಟರು ಬಂಧುಬಳಗದವರು ಎಲ್ಲಾ ಇದ್ದರು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ-ಈಗ ನನ್ನ ವಲಂಬುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ”

“ ಕೈವಿಡುವ ಮಡದಿಯೂ ಇಲ್ಲವೇ ? ”

“ ಇದ್ದಳು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳಿದಳು. ನನಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಬಂಧುಗಳಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಪುನಃ ಮದುವೆ ಯಾಗಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೂಡುವ ಆಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ”

ಮಾಸ್ತರರು ವೇಣುವಿನ ಜೀವನ ಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಜೀವನ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಕಟುವಾದುವು ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಕಹಿ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂತರಾಳದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಲು ಅವರು ಹವಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

“ ರಾಯರೇ ನನ್ನದೊಂದು ಅರಿಕೆ. ” ಮಾಸ್ತರರು ಉಸುರಿದರು.

“ ಏನದು ? ” ವೇಣು ಮೇಜದ ಮೇಲೆ ನೆಲಿಸಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದ.

“ ಇಂದು ರಾತ್ರಿಯ ಊಟಕ್ಕೆ ನೀವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು. ”

“ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದಾಗಿ ನಿಮಗೇಕೆ ತೊಂದರೆ ? ”

“ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ. ಅನುಗ್ರಹ. ”

ಮಾಸ್ತರರ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗದೆ ವೇಣು ಅವರ ಅತಿಥಿಯಾಗಲೊಪ್ಪಿದ.

(೩)

ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ತಾಸಾಗಿದ್ದಿತು. ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮೀನುಗಳು ಈಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಚಂದಿರನು ಆಗ ತಾನೇ ಮೂಡಣದ ಬಾನಂಚಿನಿಂದ ಎರಡು ಮೊಳದಷ್ಟು ಮೇಲೇರಿದ್ದ. ಬೀದಿ ನಾಯಿಗಳ ಬೊಗುಳುವ ದನಿಯಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾವುದೂ ಆ ರಜನಿಯ ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಾಧಮ್ಮನವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳೊಡನೆ ಸಿನೇಮಾ ನೋಡಲು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರು, ಹದಿನೆಂಟು ವರುಷ ಹರಯದ ಮಗಳು ಶಾಲಿನಿ, ಸೊಸೆ ಕಮಲಿ, ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರು, ಹೀಗೆ ಐವರು ಚಲಚಿತ್ರ ನೋಡಲು ಥಿಯೇಟರಿಗೆ ಐತಂದಿದ್ದರು. ಚಲಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿಯಾದನಂತರ ಅವರೆಲ್ಲ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಆದರೆ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಅವರಿಗೆ ಜಟ್ಟಾಗಾಡಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಗಾಡಿಯೊಂದನ್ನು ಅರಸುತ್ತಾ ಅವರು ತುಸು ಒಪ್ಪಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೊಬ್ಬ ಸಾಬಿ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತ. ಗಾಡಿಬಾಡಿಗೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ರಾಧಮ್ಮ ಅವನೊಡನೆ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಚರ್ಚಿಸಿದರು. ಸಾಬಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಮ್ಮೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ; ಕೊನೆಗೆ ಒಂದೂವರೆ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯಲೊಪ್ಪಿದ. ಎಲ್ಲರೂ ಗಾಡಿಯೊಳಗೆ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತರು. ಸಾಬಿ ಚಾನಟಿಗೆಯಿಂದ ಗಾಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಬಡಕಲು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಧಳಿಸಿದ. ಕುದುರೆ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಓಡಿತು.

“ ನೀವು ಹೆಂಗಸರು. ಗಂಡಸರಿಲ್ಲದೆ ಎರಡನೇ ಆಟಕ್ಕೆ ನೀವೇ ಬರುವುದು ತಪ್ಪು ತಾಯಿ. ” ಜಟ್ಟಾ ಸಾಬಿ ಉಸುರಿದ.

“ ಏಕೆ? ” ಎಂದರು ರಾಧಮ್ಮ.

“ ಕಳೆದ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಂದ ಊರಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರ ಕಾಟ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ” ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಸಿರಿವಂತರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೀರಿ. ಮೊನ್ನೆ ನೋಡಿ ಆಚೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿನೇಮಾ ನೋಡಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳನ್ನೂ, ಹುಡುಗನನ್ನೂ ಕಳ್ಳರು ಸುಲಿದರು. ಸಾಬಿ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಒಂದು ಸಂಭವಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪುಕಾರ ಹಚ್ಚಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ.

ಸಾಬಿಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಧಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಂಗಡಿಗರ ಮೊಗಗಳು ಬಿಳುಪೇರಿದುವು. ಅವರ ಅಂತರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಜಿಕೆಯ ಅಲೆಗಳು ಹೊಯ್ದಾಡಿದುವು. ಆದರೆ ರಾಧಮ್ಮ ತಾವು ಭಯಗೊಂಡಿರುವೆವೆಂಬುದನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೋರಗೊಡಲಿಲ್ಲ. “ ಸಾಕೋ ಸಾಬಿ ಸುಮ್ಮನಿರು. ” ಬಿಗುವಿನ ದನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಹೇಳಿದರು. “ ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬ್ಯಾಡಿಗೆ ಸೆಳೆಯಲು ಸಂಚು ನಡೆಸಿದ್ದೀಯೇ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಕಾಗಕ್ಕ-

ಗುಬ್ಬಿ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ತುಡುಗರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ? ”

“ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದು ದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ” ಸಾಬಿ ಉಸುರಿದ. “ ನಂಬುವುದೂ ಬಿಡುವುದೂ ನಿಮ್ಮಿಷ್ಟ. ”

ರಾಧಮ್ಮ ಮಾನುಡಿಯಲ್ಲಿ. ಚಕ್ರಗಳು ಉರುಳಿದುವು. ಗರಗರದನಿಯಲ್ಲಿ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕೊರೆದಿತು. ಗಾಡಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು.

ಬಳಸೊಂದು ದೊರಕಿತು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ. ಎರಡು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ದಾರಿಯನ್ನು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿದುವು ಅವರ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ದೊಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಕತ್ತಿಗಳಿದ್ದುವು ಮೊಗಗಳನ್ನು ಕಪ್ಪು ಅರಿವೆ ತುಂಡುಗಳು ಮರೆಸಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವರ ಗುರುತು ಹಚ್ಚಲು ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಬಂದು ಸಾಬಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಲಗಾಮನ್ನು ಕಸಿದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಸಾಬಿ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತಾ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದ ಅವನು ಗಾಡಿಯೊಳಗಿದ್ದ ಹೆಗಸರ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊರಳಿಸಿ ಹೇಳಿದ. “ ನಾನು ಆಗಲೇ ನಿಮಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನೀವು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ”

ಕಳ್ಳರ ಪೈಕಿ ಒಬ್ಬನು ಸಾಬಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಹೇಳಿದ. “ ಏಯ್! ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ತಲೆ ಹುಡಿಯಾದೀತು! ಗಾಡಿಯೊಳಗೆ ಯಾರಿದಾರೆ ? ”

“ ಹೆಗಸರು. ”

ಅನಿತರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕಳ್ಳನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಗಾಡಿಯಿಂದ ಬಿಚ್ಚಿದ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನು ಗಾಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಹಣಕಿ ನೋಡಿದನು. ರಾಧಮ್ಮನವರೂ ಸಂಗಡಿಗರೂ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರು. ಆತ ತನ್ನ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ನುಡಿದ. “ ನಿಮ್ಮ ಆಭರಣ, ಒಡವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಡಿ. ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮೈಗೆ ನಾವು ಕೈ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಎರವಾಗುವಿರಿ. ”

ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಆಬಲೆಯರನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಗಂಡಸರೆನಿಸಿದವರಿಗೆ ಮಾನತರತಕ್ಕುದಲ್ಲ ಎಂದು ಕಳ್ಳರಿಗೆ ನುಡಿಯಬೇಕೆಂಥ

ರಾಧಮ್ಮ ಹವಣಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವರ ನಾಲಗೆ ಬತ್ತಿಹೋಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ.

“ ಒಡವೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಆಸೆಯಿಂದ ಜೀವಕ್ಕೆ ಕೇಡು ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ ತೊಡವುಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಡಿ ತಾಯಿ.” ಕೆಳಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಸಾಬಿ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ.

ಸೂಸೆ, ಮಗಳು, ಎಲ್ಲರೂ ರಾಧಮ್ಮನ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿದರು. “ ಈ ದುರುಳರ ಕೈಯಿಂದೊಮ್ಮೆ ಪಾರಾಗೋಣ. ನಿಮ್ಮ ನಗಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಡಿ ” ಎಂದು ರಾಧಮ್ಮ ಆಣತಿಯಿತ್ತರು.

ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಓಲೆಗಳನ್ನು, ಕೊರಳುಗಳಿಂದ ಸರಗಳನ್ನು, ಕೈಗಳಿಂದ ಬಳೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕಳಚಿದರು. ಹುಡುಗರು ತಮ್ಮ ಕೈ ಗಡಿಯಾರಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದರು. ಎಲ್ಲ ಒಡವೆಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದು ರಾಧಮ್ಮ ಕಳ್ಳರ ಕೈಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಕಳ್ಳರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಅವರಿತ್ತ ಒಡವೆ ನಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದು ತನ್ನ ಜೇಬುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡ. ಕೊನೆಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳು ಅವನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟುವು. “ ಒಳ್ಳೆಯದು. ನೀವು ಬುದ್ಧಿವಂತರು ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಗಗೊಟ್ಟುದಕ್ಕೆ ವಂದನೆಗಳು. ”

“ ವಂದನೆಗಳು! ” ರಾಧಮ್ಮ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತುಟಿಕಚ್ಚಿದರು.

ಇನ್ನೊಂದು ಆರೆಚಣದಲ್ಲಿ ಆ ದುರುಳರು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದರು.

× × × ×

ದೇವಣ್ಣ ಊರ ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತನ್ನ ಒಡನಾಡಿ ಕುಪ್ಪಣ್ಣನ ಬರವನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಸಮಯ ಮೂರುತಾಸು ಹಗಲು. ಆಗಸದಿಂದ ನೇಸರು ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಬಿಸುಗದಿರುಗಳು ಕೆರೆಯ ನೀರನ್ನು ಮುತ್ತಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೆದುವಾಗಿ ಸುಳವ ತಂಗಾಳಿಗೆ ನೀರ ಮೇಲೆ ಕಿರು ಅಲೆಗಳು ಏಳುತ್ತಿದ್ದವು.

ದೇವಣ್ಣ ಒಂದು ಹೊಲಸು ಪಂಜೆಯನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿದ್ದ. ಹರಿದ ಅಂಗಿಯೊಂದು ಮೈಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಿತು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಹೊಲಸು ಮುಂಡಾಸು. ಆತ ಬೀಡಿಯೊಂದನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಸೇದುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕುಪ್ಪಣ್ಣನ ಹಾದಿಯನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಕೆಲ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕುಪ್ಪಣ್ಣನ ಆಕೃತಿಯು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಕುಪ್ಪಣ್ಣನ ಮೈ ತೆಳ್ಳಗಿನದು. ಬೆತ್ತದಂತೆ ಸಪೂರವಾದ ತೋಳುಗಳು. ಬಿಳಿದಾದ ಒಂದು ಉದ್ದದ ಇಜಾರನ್ನು ಆತ ಧರಿಸಿದ್ದ. ಉದ್ದ ತೋಳಗಳ ಜುಬ್ಬುವೊಂದು ಅವನ ಮೈಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಿತು. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ನವರುಗಳು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಆಗಸವನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆತ ಒಡನಾಡಿಯ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಬಂದ.

“ ಹೋದ ಕೆಲಸವೇನಾಯಿತು ? ” ದೇವಣ್ಣ ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಗೆಲೆಯನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ಜತೆಗಾರನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಒಡನೆ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಜಾರದ ಜೇಬಿನಿಂದ ಅವನು ಕರವಸ್ತ್ರವೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದ್ದ ಬೆವರು ಹನಿಗಳನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಂಡ. ಅವನ ಎದೆಯಿಂದ ಸೋಲನ್ನು ಅರುಹುವ ನಿಡಿದು ಉಸಿರೊಂದು ಹೊರಟಿತು. ತನ್ನ ಇಜಾರದ ಕೆಸೆಗಳಿಗೆ ಕೈಗಳನ್ನು ತೂರಿಸಿ ಮೆದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಉಸುರಿದ.

“ ಮೊಗಕ್ಕೆ ಮಸಿ ಬಳಿದುಕೊಂಡುದಾಯಿತು ! ”

“ ಏನು ಮಾವಂದಿರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸುಳಿವು ಸಿಕ್ಕಿತೇ ? ” ಅಂಜಿಕೆ ಬೆರೆತ ದನಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಣ್ಣ ಆಂದ.

“ ಚಿನಿವಾರ ಗುಂಡಯ್ಯನೇನಾದರೂ ಮೋಸಮಾಡಿದನೇ ? ” ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ದೇವಣ್ಣ ನಡುವೆ ಬಾಯಿಹಾಕಿದ.

“ ಗುಂಡಯ್ಯ ನೀನಾದರೂ ಬತ್ತಿ ಕೊಡಲು ಹವಣಿಸಿದ್ದರೆ, ಅವನ ಕೊರಳನ್ನು ಹಿಚುಕಿ ಯಮಲೋಕದ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ”

“ ಮತ್ತೇನಾಯಿತು ? ” ದೇವಣ್ಣ ಜತೆಗಾರನ ಮಾತಿನ ಹೊಲಬನ್ನು ಅರಿಯದ ಕಣ್ಣು ಮುಂದಿನ ಶೂನ್ಯನಭವನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸಿದ.

“ ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ನಾವು ಸಂಪಾದಿಸಿದುದು ಚಿನ್ನದ ಒಡವೆಗಳಲ್ಲ ! ” ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ನಿಧಾನವಾಗಿ ತನ್ನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಉಸುರಿದ.

“ ಚಿನ್ನದ ಒಡವೆಗಳಲ್ಲ ! ” ಆಚ್ಚರಿಯ ಕಣಗಳು ದೇವಣ್ಣನ

ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲಿದುವು. ಒಡನಾಡಿಯ ಸುಡಿ ಕೇಳಿ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮಂಕು ಕವಿದಂತಾಯಿತು.

“ ಅವು ಗಲಿಟಿನ ಒಡವೆಗಳು. ಎಲ್ಲಾ ರೋಲ್ಡ್‌ಗೋಲ್ಡ್ ಸಾಮಾನುಗಳು ಮೂರು ನತ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಚಿನ್ನದ ಒಡವೆಗಳು ಯಾವೂ ಇಲ್ಲ. “ ಕುಸ್ಪಣ್ಣ ಹೇಳಿದ ” ಗುಂಡಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿದಾಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ”

“ ಆದರೆ ಹುಡುಗರ ಕೈಗಡಿಯಾರಗಳು ? ” ಆಶೆಯ ಕಿರಣವೊಂದು ದೇವಣ್ಣನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಗುರಿತು.

“ ಅವು ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಗಡಿಯಾರಗಳ ಮಾದರಿಯವು ! ”

ದೇವಣ್ಣನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಗುರಿದ್ದ ಆಕೆಯ ಕುಡಿ ಮುರುಟಿಹೋಯಿತು. ಕುಸ್ಪಣ್ಣ ಒಬ್ಬ ವೇದಾಂತಿಯಂತೆ ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈಗ ನಮಗಿಂತಲೂ ಜಾಣರು ! ”

“ ಸಕ್ಕಾ ಕೀಲಾಡಿಗಳು ! ” ಅಳುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಣ್ಣ ಹೇಳಿದ.

“ ಜಟ್ಟಾ ಸಾಬಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳೂ ಹೋದುವು ! ”

“ ದೇವಣ್ಣ, ಚಿಲ್ಲಿದ ಹಾಲಿಗೋಸುಗ ಅತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ” ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಸಂತೈಸುವ ದನಿಯಾಗಿತ್ತು ಕುಸ್ಪಣ್ಣನದು. “ ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸ. ”

“ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸ ? ”

“ ಅಹುದು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಚಿಂತೆ ಯಾರನ್ನೂ ಬಿಡದು. ಅದಕ್ಕೋಸುಗ ಒಂದು ಹೊಸ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ”

“ ಸರಿ ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಉಜ್ಜುಗ ಯಾವುದು ? ” ದೇವಣ್ಣನ ದನಿ ಹುರುಪುಗೂಡಿತು. “ ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆಯುವೆನು; ನಿನ್ನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವೆನು ”

“ ಇಂದಿನ ಸಾಹಸವೇನೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಆಮೇಲೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ತಾಸಿಗೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಹನುಮನ ಗುಡಿಯ ಬಳಿ ಕಾದಿರು. ”

“ ಆಗಲಿ ಕುಸ್ಪಣ್ಣ. ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ. ”

“ ಇಂದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಬೇಕು. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಒಂದು ನೂರುರೂಪಾಯಿಗಳ ಆಗತ್ಯವಿದೆ ”

(೪)

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟಕ್ಕೊಂದು ಮಾಸ್ತರರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವರು ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಸೊರಗಿದ ಅವರ ಮೋರೆಯಿಂದ ಹರುಷದ ಕದಿರುಗಳು ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತಸದ ಕಣಗಳು ತೇಲುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರ ಪ್ರಾಯವೇ ನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಇಳಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವರು ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿರಿಸಿ, “ ಸೀತಾ ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಬಾಳುವೆಯ ಜೊತೆಗಾತಿಯನ್ನು ಕರೆದರು.

ಸೀತಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಕೈಗಳು ಕಸಬರಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಸವನ್ನು ಉಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಗಂಡನ ಕೂಗು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಂದು ಅವಳ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಆಕೆ ಕಸಬರಿಗೆಯನ್ನು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ನಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು.

“ ಏನು ಕರೆದಿರಾ ? ” ಮೃದುದನಿಯು ಹೊರಟಿತು. ಸೀತಮ್ಮನ ಕೊರಳಿಂದ.

“ ಅಹುದು. ಸೀತಾ ದೇವರು ಕಂದೆರೆದ. ಇದುವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ನೋವು ನರಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕನಿಕರಗೊಳ್ಳದಿದ್ದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಎದೆ ಈಗ ಮೆದು ವಾಯಿತು. ”

“ ನಾಗಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಕಡತೀರಿಸಲು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸಾಲ ದೊರಕಿತಲ್ಲ. ”

“ ಸಾಲವಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ನೆರವು ಬಂದಿದೆ. ಇದು ವಾಸ್ತವವೆಂದು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯೇ ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಿಜ. ಒಂದು ಕಾಸಿಗೋಸುಗ ಹೊಡೆದಾಡುವ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಉದಾರಿಗಳು ಇದ್ದಾರಲ್ಲ ! ”

“ ನೀವು ಹೇಳುವುದೊಂದೂ ನನಗೆ ಮಂದಟ್ಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರು

ನನುಗೆ ನೆರವು ಗೈಯನ್ನು ಚಾಚಿದವರು ” ನೋ ಜಿಗ ಬೆರಿತ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತಮ್ಮ ಉಸುರಿದಳು. “ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತುಸ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿ. ”

“ ಇಗೋ ಇವನ್ನು ನೋಡು. ಇವೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳುವು ಮಾಸ್ತರರು ತಮ್ಮ ಒಳಜೀವಿನಿಂದ ಲಕ್ಷೋಟಿಯೊಂದನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದರು. ಅವನ್ನು ಅವರು ಮಡದಿಯ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದರು.

ಸೀತಮ್ಮ ಲಕ್ಷೋಟಿಯನ್ನು ತೆರೆದಳು. ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕೆಲವು ನೋಟುಗಳು ಅವಳ ಬೆರಳುಗಳಿಗೆ ದೊರೆತುವು ಆಕೆ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿದಳು. ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಆರು ನೋಟುಗಳಿದ್ದವು. ಅನಂತರ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಚೀಟಿ. ಆ ಕಾಗದದ ತುಂಡಿನ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಅಕ್ಷರಗಳು ಮೂಡಿದ್ದವು. ಆ ಬರಹವನ್ನು ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಓದಿದವು.

“ ನೀವು ಬಡತನದ ಬೇಗೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿರುವರೆಂದು ಅರಿವಾಯಿತು. ನಿಮಗೆ ನೆರವಾಗಲೆಂದು ಅರುವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. — ನಿಮ್ಮ ಹಿತಕಾಂಕ್ಷಿ ”

“ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕನಿಕರದ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದ ಹಿತಕಾಂಕ್ಷಿಯಾರು ? ” ಸೀತಮ್ಮ ಆಣ್ವನ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿದಳು.

“ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಯಾರಿರಬಹುದೆಂದು ಆಶೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ”

“ ಎಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಊರಿನಿಂದ ಕಳುಹಿದುದೆಂದು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ” ಸೀತಮ್ಮ ಲಕ್ಷೋಟಿಯ ಅಂಚೆ ಚೀಟಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಅಂಚಿನನೆಯ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಆ ಮುದ್ರೆಯಾದರೂ ಅದೇ ಊರಿನದೇ.

“ ಈ ಊರಿನವರೇ ಕಳುಹಿಸಿದಾರೆ ”

“ ನಿಜ ಆದರೆ ಯಾರು ? ” ಎಂದು ಮರಳಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು ಮಾಸ್ತರರು.

“ ಹಣ ಕಳುಹಿದವರು ಯಾರೇ ಇರಲಿ. ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಊಟಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ”

ಮಾಸ್ತರರು ತಮ್ಮ ಕೋಟು ರುಮಾಲುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಗೂಟದ ಮೇಲೆ ನೇತು ಹಾಕಿದರು. ನೀರುಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರು ಕೈಕಾಲು ಮೋರೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡರು. ಅವರು ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಸೀತಮ್ಮ ತಟ್ಟಿ

ಹಾಕಿದ್ದಳು. ಮಾಸ್ತರರು ತಟ್ಟಿಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತರು. ಅವರ ಎಡಬಲ ಗಳಲ್ಲಿ ಹಸುಳೆಯರಿಬ್ಬರು ಮಂಡಿಸಿದ್ದರು. ಸೀತಮ್ಮ ಅನ್ನ ಬಡಿಸಿದಳು.

“ರಾಮು, ನಿನ್ನ ಜುಬ್ಬವೆಲ್ಲ ಹರಿದು ಹೋಗಿದೆಯಲ್ಲವೇನೋ?” ಸಾರು ಅನ್ನವನ್ನು ಕಲೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಾಸ್ತರರು ನುಡಿದರು.

“ಅಹುದುಣ್ಣ, ನೀನು ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಂಗಿಯಾದರೂ ಹೊಲಿಸಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.” ರಾಮು ಅಳು ಮೋರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ.

“ಅಳಬೇಡ ಕಂದ.” ಮಾಸ್ತರರ ಕೊರಳಿಂದ ಸಂತ್ಯೆಸುವ ನುಡಿ ಹೊರಟಿತು. “ಇಂದು ಸಂಜೆಗೆ ನಾವು ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗುವಾ. ಬಟ್ಟೆ ತೆಗೆದು ನಿನಗೊಂದು ಅಂಗಿಯನ್ನು ಹೊಲಿಯಲು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ.”

“ಆಣ್ಣಾ, ನನಗೂ ಒಂದು ಅಂಗಿ.” ಈತನಕ ಮಾತಾಡದೆ ಉಣುವುದ ರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ದಾಮು ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ.

“ಅಹುದು. ನಿನಗೂ ಒಂದು ಅಂಗಿ ಹೊಲಿಸುತ್ತೇನೆ.”

ಆದರೆ ಕಿರಿಯನ ಬೇಡಿಕೆ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ನುಡಿಗಳು ಮುಂದುವರಿದುವು. “ಅಣ್ಣ, ನನಗೊಂದು ಪೀಪಿ ಬೇಕು.”

“ಆಗಲಿ. ಪೀಪಿಯನ್ನು ತರುವಾ.”

“ಆಣ್ಣಾ, ನನಗೊಂದು ಚೆಂಡು.” ಎಂದು ದನಿತೆಗೆದ ರಾಮು.

“ಆಗಲಿ—” ಎಂದರು ಮಾಸ್ತರರು.

“ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದುವನ್ನು ಆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿ. ಈಗ ಅಣ್ಣ ಊಟ ಮಾಡಲಿ.” ಒಲೆಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಮಕ್ಕಳ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನು ಅಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೀತಮ್ಮ ನುಡಿದಳು.

ಮಾಸ್ತರರ ತಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರು ಅನ್ನ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಸಾರಿನ ಸೌಟನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಸೀತಮ್ಮ ಅಂದಳು. “ತುಸ ಸಾರು ಬಡಿಸಲೇ?”

“ಬಡಿಸು” ಮಾಸ್ತರರು ಮಾನುಡಿದರು. “ಇಂದಿನ ಸಾರು ಬಹಳ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ!”

ಸೀತಮ್ಮ ಸಾರು ಬಡಿಸಿದಳು. ಮಾಸ್ತರರ ಊಟ ಮುಂದುವರಿದಿತು.

ಅಂದು ಉಣುತಿದ್ದಾಗ ಮಾಸ್ತರರು ಹುಡುಗರ ಸಂಗಡ ಬಾಯಿ ತುಂಬಾ ಮಾತಾಡಿದರು. ಒಂದೆರಡು ನಗು ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮಡದಿಯ

ಮೊಗ ಮಲ್ಲಿಗೆಯನ್ನು ಅರಳಿಸಿದರು. ಅಂದು ತಾವು ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ತುತ್ತು ಅವರು ಊಟಮಾಡಿರುವೆವೆಂಬುದು ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಮಾಸ್ತರರ ಊಟ ಮುಗಿದ ಅನಂತರ ಸೀತಮ್ಮ ಅನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ನಾಲ್ಕು ತುತ್ತು ಕೂಳು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿತ್ತು. “ಇಂದಾದರೂ ನಾಲ್ಕು ತುತ್ತು ಅನ್ನವನ್ನು ಅವರು ಬೇಸರವಿಲ್ಲದೆ ಉಂಡ ರಲ್ಲ!” ಎಂಬ ಸಂತಸದ ಉದ್ಗಾರ ಅವಳ ಎದೆಯಿಂದ ಸೂಸಿತು!

(೫)

ನೇಸರು ಪಡುವಣದ ಬಾನಂಚನ್ನು ನೇರುತಿದ್ದಾಗ ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಗಳು ಕಾಲ್ಪೆಂಡಿನ ಆಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ವಸತಿಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರು ಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೊರಳುಗಳಿಂದ ಸೂಸಿದ ನಗೆ ಮಾತುಗಳು ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕೊರಳುಲಿಗಳೊಡನೆ ಒಂದುಗೂಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ವಸಂತ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಎಳೆ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಚಿಂತೆಯ ಕಾರ್ಮೋಡವು ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆಗಾಗ ಎದೆಯಿಂದ ಹೊರಟಿ ನಿಟ್ಟಿಸಿರುಗಳು ಗಾಳಿ ಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ವಸಂತ ಹಿಂದುಳಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ಗೆಳೆಯ ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ನಿಂತ. ತನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಎಂದಿನಂತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಿಮ್ಮಯ್ಯನಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಅವನು ಒಂದು ಚಿಂತೆಯ ಹುಳು ಅವನ ಮೆದುಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಲಿದೆ ಎಂದು ಅವನು ಊಹಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅದೇನೆಂಬುದು ತಿಮ್ಮಯ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು.

ಈಗ ವಸಂತ ತಿಮ್ಮಯ್ಯನ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ. ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಗೆಳೆಯನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ ನುಡಿದ. “ಎನು ವಸಂತು! ಈ ದಿನ ನಗೆಯಿಲ್ಲ; ಮಾತಿಲ್ಲ ದೆವ್ವ ಹಿಡಿದವರಂತೆ ಗುರುಗುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದಿಯಲ್ಲ!”

“ಎನೂ ಇಲ್ಲ ತಿಮ್ಮ” ವಸಂತನ ಕೊರಳಿಂದ ಮಾರುಲಿ ಬಂತು. “ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲ.”

“ಆಂತಹ ಚಿಂತೆ ಯಾವುದೋ? ಲೆಕ್ಕದ ಮಾಸ್ತರರ ಬೈಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಿಯಾ?”

“ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ ಹುಡುಗರನ್ನು ಬೈವುದು ಮಾಸ್ತರರ ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಅದನ್ನೇ ನೀ ನಾನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಬೆಸನದ ಕಾರಣ ? ” ತಿಮ್ಮಯ್ಯನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿ ನೆರೆಯಿತು.

“ ನಾನು ಶಾಲೆಯನ್ನು, ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಒಡನಾಟವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಕಾಲ ಬಂದಿದೆ. ” ವ್ಯಸನ ತುಂಬಿದ ಎವೆಯಿಂದ ವಸಂತ ನುಡಿದ.

“ ನೀನು ತಮಾಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ಇನ್ನೂ ನೀನು ಮೆಟ್ರಿಕ್ಸಿಗೆ ತಲುಪಿಲ್ಲ. ಶಾಲೆ ಬಿಡುವುದೇಕೆ ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ ? ”

“ ಊರಿಗೆ. ”

“ ತಂದೆಯಂತೆ ಗುಡಿಗುಂಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದೇ ? ”

“ ಅರ್ಚಕ ವೃತ್ತಿಯಾದರೆ ಅದನ್ನೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿಗೆ ಏನಾಶರೂ ಒಂದು ಕಸುಬುಬೇಕಲ್ಲ ! ”

“ ಅದರ ನೀನೇಕೆ ಶಾಲೆ ಬಿಡುವುದು ? ”

“ ತಂದೆಯಿಂದ ಕಾಗದ ಬಂದಿದೆ. ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಬಾ ” ಎಂದು ಬರೆದಿದಾರೆ.

“ ವಸಂತ, ಒಲ್ಲೆನೆಂದು ಹೇಳು. ಮೆಟ್ರಿಕ್ ತನಕ ಓದಬೇಕೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿ. ” ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ. “ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದರೆ ಉಪವಾಸ ಗೈವೆನೆಂದು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೂಡು. ”

“ ತಿಮ್ಮ, ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಂತೆ ನನ್ನ ಅಪ್ಪ ಹಣಗಾರನಲ್ಲ. ” ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ವಸಂತ ನುಡಿದ. “ ಧನಿಕನಾದರೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೂಡಬಹುದಿತ್ತು. ಆತ ಊರ ಗುಡಿಯ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಏಳು ಒಡಲುಗಳನ್ನು ಹೊರೆಯಬೇಕು. ಈ ತನಕ ನನಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸಿದುದೆಂದರೆ ತುಂಬಾ ಸಾಹಸದ ಕೆಲಸ ! ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆ ? ” ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಗೆಳೆಯನ ಸೋಗವನ್ನು ನೋಡಿದ.

“ ಏನು ಗೈಯ ಬೇಕೆಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ತಂದೆಯ ಬದುಕೇ ಆತನಿಗೆ ಹೊರಲಾರದ ಒಂದು ಹೊರೆಯಾಗಿದೆ. ನೋಡು, ನನ್ನ

ಅಪ್ಪನ ಕಾಗದವನ್ನು.” ವಸಂತ ಜೇಬಿನಿಂದ ತಂದೆಯ ಕಾಗದವನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆದ. ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಅವನಿಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಓದಿದ.

“ ವಸಂತ,

ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೀನು ಬಲೆ. ನೀನು ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತು ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗ ಬೇಕೆಂದು ಶಕ್ತಿವೀರಿ ನಾನು ಸಾಹಸಗೈದೆ. ಕಳೆದ ತಿಂಗಳಿಂದ ದೇವನ ಹಳ್ಳಿಯ ಶಾಂತಿಗೆ ಸೊನ್ನೆ ಬಿತ್ತು. ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಅಮಂತ್ರಣ ಸಿಗುತ್ತ ಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ವಿದ್ಯೆಗೋಸುಗ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿ ಗಳನ್ನು ತೆರಲು ನನಗೆ ಅಸದಳ. ಅದುದರಿಂದ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಿಡು. ಊರ ಜಮೀನ್ದಾರ ಕಾಳಿಂಗ ಗೌಡರು ನಿನಗೆ ಒಂದು ನೌಕರಿಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿದಾರೆ.

ಇಂತೀ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು.

“ ಇನ್ನೇನು ತಂದೆಯ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಊರಿಗೆ ತೆರಳಿ ಜಮೀನ್ದಾರನ ನೌಕರನಾಗಿ ಬಿಡು.” ಕಾಗದವನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದ ಅನಂತರ ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಋಸುರಿದ. “ ಆದರೆ ನೀನು ಹೋಗುವುದೆಂದರೆ ಇಡೀ ಶಾಲೆಗೇ ಬೇಸರ. ಕಾಲ್ಚೆಂಡು ಪೀಮಿನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಟಗಾರನೊಬ್ಬನು ಇಲ್ಲವಾಗುವನು; ಚರ್ಚಾಕೂಟದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಾರನು ಇಲ್ಲವಾಗುವನು. ಎಲ್ಲದ ರಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನನಗೊಬ್ಬ ಗೆಳೆಯನು ಇಲ್ಲವಾಗುವನು. ಇಡೀ ಶಾಲೆ ಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸ್ವಹತ್ತಿರದ ಸ್ನೇಹಿತನು ನನಗೆ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದು. ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು.”

“ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನ?” ವಸಂತನ ನಿರಾಸೆ ತುಂಬಿದ ನೋಟಿ ತಿಮ್ಮಯ್ಯನ ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ಪಸರಿಸಿತು.

“ ನೀನು ವಾರಾನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಪುಸ್ತಕ ಫೀಸು ಗಳಿಗೋಸುಗ ಜನರಿಂದ ಚಂದಾ ಎತ್ತಬಹುದು.” ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ.

“ ತಿಮ್ಮು ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚು. ಈ ರೇಷನ್ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಾರು ತಾನೇ ವಾರಾನ್ನ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ? ವಾರನ್ನದ ದಿನಗಳೆಲ್ಲ ಹೋದುವು.”

“ ಆದರೂ ನಿರಾಶೆಪಡಬೇಡ ವಸಂತು.” ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಹೇಳಿದ. “ ಈ

ತಿಂಗಳು ಮುಗಿಯಲು ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳವೆ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಮಾಡುವಾ. ”

ತಿಮ್ಮಯ್ಯನ ಮಾತು ಮುಗಿದಾಗ ಅವರು ಶಾಲೆಯ ಹಾಸ್ಟೆಲು ಬಳಿಗೆ ತಲುಪಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಹಾಸ್ಟೆಲಿನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

× × × ×

ಆನಂದ ಬೋಧರಾಯರು ಹಿರಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಆದರೆ ಯುದ್ಧ ಆರಂಭವಾಗುವ ಮುನ್ನ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತುಸು ಚಿಂತಾ ಜನಕವಾದುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಸಾಲದ ಭಾರವು ಅವರ ಹೆಗಲ ಮೇಲೇರಿ ಕುಳಿ ತಿದ್ದಿತು. ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳು ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರ ವ್ಯವಹಾರವಾದರೂ ಮಂದಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಭಂಡಸಾಲೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ತಾವೆಲ್ಲಿ ದಿವಾಳಿಯಾಗಬೇಕಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹಲವು ಸಲ ಅವರು ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಅಂತಹ ದಾರುಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಒದಗುವ ಮುನ್ನ ಯುದ್ಧ ಬಂದು ರಾಯರಿಗೆ ತನ್ನ ನೆರವು ಗೈಯನ್ನು ಚಾಚಿತು. ಯುದ್ಧದೊಡನೆಯೇ ರಾಯರ ಭಾಗ್ಯಚಕ್ರವಾದರೂ ಉರುಳಿತು. ಕಾಳು ಕಡ್ಡಿಗಳಿಗೆ, ಅರಿವೆ ಹೆಚ್ಚಡಗಳಿಗೆ, ಬೆಲೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಏರತೊಡಗಿತು. ರಾಯರು ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು, ತಮ್ಮ ಬೊಕ್ಕಸದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕಾಸುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು ಇದು ಸುವರ್ಣಾವಸರವೆಂಬುದು ರಾಯರಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿದ ಭಂಡವಾಳವನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕಿದರು; ಹಣದ ಬೇಟೆಗೆ ಅವರು ಅಣಿಯಾದರು.

ಆನಂದ ಬೋಧರಾಯರು ಕಾಳು ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಅರಿವೆ ಹೆಚ್ಚಡಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಸೇಖರಿಸಿದರು. ಯುದ್ಧದ ಬೇಗೆ ನಾಡಿನ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಪಸರಿಸಿತು. ಅದರೊಡನೆಯೇ ಸರಕುಗಳ ಬೆಲೆಯಾದರೂ ಮುಗಿಲ ಮಂಡಲಕ್ಕೇರಿತು. ಸರಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯಿದೆಗಳು ಸರಕುಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಹವಣಿಸಿದಾಗ, ಕಾಳಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಕೈಯನ್ನು ಚಾಚಿದರು.

ವ್ಯವಹಾರ ಚತುರರಾದ ಅವರ ಕೈವಾಡ, ಸರಕಾರದ ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದಿತು

ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಆನಂದಬೋಧರಾಯರಿಗೆ ಒಲಿದಳು. ಹೊನ್ನಿನ ಹೊಳೆ ರಾಯರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹರಿದಿತು. ಬೆಂಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಲೆಕ್ಕ ಐದು ಅಂಕಗಳ ಸಾಲಿನಿಂದ ಆರು, ಏಳು ಅಂಕಗಳ ಸಾಲಿಗೆರತು. ರಾಯರ ಕಪಾಟಿ ವನ್ನು ನೋಟುಗಳ ಕಟ್ಟುಗಳು ತುಂಬ ತೊಡಗಿದುವು. ರಾಯರ ಮಡದಿ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಕೈ ಮೈಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಒಡವೆಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸಿದುವು. ಅಂತೂ ಅವರು ಬಾಳುವೆಯ ಕೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಗೆಲುವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಗೌರವ ಠೀಪಿಗಳು ಬಂದು ಅವರಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದುವು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವರು ಒಂದನೆಯ ನೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಅಂದು ರಾಯರು ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಜೀವ ಕನಸಿನ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಎಂತಹ ಭಯಂಕರ ಕನಸು ಅದು! ಪರವೂರಿನ ಕಾಳಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಯಿಸಲೋಸುಗ ಇನ್ನೂರು ಚೀಲ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಕಂಪ್ಯೂಲ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದರು. ನೂರರ ಐದು ನೋಟುಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಈ ಕುತ್ತದಿಂದ ಪಾರಾಗಬಹುದು ಎಂದು ರಾಯರು ಎಣಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆ ನಿಯಂತ್ರಣಾಧಿಕಾರಿ ಇತರರಂತಲ್ಲ. ಆತ ತುಂಬಾ ಹಟಮಾರಿ. ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕಾಳಸಂತೆಯ ಒಡೆಯರ ಕೈ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕುಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಈ ಘಟಿಗನು ತನ್ನನ್ನು ಅಪಮಾನಿಸಬೇಕೆಂದೇ ಪಣ ತೊಟ್ಟಿದಾನೆ. ನೂರರ ಐದು ನೋಟುಗಳನ್ನು ಕೈಮೇಲಿರಿಸಿದರೂ ಆತ ಮೊಗದಿರುಗಿದ! ಎಂತಹ ಉದ್ಧತ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಆತನದು.

ಪೋಲೀಸು ಸಿಪಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಿಗೆ, ಸಾಹುಕಾರ ಆನಂದ ಬೋಧರಾಯರ ಕೈಗಳಿಗೆ ಸಂಕಲೆಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ವ್ಯಸನವನ್ನು ರಾಯರಿಗೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕೈಗಳನ್ನು ಕೊಡಹಿ ಚೀರಿದರು!

ಕನಸಿನ ನಾಡಿನಿಂದ ರಾಯರ ಜೀವ ಮರಳಿತು. ನಿಯಂತ್ರಣಾಧಿಕಾರಿ ಯಾಗಲೀ, ಪೋಲೀಸು ಸಿಪಾಯಿಗಳಾಗಲೀ ಅವರ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಅವರ ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ಟಾರ್ಚ್‌ಲೈಟ್‌ನ ಹೊನಲು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. “ಯಾರದು?” ಎಂಬ ತೊದಲು ನುಡಿ ಅವರ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟಿತು.

“ಮಾತಾಡಿದರೆ ಪ್ರಾಣ ತೆಗೆದೇನು!” ಎಂಬ ಉತ್ತರ ಅವರ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರುಲಿಗೊಂಡಿತು. ಟಾರ್ಚ್ ಬೆಳಕಿನ ಪ್ರವಾಹ ನಿಂತಿತು. ತಮ್ಮ ಮಂಚದ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಸದ್ದನ್ನು ಅವರ ಕಿವಿಗಳು ಆಲಿಸಿದುವು. ಮನೆ ಯೊಳಗೆ ಕಳ್ಳರು ನುಗ್ಗಿ ದಾರಿಂಬುದು ರಾಯರಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಅವರ ಮೈ ನವಿರುಗಳೆಲ್ಲ ಕಂಪಿಸಿದುವು. ದೇಹ ಬೆವತ್ತು ಹೋಯಿತು.

ಈಗ ಆತ ರಾಯರ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದುವು. ತಲೆಯ ಮೇಲೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಮುಂಡಾಸು. ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಗಡ್ಡ ಮೊಗದ ಅಕೃತಿಯನ್ನು ಮರೆಸಿದ್ದಿತು. ಪಠಾಣರಂತೆ ಸಡಿಲವಾದ ಇಜಾರು ದೇಹದ ಕೆಳಭಾಗವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಿತು. ಮೈಮೇಲೆ ಉದ್ದ ತೋಳುಗಳ ಶರಟು. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕಠಾರಿ ರಾಯರ ಎದೆಯನ್ನು ನಡುಗಿಸಿತು. ಬಲಗೈಯನ್ನು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪಿಸ್ತೂಲು ಅಲಂಕರಿಸಿತ್ತು.

“ನೀವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಲುಗಿದರೆ, ಮಾತಾಡಿದರೆ,” ಕಳ್ಳ ರಾಯರ ಎದೆಗೆ ಕಠಾರಿಯನ್ನು ಗುರಿಯಿಡುತ್ತಾ ಉಸುರಿದ. “ನನ್ನ ಈ ಕಠಾರಿ ನಿಮ್ಮ ಎದೆ ಗುಂಡಿಗೆಯನ್ನು ಬಗೆಯುವುದು.”

ರಾಯರ ತುಟಿಗಳಿಂದ ನುಡಿಗಳು ಹೊರಡದಾದುವು.

“ಕೆಳಮನೆಯಿಂದ ಅಳುಗಳು ಯಾರೂ ನಿಮ್ಮ ನೆರವಿಗೆ ಬರಲಾರರು.” ಕಳ್ಳನ ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ಗೆಲುವಿನ ಬಣ್ಣ ಮಿನುಗಿತು. “ನೀವು ಗುಲೈಬ್ಬಿಸಲು ಹವಣಿಸಿದರೆ ನನ್ನ ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಕಠಾರಿಯಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ, ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಪಿಸ್ತೂಲಿದೆ. ಇವೆರಡೂ ನಿಮ್ಮ ಆಯಸ್ಸನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವುವು.”

“ನಿನಗೇನು ಬೇಕು?” ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಮುಂದಿದ್ದ ಮರುಳನ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿದರು.

“ನಿಮ್ಮ ತಿಜೋರಿಯ ಕೀಲಿ ಗೊಂಚಲಿಯನ್ನು ಇತ್ತ ದಯಪಾಲಿಸಿ” ಕಳ್ಳ ರಾಯರಿಗೆ ಅಣತಿಯಾಗಿದ.

ರಾಯರು ತಲೆ ದಿಂಬಿನಡಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದರು. ಬೆರಳುಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕೀಲಿ ಗೊಂಚಲಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಳ್ಳನ ಕಡೆಗೆ ಚಾಚಿದರು. ಅವನು ಅವನ್ನು ಈಸಿಕೊಂಡ.

“ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಿ” ತಸ್ವರನು ಡ್ರಿಲ್ ವಾಸ್ತುರೂತೆ ರಾಯರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ.

ರಾಯರು ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಕಳ್ಳ ಕಠಾರಿಯನ್ನು ಅಂಗಿಯ ಒಳಜೇಬಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ. ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿಸ್ತೂಲು ಮಾತ್ರ ರಾಯರ ಎದೆಯನ್ನೇ ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಕೈ ಒಳಜೇಬಿನಿಂದ ಎರಡು ಮೂರು ನೂಲು ಹಗ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದಿತು.

“ ಕೈಗಳೆರಡನ್ನೂ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಜೋಡಿಸಿ. ”

ರಾಯರು ಮರುಮಾತು ಇಲ್ಲದೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಾಸ್ತುರರ ಹುಕುಮನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವಂತೆ ಕಳ್ಳನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಅವನು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಅವರ ಕೈಗಳೆರಡನ್ನೂ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಿಗಿದ. “ ದಯವಿಟ್ಟು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ” ಕಳ್ಳನ ಮುಂದಿನ ಅಣತಿ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಬಿರಿದುಬಂತು.

ರಾಯರು ಮರಳಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪವಡಿಸಿದರು. ಜೋರನು ಜೇಬಿನಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಹಗ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವರ ಕಾಲುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿದ. “ ರಾಯರೇ, ನನ್ನ ಹೊಲಸು ಕೈವಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಬಾಯೊಳಗೆ ತುರುಕಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನೀವು ಸಾವುಕಾರರು. ದೊಡ್ಡವರು ಆದುದರಿಂದ ಆ ಅವಮಾನ ಬೇಡ. ” ಎಂದು ಅವನು ನುಡಿದ. ಅವನ ಕೈಗಳು ಹಾಸಿಗೆಯ ಹೊದಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಹರಿದುವು. ಆ ಅರಿವೆ ತುಂಡನ್ನು ಅವನು ರಾಯರ ಬಾಯೊಳಗೆ ತುರುಕಿದ.

ಕಳ್ಳ ಗೋಡೆಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದ ತಿಜೋರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಹಾಕಿದ. ಆತ ಕೆಸೆಯಿಂದ ಕೀಲಿ ಗೊಂಚಲಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ತಿಜೋರಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದ. ಓರ್ವನ ಬೆಳಕನ್ನು ಅವನು ತಿಜೋರಿಯ ಒಳಕ್ಕೆ ಹರಿಯಿಸಿದ. ಒಳಗೆ ನೋಟುಗಳ ಕಟ್ಟುಗಳು ಸಾಲಾಗಿ ಕುಳಿತಿವೆವು. ಅವನು ನೋಟುಗಳ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಎಳೆದು ನೋಡಿದ. ಕೆಲವು ನೂರರವು; ಹಲವು ಐವತ್ತರವು.

ಇನ್ನುಳಿದುವು ಐದು ಮತ್ತು ಹತ್ತರವು. ಹತ್ತು ಮತ್ತು ಐದುರ ನೋಟುಗಳ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದು ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾರದ ಜೇಬಿನೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿದ. ಐವತ್ತು ಮತ್ತು ನೂರರ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆತ ತಿಜೋರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಡಗಿದ ಆತನ ಈ ಎಸಕವನ್ನು ರಾಯರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಪಿಳಪಿಳನೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಕಳ್ಳ ತಿಜೋರಿಯ ಕೀಲಿಗೊಂಚಲನ್ನು ರಾಯರ ತಲೆ ದಿಂಬಿನಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಡಗಿದ. “ರಾಯರೇ, ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದಿತು. ನಿವ್ವು ಸದ್ದು ಮಾಡದಿದ್ದು ಬಹಳ ಉಪಕಾರವಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ಸೂರೆಗೈದಿಲ್ಲ. ಐವತ್ತು ಮತ್ತು ನೂರರ ನೋಟುಗಳನ್ನು ನಿಮಗೋಸ್ಕರ ಬಿಟ್ಟದೇನೆ. ಐದು ಮತ್ತು ಹತ್ತರ ಕಂತೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡಿದೆನೆ.” ಕಳ್ಳನ ಕೊರಳಿಂದ ನುಡಿಗಳು ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದುವು. “ನಿಮ್ಮ ಕಾಲುಗಳ ಕಟ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟುತೇನೆ. ಆದರೆ ಕೈಗಳ ಕಟ್ಟನ್ನು, ಬಾಯಿಯೊಳಗಿನ ವಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ನೀವೇ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.”

ಮಾತು ಮುಗಿಯುವ ಮುನ್ನ ಕಳ್ಳ ರಾಯರ ಕಾಲುಗಳ ಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದ. “ನಿಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸೂರೆಗೈದವರು ಯಾರೆಂದು ಅರಿಯಲು ನಿಮಗೆ ಉತ್ಪುಕತೆಯಿರಬಹುದು. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಕುಪ್ಪಣ್ಣ!”

ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರತೆರಳಿದ. ಮಹಡಿಗಿ ಎರುವ ಏಣಿಯ ಬಳಿ ಆತನ ಸಂಗಡಿಗ ದೇವಣ್ಣ ಕಾದಿದ್ದ. ತನ್ನ ಒಡನಾಡಿಯ ನಗು ಮೊಗವನ್ನು ಕಾಣಲು ಆಪತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಿತೆಂದು ದೇವಣ್ಣ ಊಹಿಸಿದ. “ಹೇಗಾಯಿತು ಕೆಲಸ ಕುಪ್ಪಣ್ಣ?” ಎಂದು ಅವನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

“ಜಯ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಯ.” ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ಉಸುರಿದ. “ನೂರು ಮತ್ತು ಐವತ್ತರ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆ.

“ಏಕೆ?”

“ದೊಡ್ಡ ನೋಟುಗಳ ಮೇಲಿನ ನಂಬರುಗಳನ್ನು ಆ ಸಾಹುಕಾರರು ಬರೆದಿಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಅನಂತರ ತೊಂದರೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗುವುದು ಬೇಡ. ಹತ್ತು ಮತ್ತು ಐದುರ ನೋಟುಗಳ ಕಂತೆಯೇ ನಮಗೆ ಸಾಕು”

ಆನಂದಬೋಧರಾಯರು ತಮ್ಮ ಕೈಗಳ ಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದರು. ಬಾಯೊಳಗಿನ ಅರಿವೆಯನ್ನು ತೆಗೆದೊಡನೆ ಟಿಲಿಫೋನಿನ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿದರು. ಗಂಟಿಯನ್ನು ಬಾರಿಸಿ, ಪೋಲೀಸು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಗೆ ಕೂಗಿದರು. ಅವರೆ ವಾರು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಟಿಲಿಫೋನಿನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಅವರೆಷ್ಟು ಕಿರುಚಿಕೊಂಡರೂ, ಪೋಲೀಸು ಸ್ವೇಚ್ಛೆನಿನ್ನವರು ಅವರ ಕರೆಯನ್ನು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕಳ್ಳರು ಟಿಲಿಫೋನು ತಂತಿಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿದಾರೆಂಬುದು ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ರಾಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು.

×   ×   ×   ×

ಮುಗಿಲ ದೋಣಿಗಳು ಬಾನ್ಸಡಲಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದವು. ವೋಡಗಳಿಂದ ಉದುರುತ್ತಿದ್ದ ತುತ್ತುವರ್ನಿಗಳು ಬಾನ್ಸಡಲಲ್ಲಿ ವಿರಚಿದ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಗಳಂತೆ ಇಳಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಇರುಳ ರಾಣಿಯ ಆಗಮನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮೂಡಣದಲ್ಲಿ ಬಾನ್ಸಡಲ ಮಳೆಬಿಲ್ಲಿನ ತೋರಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಸಂತ ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ, ಒಂದು ಹೊಳೆಯ ಸೇತುವೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವನ ಸುಗಡ ತಿಮ್ಮಯ್ಯನಾಗಲಿ, ಇತರ ಗೆಳೆಯರಾಗಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಬಾಡಿದ ಮೊಗವು ಹೊಳೆಯ ನೀರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಬೇಸರಿಕೆ ಚಿಂತೆಗಳ ನೆಲೆವನೆಯಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಮೊಗವು ಮುಗಿಲುತುಂಬಿದ ಬಾಂದಳಕ್ಕೆಣಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ವಸಂತನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಲಾ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ ಚೀಲವಿದ್ದಿತು. ಅವನೊಮ್ಮೆ ಹೊಳೆ ನೀರನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸಿದ. ಮುಗಿಲರಾಣಿ ಕಳುಹಿದ ತುತ್ತುವರ್ನಿಗಳು ಜಲದೇವಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅವನ ನೋಟ ಬಾಂದಳದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿತು. ಕರಿಯ ಮುಗಿಲುಗಳ ತಂಡ ಮೂಡಣವನ್ನು ಗುರಿಹಿಡಿದು ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಊರು, ಶಾಲೆ, ಗೆಳೆಯರು. ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ತೊರೆದು ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ವಸಂತ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಕಾಲುಗಳು ಬರಲೊಲ್ಲವು. ಮನಸ್ಸು ಹಿಂಜರಿದಿತು. ಆವುದಾದರೂ ಒಂದು ನೆರವು ಬಂದು, ತನ್ನ ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಎಡೆನಾಡಿ ಕೊಡುವುದೆಂಬ ಆಶೆಯು ಮಿಂಚು ಹುಳದಂತೆ ಅವನ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿ

ದಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಈ ಆಶೆಯಿಂದಲೇ ಎರಡು ದಿನಗಳಿಂದ ವಾರಾನ್ಸಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಊರು ಪೇಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದ. ಆದರೆ ಈ ರೇಷನ್ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಿದ ನಾಯಿ ಬೆಕ್ಕುಗಳನ್ನೇ ಮನೆಯಿಂದ ಅಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವಾರಾನ್ಸಿವನ್ನು ಹಾಕುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಮನೆ ಅಲೆದು ದಣಿದುದೇ ವಸಂತನಿಗೆ ಲಾಭ. ಆರಾದರೂ ದ್ರವ್ಯಸಹಾಯ ಮಾಡ ಬಹುದೆಂಬ ಹೊಸ ಆಶೆಯನ್ನು ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಗೆಳೆಯನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿದ. ಚಂದಾ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಪುನಃ ಒಂದು ಸಲ ನಗರಸಂಚಾರವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡುದಾಯಿತು. ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿ ಹನ್ನೆರಡಾಣೆ ಚಂದಾ ದೊರಕಿತು ವಸಂತನಿಗೆ. ಅದರೊಡನೆಯೇ ತನ್ನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆವನ ಆಸೆಯೂ ಕಮರಿಹೋಯಿತು.

ಸಂಕದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ವಸಂತನ ಕೈ ಚೀಲದೊಳಗಿಂದ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಅವನು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಉದುರಿದ ಬಾಷ್ಪಕಣಗಳು ಹೊಳೆ ನೀರಲ್ಲಿ ಜೆರೆತುವು. ಅವನು ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಒಂದು ಹಾಳೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತ. ಆ ಹಾಳೆಯನ್ನು ಅವನು ಹೊಳೆಗೆ ಎಸೆದ. ಅದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮರೆಯಾಗುವಂತೆ ಆ ಹಾಳೆಯನ್ನೇ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡಿದುವು. ಅದು ಮರೆಯಾಗಲು ಅವನು ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಹಾಳೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತ. ಅದೂ ಮೊದಲಿನ ಹಾಳೆಯನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಐದು ಹಾಳೆಗಳು ಕೆಲ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಪುಸ್ತಕವೇ ಮುಗಿದು ಹೋಯಿತು.

ಎರಡನೆಯ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಅದರ ಹಾಳೆಗಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಎಸೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅವನಿದ್ದ. ಆದರೆ ಯಾರೋ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ಅವನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೈಮಡಗಿ ವಸಂತನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು. ವಸಂತ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿದ. ಅವನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದ ತೆಳ್ಳಗಿನ ಉದ್ದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದಿತು ಬಿಳಿಯ ಮೊಗ. ಎಳನಗೆಯನ್ನು ಬೀರುವ ತುಟಿಗಳು. ಆತ ಶುಭ್ರವಾದ ಬಿಳಿ ಪಂಚೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟಿದ್ದ. ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಶರ್ಟ್ ಮೈಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಿತು.

ಬಲಗೈಯ ಬೆರಳುಗಳ ಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಗರೇಟು ಇದ್ದಿತು. ವಸಂತ ತುಟಿ ಬಿಚ್ಚದೇ ಈ ಅಪರಿಚಿತ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ನಿಟ್ಟಿಸಿದ.

“ ಮಗೂ ಇದೇಕೆ ಪುಸ್ತಕದ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹೊಳೆಗೆ ಎಸೆಯುತ್ತಿರುವೆ? ಕಳೆದ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷಗಳಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ” ಅಪರಿಚಿತ ಮೃದು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನುಡಿದ.

ವಸಂತ ಮಾರುಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅಪರಿಚಿತನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದ ದುಃಖವನ್ನು ಉದ್ರೇಕಗೊಳಿಸಿತು. ಕಟ್ಟು ನಿಂತಿದ್ದ ನೀರಿಗೆ ಹರಿಯಲು ಒಂದು ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಂಬನಿಗಳು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಹರಿದುವು. ಅವನ ಕೆನ್ನೆಗಳನ್ನು ನಾದಿದುವು.

ವಸಂತನ ಕಣ್ಣೀರು ಅಪರಿಚಿತನ ಎದೆಯನ್ನು ಕರಗಿಸಿತು. ಆತ ಸ್ನೇಹ ತುಂಬಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ. “ ಮಗೂ, ನೀನು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಹಿರಿಯ ಬೆಸನದಲ್ಲಿರುವೆ! ನೀನಾರು? ”

“ ನಾನೊಬ್ಬ ಬಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ವಸಂತನೆಂದು ನನ್ನ ಹೆಸರು. ” ಗದ್ದದ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ವಸಂತ ಉತ್ತರಿಸಿದ.

“ ನಿನಗೇನು ಆಸತ್ತು ಬಂದಿದೆ? ”

“ ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ಬಿಡಿ! ” ವಸಂತ ಹೇಳಿದ. “ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅದು ಕಡಿಮೆಯಾಗದು. ”

“ ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿನ್ನ ಬೆಸನವನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಲು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವತ್ತಿದರೆ? ”

“ ನಿಜವಾಗಿಯೂ! ನನಗೆ ಬಂದ ಸಂಕಟವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವಿರಾ? ” ಆಶೆಯ ಹೊಂಬೆಳಕು ವಸಂತನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಹೊರಚಿಲ್ಲಿತು.

“ ಹೇಳು. ನನ್ನಿಂದ ಶಕ್ಯವೆನಿಸಿದರೆ ಪರಿಹರಿಸುವೆನು ” ಭರವಸೆಯ ನುಡಿಯೊಂದನ್ನು ಅಪರಿಚಿತ ನೀಡಿದ.

ವಸಂತ ತನ್ನ ಬಡತನದ ಹೊತ್ತುಗೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ. ಅದನ್ನು ಅಪರಿಚಿತನ ಮುಂದೆ ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದುದೂ ಆಯಿತು ಅಪರಿಚಿತ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ವಸಂತನ ಕರುಣೆಯ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಹುಡುಗನ ಮಾತುಗಳು

ಮುಂದುವರಿದಂತೆಯೇ, ಅಪರಿಚಿತನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಕಣಗಳು ನೆರೆದುವು.

ಕೊನೆಗೊಂಡುವು ವಸಂತನ ಮಾತುಗಳು. ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳತನಕ ಅಲ್ಲಿ ನೀರವತೆ ಪಸರಿಸಿದ್ದಿತು. “ನಿನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಪೇಕ್ಷೆ ಇದೆಯೇ?” ಅಪರಿಚಿತ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

“ಅಹುದು. ಕೊನೆಯತನಕ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ವರೆಗಾದರೂ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಹಂಬಲ.” ವಸಂತ ಮಾನ್ಯನಾದ.

“ಊರ ಪ್ರಮುಖರಾರೂ ನಿನಗೆ ಹಣ ಸಹಾಯಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ?”

“ಅವರನ್ನು ಬೇಡಿದೆ. ಒಂದೆರಡು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಕೈ ಮೇಲಿರಿಸಿ ನನಗೆ ಹೊರಗಿನ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಒಂದೆರಡು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ನನ್ನ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮುಂದುವರಿವುದೆಂತು?”

“ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಹಾದಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೊರಗಬೇಡ.” ಅಪರಿಚಿತ ನುಡಿದ. “ನಿನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುವೆನು.”

“ಬಹಳ ಉಪಕಾರವಾಯಿತು. ಈ ಋಣವನ್ನು ಎಂದಾದರೂ ತೀರಿಸುವೆನು.” ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದ ವಸಂತನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅಪರಿಚಿತನ ನೋಗದತ್ತ ಹೊರಳಿದುವು.

“ಉಪಕಾರದ ಮಾತುಬೇಡ.” ಅರಿಯದ ಹಿತಚಿಂತಕ ಉಸುರಿದ. “ಯಾವ ಬೇಸರವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನೀನು ಹಾಸ್ಟೆಲಿಗೆ ಹೋಗು. ನಿನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಇವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಯ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರರಿಗೆ ಕಳುಹುವೆನು.”

“ನೀವು ಯಾರು? ನನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಲು ಹೊರಟ ನೀವು ಯಾರು?” ಉಪಕಾರಿಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ವಸಂತನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತು.

“ನಾನು ಯಾರೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ನಿನಗಿಲ್ಲ. ಆ ವೇಳೆ ಬಂದಾಗ ಅದು ತಾನಾಗಿಯೇ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ನೋಡು, ನಾಳೆ ಹತ್ತು ಶಾಸಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಹಣ ಕಳುಹಿಸುವೆನು.”

ಎಂದು ಉಸುರಿದ ಅಪರಿಚಿತನು ವಸಂತನ ಮಾರಿಗೋಸುಗ ಕಾಯಲಿಲ್ಲ.

ಅವನ ಪಾದಗಳು ಮುಂದೆ ಅಡಿಗಳನ್ನಿರಿಸಿದುವು. ಈ ರೀತಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ನೆರವುಗೈಯನ್ನು ಚಾಚಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾರೊಂದು ವಸಂತನ ಬುದ್ಧಿ ಅಲೋಚಿಸಿತು. ತನಗೊದಗಿದ ಸಂಕಟ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂಬ ಹರುಷದಿಂದ ಅವನ ಎದೆ ಅರಳಿತು. ಕೈ ಪುಸ್ತಕದ ಚೀಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು; ಹಾಸ್ಟೆಲು ಕಡೆಗೆ ಕಾಲುಗಳು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದುವು.

ಮರುದಿನ ಹನ್ನೊಂದು ತಾಸಿಗೆ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರಿಂದ ವಸಂತನಿಗೆ ಕರೆ ಬಂತು ಅವನು ತರಗತಿಯಿಂದ ಹೆಡ್ವಾಸ್ತರರ ಅಫೀಸಿಗೆ ತೆರಳಿದ. ವಸಂತನನ್ನು ಕಾಣಲು ಅವರ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕಿರುನಗೆಯೊಂದು ಮಿನುಗಿತು. ಅವರು ನುಡಿದರು “ನಿನ್ನ ಹಿತಚಿಂತಕರು ನಿನಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಾರೆ. ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಕಳುಹಿಸುವೆವೆಂದು ಬರೆದಿದಾರೆ. ಇವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ.”

ನೋಟುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರು ವಸಂತನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದರು.

“ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದವರು ಯಾರು?” ಎಂದು ವಿನೀತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ವಸಂತ ಕೇಳಿದ.

“ಯಾರೆಂಬುದು, ತಿಳಿಯದು.” ಅವರು ಉತ್ತರಿಸಿದರು. “ಹೆಸರು ವೇಣುವೆಂದು. ಈ ಹಣವನ್ನು ನಿನಗೆ ತಲುಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಚೀಟಿ ಕಳುಹಿಸಿದಾರೆ.

(೬)

ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಿಂದ ಮಾಸ್ತರಿಗೆ ವೇಣುವಿನ ದರ್ಶನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರಿಚಿತನೆನಿಸಿದ ವೇಣುವಿನೊಡನೆ ಅವರಿಗೆ ಸ್ನೇಹ ಆಪ್ತತಿಗಳು ತೋರತೊಡಗಿದ್ದುವು ಅವರ ಎದೆಯು ವೇಣುವಿನೊಡನೆ ಗೆಳತನವನ್ನು ಬಯಸಿತ್ತು. ವೇಣುವಿಲ್ಲದುದು ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬೇಸರ. ಅವನೆತ್ತ ತೆರಳಿದನೆಂದು ಅವರು ಹಲವು ಸಲ ಅಲೋಚಿಸುವರು. ಹುಡುಗರಿಗೂ ಸಹ ಮಾವನನ್ನು ಕಾಣುದುಂದರಿಂದ ಬೇಸರಿಕೆ. ಪ್ರತಿ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅವರು ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುವರು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಡಿದಿದ್ದ ಬೀಗವನ್ನು ಕಂಡು ಮೊಗವನ್ನು ಸಪ್ಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮರಳಿ ಬರುವರು. ಆಗಾಗ “ಮಾವ,

ಎಲ್ಲನ್ನೂ ?” ಎಂದು ಅವರು ತಾಯಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವರು. “ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಿದಾರೆ. ನಾಳೆ ಬಂದಾರು. ” ಎಂಬ ಉತ್ತರ ಸೀತಮ್ಮನ ಕೊರಳಿಂದ ಅವರಿಗೆ ದೊರಕುವುದು. ಒಂದು ದಿನ ಸೀತಮ್ಮನೇ ಮಾಸ್ತರರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. “ ವೇಣುರಾಯರನ್ನು ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದ ಕಾಣುವುದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ಎತ್ತ ಹೋದರು ಎಂಬುದಾಗಿ. ”

“ ಆತ ಒಬ್ಬ ಟ್ರಾವಲಿಂಗ್ ಏಜೆಂಟ್. ” ಮಾಸ್ತರರು ಮಡದಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು. “ ತನ್ನ ಕಂಪನಿಯ ಮಾಲುಗಳಿಗೆ ಗಿರಾಕಿಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಲು ಪರವೂರಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು. ”

ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ ವೇಣು ತನ್ನ ವಸತಿಗೆ ಮರಳಿದ ವೇಣುವನ್ನು ಕಾಣಲು ಎಳೆಯರ ಮೊಗಮಲ್ಲಿಗೆಗಳು ಹೂತುವು. ವೇಣು ಮರಳಿದಾಗ ತನ್ನ ಕೈಚೀಲ ತುಂಬಾ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು, ಬಿಸ್ಕತ್ತುಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದ. ವೇಣು ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೇರಿದುದೇ ತಡ, ಎಳೆಯರು ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತಿಗಟ್ಟಿದರು. ಕಿರಿಯ ದಾಮು ಮಾವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. “ ಚೀಲದಲ್ಲೇನು ಮಾವ ತಂದಿದ್ದೀ ? ”

“ ಈಸು ದಿನ ನೀನೆಲ್ಲಿ ಫರಾರಿಯಾಗಿದ್ದಿ ? ” ಹಿರಿಯ ರಾಮು ಮಾವನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿದ.

“ ದೂರದ ಕೊಯಮತ್ತೂರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹೇಗಿರುವಿರಿ ? ” ವೇಣು ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಆತ ಚೀಲವನ್ನು ಜಗಲಿಯ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಮನೆಯ ಬೀಗವನ್ನು ತೆರೆದ.

“ ಚೀಲದಲ್ಲೇನಿದೆ ಮಾವ ? ” ವೇಣುವಿನ ಕೋಟಿನ ತುದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ದಾಮು ಮರಳಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

ಹಿರಿಯ ಹುಡುಗ ಮಾವ ಬಂದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಾಯಿಗೆ ಅರುಹಲು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಓಡಿದ. “ ಅಮ್ಮಾ, ಮಾವ ಬಂದಿದಾನೆ. ” ಎಂಬ ಅವನ ಕೊರಳುಲಿ ಕೋಣೆಯ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರುಲಿಗೊಂಡಿತು.

“ ನೀನು ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು ತಂದಿದ್ದೀ ಮಾವ ” ಚೀಲದಿಂದ ಒಂದು ಹಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನೋಡುತ್ತಾ ದಾಮು ನುಡಿದ. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆಸೆಯಿಂದ ಹಣ್ಣನ್ನು ನೋಡಿದುವು.

“ನಿಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ತಂದಿವೇನೆ.” ಪ್ರೀತಿಯ ನುಡಿ ವೇಣುವಿನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಬಿತ್ತು. ವೇಣು ಚೀಲಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದ. ಈ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೀವು ಹುಚಿಕ್ಕೊಳ್ಳಿ. ವೇಣು ಚೀಲದಿಂದ ಹತ್ತಾರು ಮಾನ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆದ. ಎರಡು ಬಿಸ್ಕೆಟ್ಟು ಪೊಟ್ಟಣಗಳು ಹೊರಬಂದುವು. ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ, ಬಿಸ್ಕೆಟ್ಟುಗಳನ್ನೂ ಕಂಡ ಎಳೆಯನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹರುಷದಿಂದ ಅಗಲವಾದುವು. ಅವನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಓಡಿದ. “ಅಮ್ಮಾ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳು! ಮಾವ ತಂದದ್ದು!” ಎಂಬ ನುಡಿಗಳು ಅವನ ಕೊರಳಿಂದ ಬಿಂದು ಬರುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಮಗನ ಕೂಗು ಸೀತಮ್ಮನನ್ನು ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಎಳೆತಂದಿತು. ಆಕೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಎಳೆಯನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ವೇಣುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿತು.

“ಯಾವಾಗ ಬಂದಿರಿ?” ಎಂದು ಸೀತಮ್ಮ ಕೇಳಿದಳು.

“ಈಗ ತಾನೇ ಬಂದೆ” ಅಕ್ಕ ವೇಣು ಉತ್ತರಿಸಿದ. “ಅಲೆವಾಟದ ಜೀವನ ನನ್ನದು. ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಹಾರವಿಲ್ಲ.”

“ಇದೇನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಣ್ಣು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿರುವಿರಲ್ಲ!”

“ಪರವೂರಿಂದ ಮಾವ ಬರುವಾಗ ಅಳಿಯಂದಿರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಹಣ್ಣು ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ತರಬೇಡವೇ?” ನಗೆಯೊಂದು ವೇಣುವಿನ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಮಿನುಗಿತು.

ಸೀತಮ್ಮ ಮಾರು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಆಕೆಯ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮಂದಸ್ಥಿತ ವೊಂದು ಕಳೆಯಾಡಿತು.

“ಮಾಸ್ತರರು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ವೇಣು.

“ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ.” ಸೀತಮ್ಮ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು.

ಸೀತಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಲು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಒಳಮನೆಯಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳು ಆಕೆಯನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆದುದರಿಂದ ಅವಳು ಒಳ ತೆರಳಿದಳು. ವೇಣುವಾದರೂ ತನ್ನ ವಸತಿಯೊಳಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ. ಕೋಣೆ

ಯೋಳಿಗೆ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಚಿಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಆತ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚೆ ಮಡಚಿ ಮಡಗುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ. ಅನಿತರಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರರ ಹಿರಿಯ ಹುಡುಗ ರಾಮುವಿನ ಸವಾರಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಚಿತ್ತೈಸಿತು. ಅವನು ಬಂದು ಕೋಣೆಯೋಳಿಗೆ ಇಣಕಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಉಸುರಿದ “ಮಾವ, ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀ?”

“ಏಕೋ ರಾಮು?” ಅರಿವೆಗಳನ್ನು ಮಡಚುತ್ತಿದ್ದ ವೇಣು ಮೊಗವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕತ್ತಿದ

“ನೋಡು ಮಾವ, ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆ ಕಾಫಿಗೆ ನೀನು ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗಬೇಡ. ನೀನು ಕಾಫಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕು. ಅಮ್ಮ ಹೇಳಿದಾಳೆ.”

“ಇಲ್ಲ. ರಾಮು ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯಲು ನಾನು ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

“ಕೂಡದು ಮಾವ ನೀನು ನಮಗೆ ಹೆಣ್ಣು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತೀ. ಬಿಸ್ಕತ್ತು ತರುತ್ತೀ. ಆಟಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೀ. ಅದರೆ ಒಂದು ದಿವಸ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ ತಕ್ಕೋಬಾರದೇ?”

ವೇಣು ಹುಡುಗನ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅದು ಕಿರಿದಾಗಿದ್ದಿತು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕಪಿಗಳು ನೆರೆದಿದ್ದವು. ಬಾಲಕನ ಉತ್ಸಾಹ ಇಂಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣೀರು ನೆರೆದ ಆ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಆವುದೋ ಒಂದು ಆವ್ಯಕ್ತ ಚಿತ್ರವನ್ನು ವೇಣು ನೋಡಿದ. ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನು ಮಮತೆಯ ಕುಳಿಗಳ ತೀಡಿತು. ಎದೆಯಿಂದ ಹೊರಟಿ ನಿಡಿದುಸಿರು ಹೊರಗಿನ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿತು.

ವೇಣು ಮಾತಾಡದಿಹುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮು ಮರಳಿ ನುಡಿದ. “ನೀನು ಕಾಫಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ನೋಡು, ನೀನು ಬರದಿದ್ದರೆ ನಾವು ಕಾಫಿ ಕುಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ.”

“ಮಗೂ, ಅಳಬೇಡ. ಇಂದು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ.” ಎಂದು ವೇಣು ಹುಡುಗನನ್ನು ಸಂತೈಸಿದ.

ಆ ಸುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಳೆಯನ ಮೊಗ ಅರಳಿದ ಗುಲಾಬಿಯಾಯಿತು. ಮಾವ ಕಾಫಿಗೆ ಬರುವನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಾಯಿಗೆ ಆರುಹಲು ಅವನ ಕಾಲುಗಳು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿರಿಸಿದುವು.

ನಾಲ್ಕುವರೆ ತಾಸಿಗೆ ಮಾಸ್ತರರು ಶಾಲೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಒಂದರು. ಪರವೂರಿಗೆ ತೆರಳಿದ್ದ ವೇಣು ಮರಳಿ

ಬಂದಿದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಮತದಿಯ ಮೂಲಕ ಅರಿತರು. ಅವರು ಕೋಟು ಮುಂಡಾಸಗಳನ್ನು ಗೂಟದ ಮೇಲೆ ನೇತುಹಾಕಿದರು. ವೇಣುವನ್ನು ಕಾಣಲೋಸುಗ ಆತನ ವಸತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಅವರು ಅಡಿಗಳನ್ನಿರಿಸಿದರು.

ವೇಣು ಕಸಬರಿಕೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕೋಣೆಯ ಕಸವನ್ನು ಉಡುಗುತ್ತಿದ್ದ. ವಾಸ್ತರರನ್ನು ಕಾಣಲು ಅವನ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಎಳೆ ನಗೆಯ ಮಗ್ಗೊಂದು ಅಲರಿತು. “ ಹೇಗಿದ್ದೀರಿ ವಾಸ್ತರ? ” ಅವನು ಕುಶಲವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಎಲ್ಲರೂ ಸುಖ ತಾನೇ. ಬನ್ನಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ.

ವೇಣು ತೋರಿಸಿದ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ವಾಸ್ತರರು ಮಂಡಿಸಿದರು. “ ನಿಮಗೆ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೆ. ನೀವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಾ ಬೇಸರ. ಹುಡುಗರಂತೂ ಮಾವ ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ಹತ್ತುಸಲ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ”

“ ಈಗ ಮಾವ ಬಂದಿದಾನಲ್ಲ. ” ವೇಣು ನಗುತ್ತಾ ನುಡಿದ. “ ಇನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಬೇಸರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ”

“ ಎಳೆಯರ ಬೇಸರವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬೇಸರವೂ ನಿಮ್ಮ ಬರವಿನಿಂದ ಇಲ್ಲವಾದಂತಾಯಿತು. ಬನ್ನಿ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಾಫಿ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ”

“ ನೀವು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ನಾನಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿಗಳಿಗೆ ಬರಲೇಬೇಕೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಪೋರ ನನ್ನಿಂದ ಭಾಷೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದಾನೆ. ”

ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸೀತಮ್ಮ ತುಂಬಿಗಿಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಅಣೆಗೊಳಿಸಿದ್ದಳು. ವೇಣು ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡ. ಒಳಗೆ ಸೀತಮ್ಮ ಮಣೆ ಹಾಕಿದ್ದಳು. ವೇಣು ಮತ್ತು ವಾಸ್ತರರು ಮಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರು. ಮಾವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಎಳೆಯರೂ ಸ್ಥಳ ಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ಸೀತಮ್ಮ ತಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟನ್ನು ತಂದು ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿದಳು. ಇನ್ನೊಂದು ಚಣದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿಯ ಲೋಟಿಗಳೂ ಬಂದುವು.

ಒಂದು ತುತ್ತು ಉಪ್ಪಿಟ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವಾಸ್ತರರು ಉಸುರಿದರು. “ ನೋಡಿ ವೇಣು ಗೋಪಾಲರಾಯರೇ, ನಿಮಗೆ ಒಂದು ಸೋಜಿಗದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಆರುಹಲಿರುವೆ. ”

ಬರುವುದು. ಕಳ್ಳರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚೌರ್ಯವೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರ ಗೈಮೆಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿದಿರುವುದು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನಾದರೂ ಸಮಯ ವಿಕಂಬಿಸಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕಣ್ಣೆರೆದು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವರೆಂದು ನಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆ.”

“ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬೇರೇನೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ” ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ತನ್ನೊಳಗೇ ಗೊಣಗಿದ. “ ಈ ಸಂಪಾದಕರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನಾವು ಇನ್ನೂ ನುಗ್ಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಈ ಕಣ್ಣುರಿ. ”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೇಜದ ಮೇಲೆ ನೆಲಸಿದ್ದ ಪೂರಿಪಲ್ಯಗಳ ತಟ್ಟೆ ಕುಪ್ಪಣ್ಣನ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದ್ದ ಬೆವರು ಹನಿಗಳನ್ನು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಟ್ಟೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿದ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಿನಸು ಕುಪ್ಪಣ್ಣನ ತುತ್ತಿನ ಚೀಲದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿತು.

“ ಏನೋ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಉದರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ ” ಎಂಬ ನುಡಿಗಳು ಪೂರಿಗಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ ಕುಪ್ಪಣ್ಣನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದುವು. ಆತ ಮುಂದಿದ್ದ ತಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕತ್ತಿದ ದೇವಣ್ಣನ ನಗುಮೊಗವನ್ನು ಅವನು ನೋಡಿದ. “ಬಾ; ಕುಳ್ಳಿರು” ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಪಕ್ಕದ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ. “ ಇವರಿಗೆ ಒಂದು ತಟ್ಟೆ ಪೂರಿಪಲ್ಯವನ್ನು ತಾ. ” ಎಂದು ಹೋಟೆಲಿನ ಮಾಣಿಗೆ ಆಣತಿ ಗೈದುದಾಯಿತು.

ದೇವಣ್ಣ ತನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ಕುರ್ಚಿಯೊಂದರ ಮೇಲಿರಿಸಿದ. ಕುಪ್ಪಣ್ಣನ ತುಟಿಗಳು ಅಲುಗಿದುವು. “ ಈ ದಿನದ ನಗರ ದುಂದುಭಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ದೆಯಾ ? ”

“ ಇಲ್ಲ ” ದೇವಣ್ಣ ತಲೆಯನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿದ.

“ ಇಗೋ. ಇಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ಓದಬೇಕಾದುದು. ” ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ದೇವಣ್ಣನ ಕಡೆಗೆ ಚಾಚಿದ.

“ ಏನು ವಿಶೇಷ ? ” ದೇವಣ್ಣನ ಹುಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಕೊಂಕಿಸಿದ.

“ ಸಂಪಾದಕರು ನಮ್ಮನ್ನೇ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಬಾಣವನ್ನು ಎಚ್ಚಿದಾರೆ. ” ಪಿಸುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ಉಸುರಿದ. “ ಬೆಳಗಿನ

ನಿದ್ದೆಯ ಮಂಕು ಅವರ ಮೆದುಳನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅರೆ ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೈಯಗದೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬೀಸಿದರು. ”

“ ಅಂದರೆ ? ” ಪತ್ರಿಕೆ ಬಿಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದ ದೇವಣ್ಣ ಅಂದ.

“ ಇಂದಿನ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಅಗ್ರಲೇಖನವನ್ನು ಓದಿನೋಡು. ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಿವುದು. ”

ದೇವಣ್ಣ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಅಗ್ರಲೇಖನವನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅದನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಲು ಭೀತಿಯ ಕಣಗಳು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೆರೆದುವು. ಅವನು ಕುಸ್ಪಣ್ಣನನ್ನೇ ಒಂದು ಚಣ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ. “ ಇನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ನಿದ್ದೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುವರು. ನಾವನ್ನು ತುಸು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಕೈಯಾಡಿಸಬೇಕು. ”

ಪೂರಿಪಲ್ಯಗಳ ತಟ್ಟಿ ಬಂದು ದೇವಣ್ಣನ ಮುಂದೆ ನೆಲೆಸಿತು. ಪತ್ರಿಕೆ ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬರಹ ಅವನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು ಅದನ್ನು ನೋಡಲೇ ಇಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಕುಸ್ಪಣ್ಣ ಅವನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ. “ ಮೊದಲು ಉದರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ಉಳಿದ ಮಾತು ಅನಂತರ. ”

ದೇವಣ್ಣ ತನ್ನ ಮುಂದಿದ್ದ ತಟ್ಟಿಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿದ. ಕುಸ್ಪಣ್ಣನ ಕೈ ಕಾಫಿಯ ಕಪ್ಪನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಕೆಲನಿಮಿಷಗಳನಕ ಅವರು ತುಟಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಫಿ ಕುಡಿದಾಯಿತು. ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಟೆಲಿನಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು. ರಾಜನಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುವು ಅವರ ಫಾದಗಳು. ದೇವಣ್ಣ ಗೆಲೆಯನೊಡನೆ ಉಸುರಿದ. “ ಆ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ನಾವು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕು. ”

“ ಹೇಗೆ ? ” ಎಂದು ಕುಸ್ಪಣ್ಣ ಬಾಯ್ಬಿರೆದ.

“ ಸಂಪಾದಕರ ಮನೆಬಾಗಿಲು ಮುರಿದು ಸೂರೆಗೊಂಡರಾಯಿತು. ”

“ ಏನನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವುದು ? ಸಂಪಾದಕರ ಶಾಯಿಬುಡ್ಡಿ ಲೇಖನಿ ಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಾಕುವುದೇ ? ಅಲ್ಲ ಅವರು ಗೀಚಿದ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುವುದೇ ? ”

ದೇವಣ್ಣ ಬಾಯ್ಬಿರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಚಣದ ಅನಂತರ ಅವನು

ಉಸುರಿದ. “ ನೀನೇನು ಹೇಳುತ್ತಿ ? ನನಗಂತೂ ಆ ಸಂಪಾದಕರ ಹೆಚ್ಚು ಮುರಿಯಬೇಕೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ”

“ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಲೇಸು ದೇವಣ್ಣ. ” ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ. “ ಸಂಪಾದಕರ ಹೆಚ್ಚು ಮುರಿಯಲು ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚುಗಳು ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದಾವು! ಅವರು ಪತ್ರಿಕೆ ತುಂಬಾ ಬರೆದು ಶಾಯಿ ಮತ್ತು ಕಾಗದಗಳ ಬೆಲೆ ಏರಿಸಲಿ! ”

“ ಕುಪ್ಪಣ್ಣ, ಈ ಊರು ನಮಗೆ ಬಹಳ ಬಿಸಿಯಾಗಿದೆ. ” ಬೀಡಿಯೊಂದನ್ನು ತುಟಿಯ ಮೇಲಿರಿಸಿ ದೇವಣ್ಣ ಜೇಬಿನಿಂದ ಕಡ್ಡಿವೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದ. “ ಪತ್ರಿಕೆಗಳೂ ಕೂಗ ತೊಡಗಿವೆ. ಪೋಲಿಸರೂ ನಿದ್ದೆ ಬಿಡ ತೊಡಗಿದಾರೆ. ನಾವು ಇಲ್ಲೆಂದ ಕಂಬಿ ಕೇಳುವುದು ಲೇಸು. ಬೇರೊಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವ. ”

“ ಈ ಊರಿನಂತೆ ಬೇರಿನ್ನಾವುದೂ ನನಗೆ ಒಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ” ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಾನುಡಿ. “ ಬೇರೊಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಎರಡು ದಿನ ವದ್ದರೆ ಬೇಸರ ಬರುತ್ತದೆ. ”

“ ಅದೇನು ನಿನಗೆ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಇಸಿತೊಂದು ಸ್ನೇಹ ದೇವಣ್ಣನ ತುಟಿಗಳು ಆರೆ ಬರಿದುವು. ರನ್ನೆಯೊಬ್ಬಳು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕದ್ದಿರಬಹುದು. ”

“ ದೇವಣ್ಣ ” ಕುಪ್ಪಣ್ಣನ ಕೊರಳ ದನಿಯು ತುಸ ತೀಕ್ಷಣವಾಯಿತು. “ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕಾದರೂ ಆ ಮಾತು ಎತ್ತಬೇಡ. ರನ್ನೆಯೊಬ್ಬಳು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಈ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಚ್ಚುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ನಿನಗೇಕೆ ಈ ಮಮತೆ ” ದೇವಣ್ಣ ಗೆಳೆಯನ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿದ.

“ ಅದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಅಂದು ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಈ ಊರಿನಿಂದ ಕಂಬಿ ಕಿತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನನ್ನ ಜೀವವು ಕೊಳದಿಂದ ತೆಗೆದ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಒದ್ದಾಡಿತು. ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಅನಂತರ ಅದು ತುಸ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ”

“ ಇನ್ನು ಈ ಊರಲ್ಲಿ ನೆಲಸಲು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೋ ಮದ್ರಾಸಿಗೋ ತೆರಳುವಾ. ಅಲ್ಲಿನ ಮಹಾ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲ ಈ ಎರಡು

ಹೊಸ ಹನಿಗಳು ಸೇರಿದರೆ ಯಾರೂ ಅರಿಯರು. ಈ ಪುಟ್ಟ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಾವಿನ್ನು ಇರುವುದು ಬೇಡ. ಆಗಸವನ್ನು ಮುಗಲು ಮುಚ್ಚಿದೆ; ಸಿಡಿಲು ಗುಡುಗುಗಳ ಗರ್ಜನೆಗಳು ಕೇಳುತ್ತಲಿವೆ.

“ನನಗೆ ಇನಿತು ಅಂಜಿಕೆಯಿದ್ದರೆ, ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೀನು ರಜ ತೆಗೆದುಕೋ. ನನಗೆ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ತುಸು ಕೆಲಸಗಳಿವೆ” ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ಉಸುರಿದ. “ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಜತೆಗೂಡುವೆನು.”

“ಏನಯ್ಯಾ ನಿನ್ನ ಆ ಕೆಲಸ?”

“ಬಹು ಗುಟ್ಟಾದುದು.”

“ನನಗೆ ಸಂಸಾರವಿಲ್ಲ. ಜೀವವನ್ನು ರಮಿಸಬಲ್ಲ ರನ್ನೆ ಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀಯೆ. ಇನ್ನಾವುದು ಅದು? ನನ್ನ ಸಂಗಡವೂ ಹೇಳಬಾರದೇ?”

“ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಹೇಳಬಾರದು.”

“ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟ.”

ಇಬ್ಬರೂ ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಡಿಗೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.

× × × ×

ಅಂದು ಬಾಂದಳವನ್ನು ಮುಗಿಲುಗಳು ಮುಸುಕಿದ್ದವು. ಮೋಡಗಳ ಕರಿ ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ ನೆಸರು ಮರೆಯಾಗಿದ್ದ. ಮುಗಿಲರಾಯ ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಸಿಂತು ಮಳೆಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ನೀರಹನಿಗಳು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಜಿನುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ರಸ್ತೆಯ ಚರಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಕೆನ್ನೀರಲ್ಲಿ ನೆಲದವು ಜಳಕವಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜನವಿಲ್ಲ. ಮಳೆಗಂಜಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳೊಳಗೆ ಸೇರಿದ್ದರು.

ಬಡಮಂದಿ, ಕೂಲಿನಾಲಿ ಮಾಡಿ ಜೀವಿಸುವ ಜನ ವಾಸಗೈವ ಮನೆಗಳ ಸಾಲದು. ಅಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲನಾಡನ್ನು ಸೇರಲು ಎಣಿಕೆಗೈಯುತ್ತಿಹ ಉಪ್ಪರಿಗೆಗಳು ನೋಡಿಸಿಗವು. ಎಲ್ಲವೂ ಮುರುಕು ಮನೆಗಳು; ಕತ್ತಲೆಯ ಗವಿಗಳು. ಮನೆಗಳ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಹೊಲಸುಗಳು. ಈ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಡಜೀವಿಗಳು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು; ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಸುಖಸಂತೋಷಗಳನ್ನು, ನೋವು ಬೇವುಗಳನ್ನು ಆ ಮನೆಗಳ ಗೋಡೆಗಳು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಹತ್ತಾರು, ಅಲ್ಲ ನೂರಾರು ಕರುಣೆಯ

ಕತೆಗಳು ಅಡಕವಾಗಿದ್ದವು. ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಮಾತು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವುಗಳ ಹೇಳಿಕೆಗಳೇ ಒಂದೊಂದು ಬೃಹತ್ಯಾದಂಬರಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಇಂತಹ ಮುರುಕು ಮನೆಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಡಿಸಿಲು. ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೆಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಉದುರಿದ ಅಶ್ರುಕಣಗಳು ಹೊರಗಿನ ನೀರ ಹನಿಗಳೊಡನೆ ಒಂದು ಗೂಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಎದೆಯಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ಬಿಸಿಯುಸಿರುಗಳು ಸುತ್ತಲಿನ ಕುಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಒಬ್ಬ ನಿಂತಿದ್ದ. ಕೊಡೆಯೊಂದು ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದಿತು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ರುಮಾಲಿದ್ದಿತು. ಒಂದು ಬೆಳ್ಳಗಿನ ಧೋತರವನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿದ್ದ. ಬಿಳಿಯ ಶರ್ಟೊಂದು ಮೈಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಿತು. ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಒಂದು ಶಾಲಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಆ ಸಾಲು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಬೇರೊಂದು ಲೋಕದಿಂದ ಇಳಿದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಐತಂದವನು. ಆತ ಬೇರಿನ್ನಾರೂ ಅಲ್ಲ; ಮನೆಗಳೊಡೆಯ, ಸಾಹುಕಾರ ಮುದುಕಿಯಿಂದ ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆಯನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲು ಐತಂದಿದ್ದ ಅವನ ಸುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಡೆತನದ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು; ದರ್ಪವಿತ್ತು.

ಮುದುಕಿ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚದೆ, ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿಹ ಮಳೆ ನೀರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕಂಬನಿಗರೆವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಾಹುಕಾರ ಹೇಳಿದ. “ ಏಕೆ ಮುದುಕಿ ನಗಾಡಲೊಲ್ಲಿ? ಬಾಡಿಗೆ ಹಣವೆಲ್ಲಿ? ”

“ ಏನು ಹೇಳಲಿ ಸಾಹುಕಾರರೇ ” ಬಿಕ್ಕುತ್ತಾ ಮುದುಕಿ ಅಂದಳು. “ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೊನ್ನೆ ದಿನ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ”

“ ಇತರರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವೇಳೆಯನ್ನು ನೀನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ” ಬಹಳ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದವನಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಾ ಮನೆಯೊಡೆಯನು ಳುಸುರಿದ. “ ಬೇರೆಯವರಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯಿಂದ ಅಟ್ಟಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ನೀನು ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡದೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳಾಯಿತು. ”

“ ನೀಜ ಒಡೆಯರೇ. ನೀವು ತೋರಿಸಿದ ದಯೆಯನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಲಾರೆವು. ” ಮುದುಕಿ ಎದೆಗರಗುವದನಿಯಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನುವಿಸಿದಳು. “ ಆದರೆ ನೋಡಿ, ಸೊಸೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ನುಸಣದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಳು. ”

ಮಗ ಆಸ್ವತ್ಥೆಯಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದು ಒಂದು ವಾರವೂ ಆಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ನಾನು ಈಸು ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದೆ. ಹೇಗೂ ಇಷ್ಟು ದಿನ ನೀವು ತಡೆದಿದ್ದೀರಿ. ಇನ್ನು ಒಂದು ಹದಿನೈದು ದಿನ ನಮಗೆ ಸಮಯ ಕೊಡಿ. ಆಗ ಮಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಬಳ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ”

“ ಅಜ್ಜೀ, ಈ ನಿನ್ನ ಪುರಾಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಲು ನನಗೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲ. ” ಸಾಹುಕಾರನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ದರ್ಪ ಬೆರೆತಿದ್ದಿತು. “ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅವರವರ ಸಂಕಟಗಳು ಇದ್ದೇ ಇವೆ ನೀನು ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಬಾಡಿಗೆ ಎಂಟು ರೂಪಾಯಿ ಗಳನ್ನು ಕೊಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡು. ”

“ ಈ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೀವು ಹೀಗೆ ಹಟಹಿಡಿದರೆ, ನಾವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ? ”

“ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗಬಹುದು. ನನ್ನ ಆಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀವು ಮನೆಯೊಳಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ” ಸಾಹುಕಾರನ ಕೊರಳಿಂದ ನಿಷ್ಕರ ವಚನ ಹೊಮ್ಮಿತು.

“ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ” ಅಜ್ಜಿ ಗೋಳಾಡಿದಳು.

“ ಚೆನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋದವನು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಬರಲಿ. ಒಂದು ವಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದಲಾದರೂ ಎರವು ತಂದು ನಿಮ್ಮ ಬಾಡಿಗೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವೆವು. ”

“ ಹೀಗೆ ವಾರಗಳು ಎಂಟು ಉರುಳಿದುವು. ಆದರೆ ಬರಬೇಕಾದ ಹಣ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ. ” ಮನೆಯೊಡೆಯನ ಸ್ವರ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. “ ಇನ್ನು ನಾನು ವಾರಗಳನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡೆನು. ”

ಬರೀ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೇ ಸಾಹುಕಾರ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ನುಡಿಯನ್ನು ಕೃತಿಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಳಿಸುವ ಸಾಹಸ ಅವನದಾಗಿತ್ತು. ಮಾತು ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಅವನು ಎರಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಇರಿಸಿದ.

“ ಅಜ್ಜೀ, ಒಂದು ಚೂರು ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡು. ಹಸಿವು ” ಎಂದು ಆಳುತ್ತಾ ಹಸುಕೆಗಳೆರಡು ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಓಡಿ ಬಂದುವು. ಸೊರಗಿ ಕಡ್ಡಿಗಳಂತಾದ ಶಿಶುಗಳವು. ಬತ್ತಿದ ಮೊಗಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ಛಾಯೆ

ಇಲ್ಲ. ಮೈ ಎಲುಬಗಳನ್ನು ಪ್ರಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಎಣಿಸಬಹುದು. ಹರಿದು ಚಿಂದಿ ಚಿಂದಿ ಮಾಡಿದ ಅಂಗಿಗಳು ಮೈಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದುವು.

“ ಹಸುಕೆಗಳ ಮೊಗ ನೋಡಿಯಾದರೂ, ನಾಲ್ಕುದಿನ ಬಿಡುವು ಕೊಡಿ ಧನಿಗಳೇ ” ಎಂದಳು ಮುದುಕಿ. “ ಈ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೀವು ಮನೆ ಬಿಡಿಸಿದರೆ ನಾವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ? ”

“ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಬಿಜಯಂಗೈಯಿರಿ ” ಹಸುಕೆಗಳ ಒಣಕಲು ಮೈಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯಾದರೂ ಸಾಹುಕಾರನ ಎದೆ ಮಿದುವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮುದುಕಿ ಮಾರ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅವಳ ಸುಕ್ಕು ಹಿಡಿದ ಕೆನ್ನೆಗಳನ್ನು ಕಂಬನಿಗಳು ತೊಯ್ಯಿದುವು. ಸಾಹುಕಾರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ.

“ ಬೇಡ ದನಿಗಳೇ ಬೇಡ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲ್ಲು ಮಾಡದಿರಿ ” ಎಂದು ಮುದುಕಿ ಚೀರಿದಳು.

ಆದರೆ ಮುದುಕಿಯ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟ ಉದ್ಗಾರ ಸಾಹುಕಾರನ ಎದೆಯನ್ನು ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದ. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹರುಕು ಚಾಪೆ, ಕಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡಿದುವು. ಆತ ಆ ಹೊಲಸು ಚಾಪೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ. ಇನ್ನೊಂದು ಅರೆ ಚಣದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೀದಿಗೆ ಎಸೆದುದಾಯಿತು. ಕಂಬಳಿ ಚರಂಡಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದು ನಾಲ್ಕುವಾರು ದೂರ ತೇಲಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಸಾಹುಕಾರ ಅನಿತರಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ತಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಮಡಿಕೆ ಕುಡಿಕೆಗಳಿಗೆ, ಪಾತ್ರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಲು ಹವಣಿಸಿದ. ಮುದುಕಿ ಅಸಹಾಯಳಾಗಿ ಗೋಳಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹುಡುಗರಿಬ್ಬರೂ ಅಳಲನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸಾಹುಕಾರನ ಎಸಕಗಳನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ಸರ್ವ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿದ್ದುವು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸಂಭವಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನವನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು.

“ ಎಕಜ್ಜೇ ಅಳುತ್ತೀಯೇ ? ” ಎಂಬ ಕೊರಳುಲಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ, ಮಳೆ ನೀರಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಬೆರೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಮುದುಕಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿತು. ಅವಳು ಮೊಗವೆತ್ತಿ ನೋಡಿದಳು. ಮಾರ್ಗದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ತೆಳ್ಳಗಿನ ಒಬ್ಬ ತರುಣನಿತ್ತಿದ್ದ. ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಡೆ ಇತ್ತು. ಬಿಳಿ ಪಂಜೆ, ಬಿಳಿ

ಶರ್ಟುಗಳು ಅವನವೈಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದುವು. ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮರುಕದ ತಿಳಿಬೆಳಗು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ತರುಣನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮುದುಕಿ ನಗುತಲಿಯಲಿಲ್ಲ. ಎದೆಯಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ಬಿಸಿಯುಸಿರೇ ಅವಳ ಬಗೆಯಿಂದ ಹೊರಟಿ ನುಡಿಯಾಯಿತು.

“ ಏಕಜ್ಜೀ ಅಳುತ್ತಿರುವೆ ? ” ತರುಣ ಮರಳಿ ಮುದುಕಿಯನ್ನೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. “ ಏನಾಯಿತು, ಹೇಳು ? ”

ಅಜ್ಜಿ ಮರಳಿ ತರುಣನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಮಡಿಯಾದ ಉಡುಪು ಆತನದು. ಈ ಭಾಗದವನು ಆತನಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಆತನ ಉಡುಪುಗಳೇ ಮುದುಕಿಗೆ ಅರುಹಿದುವು. “ ನಮ್ಮ ಗೋಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಜನ ವೇನು ? ತಾರಗೆಗಳೂ ಚಂದಿರನೂ ಇರುವ ತನಕ ನಮ್ಮ ಗೋಳು ಕೊನೆ ಗೊಳ್ಳದು. ”

“ ಆದರೂ ಹೇಳಿ. ” ಮಿಮ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಪರಿಚಿತ ಉಸುರಿದ “ ಯಾವ ಪರಿಯಲ್ಲಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಸಂಕಟ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ನೆರವನ್ನು ಕೊಡುವೆ. ”

ಮನೆಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದ್ದ ಸಾಹುಕಾರ ಎರಡು ಮಡಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದ. ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮಡಕೆಗಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ನೂರು ಚೂರಾದುವು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸಾಹುಕಾರನ ಇರವು, ಮಡಕೆಗಳು ಚೂರಾದುದು, ಇವು ಮುದುಕಿಯ ಅಳಿಲಿನ ಹಿಂದೆ ಹುದುಗಿದ್ದ ಕತೆಯನ್ನು ಅಪರಿಚಿತನಿಗೆ ಅರ.ಹಿದುವು. ಆತ ಒಂದು ಸಲ ಅಂಗುಟದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಡಿಯ ತನಕ ಸಾಹುಕಾರನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿದ. “ ಅಜ್ಜೀ, ನೀನು ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೇ ? ” ಎಂಬ ನುಡಿ ಅವನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟಿತು.

“ ಇಲ್ಲವು. ಅದಕ್ಕೋಸುಗವೇ ಯಜನಾನರು ನಮ್ಮನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸುತ್ತಿದಾರೆ. ” ಗದ್ದದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಮುದುಕಿ ನುಡಿದಳು.

ಅಪರಿಚಿತನೊಬ್ಬನು ಮುದುಕಿಯ ಇರವಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಧನಿಯ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೌತುಕ ಮೂಡಿತು. ಆತ ತನ್ನ ಎಸಕವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸದೆ ಆ ತರುಣನನ್ನೇ ನೋಡಿದ. ತನ್ನ ಗೈಮೆ ಅಕ್ರಮವಾದುದು

ಎಂಬ ನೆನಪು ಆತನಿಗುಂಟಾಯಿತು. ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಅವನ ಮೊಗ ಕೆಂಪಡರಿತು. ಅಪರಿಚಿತನು ಸಾಹುಕಾರನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸದಿದ್ದರೂ, ಅವನು ತನ್ನ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ. “ನೋಡಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಉಸ ಕಾರದ ನೆನಪಿಲ್ಲದ ಜಾತಿ ಇದು. ಕಳೆದ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಬಾಡಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ! ಇಂದಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಳೆ ಕೊಟ್ಟುರು ಎಂದು ನಾನು ಎರಡು ತಿಂಗಳು ತಳ್ಳಿದೆ. ಆದರೆ ಇವರಿಂದ ಒಂದು ದಮ್ಮಡಿಯೂ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳನಕ ಕಾದಿರಲಿ? ಕೊನೆಗೆ ಇವರನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸ ಬೇಕಾಯಿತು ”

“ಈ ಜನರ ಬೆವರು ನೆತ್ತರುಗಳಿಂದ ಬದುಕುವ ಮಂದಿ ನೀವು. ನೀವಾದರೂ ಏನು ಮಾಡೀರಿ?” ತರುಣನ ಕೊರಳಿಂದ ನುಡಿ ಹೊಮ್ಮಿತು. “ನೀವಾದರೂ ದಿನ ಕಳೆಯಬೇಕಲ್ಲವೇ?” ಈ ಅಜ್ಜಿ ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಹಣ ಕೊಡಲಿದೆ?”

“ಎಂಟು ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ನಿಮಗೇಕೆ ಈ ಪುರಾಣ?” ತುಸು ಬಿರುಸು ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಹುಕಾರ ಅಂವ. “ನೀವೇನೂ ದರು ಕೊಡುವಿರಾ?”

“ಆ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದೆ.” ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಅಪರಿಚಿತ ಮಾನ್ವಡಿದ.

ತನ್ನನ್ನು ಪರಿಹಾಸ ಗೈಯಲೋಸುಗ ಈತ ಈ ಪರಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ನೆಂದು ಸಾಹುಕಾರ ಭಾವಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅವನ ಎಣಿಕೆ ಹುಸಿಯಾಯಿತು. ತರುಣ ಮಾತೆತ್ತದೆ ತನ್ನ ಶರ್ಟಿನ ಒಳಜೇಬಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದ. ಇನ್ನೊಂದು ಚಣದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕೈ ಜೇಬಿನಿಂದ ಪಾಕೆಟನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದಿತು. ಅವನು ಅದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಐದು ರೂಪಾಯಿಗಳ ನೋಟು ಒಂದು, ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಗಳ ನೋಟು ಮೂರು ಹೀಗೆ ಎಂಟು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಾಹುಕಾರನ ಕಡೆಗೆ ಚಾಚಿದ. ಯಜಮಾನನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಜಿಗ ಮತ್ತು ವಿಸ್ಮಯಗಳು ನೆರೆದುವು. ಆ ನೋಟುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವನು ತನ್ನ ಕಿಸೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿದ. “ಇದೇನು ನೀವು ಕೊಡುವಿರಿ?” ಎಂದು ಅವನು ತರುಣನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

“ಯಾರೂ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಈ ಅಜ್ಜಿ ಆಗಸದ ನೆರಳನ್ನು

ಆಶ್ರಯಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹೇಗೂ ನಿಮಗೆ ಹಣ ಸಂದಿತ್ತಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುದುಕಿಯನ್ನು ಗೋಳು ಹುಯ್ಯ ಬೇಡಿ.”

ಸಾಹುಕಾರ ಮಾರುಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಕೊಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆತ ಆ ರಂಗದಿಂದ ಕಾಲ್ಡೆಗೆದ.

ತನ್ನ ಇರವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರವನ್ನು ತೋರಿ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದ ತರುಣನ ಗೈಮೆ ಮುದುಕಿಯನ್ನು ಅಚ್ಚರಿಯ ಕಡಲಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸಿತು. ಹರುಷ ಆಕೆಯ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿ ಬಂತು. ಸಾಹುಕಾರನು ಹೋದ ಅನಂತರ ಅವಳು ನುಡಿದಳು. “ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ದೇವರು ನೀನು. ಬೀದಿಯ ಪಾಲಾಗಿ ಮಂದಿಯ ಜಗಲಿಗಳಲ್ಲಿ ದಿನ ಕಳೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಕಂದಗಳನ್ನು ನೀನು ಕಾಪಾಡಿದೆಯವ್ವ ”

“ ಈ ಹೊಗಳಿಕೆ ಬೇಡ ಅಜ್ಜಿ. ಅದೇಕೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳಿಂದ ಸಾಹುಕಾರನಿಗೆ ನೀನು ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

“ ನನ್ನ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲವ್ವ. ನಾನು ನನ್ನಗ, ಸೊಸೆ ಎರಡು ಗಂಡು ಕೂಸುಗಳು ಹಸನಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದೆವು.” ಮುದುಕಿ ತನ್ನ ದುಃಖದ ಹೊತ್ತುಗೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದಳು. “ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಗನಿಗೂ ಸೊಸೆಗೂ ಸನ್ನಿ ಹಿಡಿಯಿತು. ದುಡಿದು ತಂದು ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಮಗ ಕಾಯ್ಲೆ ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದ. ಅರುವತ್ತು ವರುಷದ ಮುದುಕಿ ಕೂಲಿ ನಾಲಿ ಮಾಡಿ ಈ ಕೈಕಳನ್ನು ಸಾಕಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಆ ಸೊಸೆ ಮಾರಾಯ ಗಿತ್ತಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದವಳು ಏಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಳು ನೆಟ್ಟಗೆ ದೈವದ ತಾವು ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಮಗ ಕಾಯ್ಲೆ ವಾಸಿಯಾಗಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದ ಬಂದು ಇನ್ನೂ ಹತ್ತು ದಿನ ಆಗಿಲ್ಲ. ಸಂಪಾದನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಬಾಡಿಗೆ ಹಾಗೇ ನಿಂತಿತು. ಯಜಮಾನ ಮಾರಾಯನಿಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ವಾಯಿದೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ವಯಬರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸೋಕೆ ಹೊಂಟಿದ್ದ. ಆಸ್ಪರಲ್ಲಿ ನೀನು ಬಂದು ಕಾಪಾಡಿದೆ.”

“ ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಕೆಲಸವೇನು ? ” ತರುಣ ಮಾತನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದ.

“ ಏನು ಕೆಲಸ ? ಜೀತ ಮಾಡುವುದು.” ಮುದುಕಿ ನುಡಿದಳು.

“ ಅವ ಮರ ಸಿಗಿವ ಕಾರ್ಖಾನೇಲಿ ದುಡಿತಾನೆ. ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹದಿನೈದು ರೂಪಾಯಿ ಬರುತವೆ. ಕಾಯ್ಲೆ ಆಗಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಲಿ ಮಲಗಿದ್ದರಿಂದ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳಾನೂ ಇಲ್ಲ. ”

“ ಹದಿನೈದು ರೂಪಾಯಿ. ನಾಲ್ಕು ಒಡಲುಗಳು! ” ಎಂದು ತರುಣ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡ. ಅವನ ಕೈ ಶರ್ಟು ಜೇಬಿಗೆ ಸರಿದಿತು. ಅವನು ಪಾಕೇಟಿನಿಂದ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಎರಡು ನೋಟುಗಳನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆದ; ಅವುಗಳನ್ನು ಮುದುಕಿಯ ಕೈಮೇಲೆ ಇರಿಸಿದ. ಕೃತಜ್ಞತೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿ ಬಂತು. ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಜಾಚಿ ಅವಳು ಆ ನೋಟುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. “ ಅಜ್ಜೀ, ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಈ ಬಡಕಲು ಕೂಸುಗಳು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಾ ಉಣ್ಣಿ ” ಎಂದು ಅವನು ಉಸುರಿದ.

“ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ನೀನು ದೇವರಂತೆ ಬಂದು ಕಾಪಾಡಿದೆ. ”

“ ಆ ಮಾತು ಬೇಡ. ” ಎಂದ ತರುಣ.

“ ನಮಗೆ ಈಸು ಉಪಕಾರ ಗೈದ ನೀನು ಯಾರಣ್ಣ ? ” ಮುದುಕಿ ಆಪರಿಚಿತನಾದ ಉಪಕಾರಿಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಅರಿವ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದಳು.

“ ನಾನು ಯಾರು! ಬೆಂದ ಎದೆಗಳ ನೋಟವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿಹ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ. ”

“ ನಿನ್ನ ಹೆಸರನ್ನಾದರೂ ತಿಳಿಸಬಾರದ ? ”

“ ನನ್ನ ಹೆಸರು ವೇಣು. ಬರುತ್ತೇನಜ್ಜಿ. ”

ವೇಣು ಅಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಾಲುಗಳು ಹಾದಿ ಯನ್ನು ಹಿಡಿದುವು.

(೮)

ಬಾಳುವೆಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಾಸ್ತರರ ಸಂಸಾರದ ತೇರು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹಳ್ಳ ತಿಟ್ಟದ ಹಾದಿ ಬಂದಾಗ, ಕಾಣದ ಕೈ ತೇರಿನ ಗಾಲಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಈ ಹೊರಗಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಾಸ್ತರರ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿನ ಹೊರೆ ಬಹು ಹಗುರವೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ

ಈ ಕಾಣದ ಕೈ ಆರದು ಎಂಬುದು ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಒಂದು ಒಗಟು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಹಲವು ಸಲ ಸೀತಮ್ಮನ ಸಂಗಡ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಚರ್ಚೆಗಳು ಕಾಣದ ಕೈಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದುದರಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾವಸಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ನೆರವುಗೈ ವೇಣುವಿನದು ಎಂದು ಸೀತಮ್ಮನ ಅನಿಸಿಕೆ. ಆದರೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮಾಸ್ತರರು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವೇಣುವಿನ ಹಣಕಾಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಆಲೋಚಿಸದೆ ಗೈವ ಊಹೆ ಇದು. ಆತನಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಎಂದು ಮಾಸ್ತರರ ವಾದ. ಆದರೆ ತಮಗೆ ಅಡಚಣೆಗಳು ಒದಗಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಈ ನೆರವುಗೈ ಮಾಸ್ತರರ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅರಿತಿದ್ದರು.

ಅಂದು ನಡುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೋಸುಗ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಮಾಸ್ತರರು ಮನೆಗೆ ಬಂದರು ಮಡದಿ ಸೀತಮ್ಮ ತಂಬಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದು ಮಾಸ್ತರರ ಮುಂದಿರಿಸಿದಳು.

“ನೋಡು, ಈ ದಿನ ಉಪಕಾರಿ ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಕೈ ಚಾಚಿದ ” ಮಾಸ್ತರರು ಜೇಬಿನಿಂದ ಲಕ್ಕೋಟಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನಲ್ಲಿಯ ಕಡೆಗೆ ಚಾಚಿದರು. ಸೀತಮ್ಮ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಒಳಗೆ ಬೆರೆಳು ಹಾಕಿದಳು. ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಐದು ನೋಟುಗಳು ಹೊರಬಂದುವು. ಆ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಆಕೆಯ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಎಳೆನಗೆಯ ತಂಬೆಲರು ಸುಳದಿತು.

“ ಈ ದಿನ ಒಂತೇ ಈ ಹಣ ? ” ಆಕೆ ಪತಿಯ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿದಳು.

“ ಅಹುದು. ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅದು ದೊರೆತಿತು. ” ನೀರು ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮಾಸ್ತರರಂದರು. “ ಸೀತಾ, ಇದೊಂದೂ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಈ ರೀತಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಹಣವನ್ನೇಕೆ ಕಳಕೊಳ್ಳಬೇಕು ? ”

“ ನಮ್ಮ ಇರವನ್ನು ಕಂಡು ಕನಿಕರಗೊಂಡ ಮನುಷ್ಯ. ಪರರಿಗೆ ನೆರವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ”

“ ಪರೋಪಕಾರ, ಇದು ಜಳ್ಳುಮಾತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮೀನುಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ನಮ್ಮದು. ” ಮಾಸ್ತರರು ನುಡಿದರು. “ ದಾನಶೂರ

ಕರ್ಣ, ಶಿಬಿ, ಬಲಿ ಇವರ ಕತಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಾದುವು. ಈ ನೆರವು ಗೈ ಚಾಚುವುದರಲ್ಲಿ ಆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶ ಇರಬೇಕು.”

“ ಪರೋಪಕಾರವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶವೇನು ? ” ಸೀತಮ್ಮ ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದಳು.

“ ಅದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯುವು. ” ಮಾಸ್ತರರು ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. “ ಆದರೂ ಕಾಣದ ಕೈ ಒಂದು ಬಲೆಯನ್ನು ನಷ್ಟು ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡುತ್ತಲಿದೆ ಸೀತಾ, ನಾನು ಬಹಳವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸಹಾಯ ಧನವನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಲೇಸು ಈ ರೀತಿ ಪರರು ಚಾಚಿದ ಕೈಗೆ ಆಸೆ ಪಡುವುದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಕುಂದು. ”

“ ನಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಎಂದು ಯಾರನ್ನೂ ನಾವು ಬೇಡಲಿಲ್ಲ. ಪರರು ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಕೈಯನ್ನು ಚಾಚಿದಾಗ, ನಾವೇಕೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬಾರದು ? ”

“ ಸೀತಾ, ನಾನು ಗಂಡಸು. ದುಡಿದು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹಬೇಕಾದುದು ನನ್ನ ಹೊಣೆ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರರ ಕೈಯ ರೊಟ್ಟಿ ಚೂರಿಗೆ ಬಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ” ಮಾಸ್ತರರ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ತಗಲಿದ ನೋವು ಅಡಕವಾಗಿತ್ತು.

“ ನೀವು ದುಡಿಯುತ್ತಿಲ್ಲವೇ ? ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೇ ? ” ಸೀತಮ್ಮ ಮಾಸ್ತರರ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿದಳು.

“ ನಿಜ. ಗಾಣದ ಎತ್ತಿನಂತೆ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಈ ದುಡಿತ ದಿಂದ ನಮ್ಮ ಕೊರತೆಗಳು ನೀಗಿದುವೇ ? ”

ಸೀತಮ್ಮ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಉಣ ಬಡಿಸಲು ಒಳತೆರಳಿದಳು. ಮಾಸ್ತರರೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು.

×   ×   ×   ×

ಆ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸೀತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಹರಿದ ಅಂಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೊಲಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಬೆರಳುಗಳು ನೂಲು ವೋಣಿಸಿದ ಸೂಜಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದುವು; ಹರಿದ ಅಂಗಳಿಗೆ ಹೊಲಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಮಾಸ್ತರರು ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತರಲೋಸುಗ ಅವರು ಪೇಟೆಗೆ ತೆರಳಿದ್ದರು. ಹುಡುಗರಿಬ್ಬರೂ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಆಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರಿನ್ನಾವ ಕಜ್ಜವೂ ಸೀತಮ್ಮನನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆಕೆ ಹೊಲಿಗೆ ಹಾಕಲು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು.

ಸೀತಮ್ಮನ ಚಿತ್ತ ಆ ದಿನ ಪತಿಯೊಡನೆ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಿತು. ತಮ್ಮ ಬಡತನದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಆಕೆ ನೆನೆದಳು. ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾವು ಸತಿಪತಿಯಿರಿಬ್ಬರೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಾಂಡು ಕಳೆದ ದಿನಗಳು ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂದುವು. ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಆ ಸಂಸಾರ ನೌಕೆ ಒಡೆದು ನುಚ್ಚು ನೂರಾಗುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಆಗ ದೈವಕ್ಕೆ ಕರುಣೆದೋರಿ ಕಾಣದ ಕೈಯನ್ನು ತಮ್ಮ ನೆರವಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿತು; ತಮ್ಮ ಸಂಕಟಗಳೆಂಬ ಕಸವನ್ನು ಅದು ಉಡುಗಿತು.

ಆದರೆ ಆ ಕೈ ಯಾರದು! ತಮಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿಹ ಆ ಅರಿಯದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಸೀತಮ್ಮನ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದುವು. ಆತ ತಮ್ಮ ಇರವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಏಕೆ ಕನಿಕರವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು? ಆತ ನೆರೆ ಮನೆಯ ವೇಣುವಾಗಿರಬಹುದೇ? ಆದರೆ ಆತನೇನೂ ಸಿರಿವಂತನಲ್ಲ. ಏಜೆಂಟು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ದಿನ ಕಳೆಯುವವನಾತ. ಇನಿತು ಹಣವನ್ನು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಕಳುಹಲು ಆತನಿಗೆ ಶಕ್ಯವೇ? ಆತನದಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೇರಿನ್ನಾರ ಗೈಮೆ ಇದು?

ಹೀಗೆ ಹತ್ತಾರು ಅಲೋಚನೆಯ ತರಂಗಗಳು ಅವಳ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಏಕುತಿದ್ದವು

“ಅಮ್ಮಾ ಮಾವ ಬಂದ, ಮಾವ” ಹುಡುಗ ರಾಮುವಿನ ಕೊರಗುಲಿ ಅಲೋಚನೆಯ ಬಾಂದಳದಲ್ಲಿ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಅಗಲಿ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದ ಜೀವವನ್ನು ಇಳಿಗೆ ಎಳತಂದಿತು ಜಗಲಿಯ ಕಡೆಗೆ ಆಕೆಯ ನೋಟ ಹೊರಳಿತು. ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ವೇಣು ನಿಂತಿದ್ದ. ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಾಮು ಜಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದ.

“ಮಾವ, ನೀನು ಪೇಟೆಯಿಂದ ನಮಗೇನು ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದಿ?” ದಾಮು ವೇಣುವಿನ ಕೈಹಿಡಿದೆಳೆಯುತ್ತಾ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. “ಎರಡು ಮೂರು

ದಿನಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಬೆಳಕು ಹರಿವ ಮುನ್ನ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೀ ಇರುಳಾದ ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತೀ.”

“ಕೈ ತುಂಬಾ ಕೆಲಸಗಳು ಬಿಡುವು ದೊರೆವುದೇ ಇಲ್ಲ ಮಗು.”
“ಆದಿರಲಿ ನಮಗೇನು ತಂದಿದ್ದೀ.” ದಾಮು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಮಾವನ ಜೇಬಿಗೆ ಕೈಹಾಕಲು ಹವಣಿಸಿದ.

“ದಾಮು, ಮಾವನನ್ನು ಹಾಗೆಲ್ಲ ಸೀಡಿಸಬಾರದಪ್ಪ” ಸೀತಮ್ಮ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಸೀತಮ್ಮ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಒಂದು ಚಾಪೆಯನ್ನು ತಂದು ಹಾರಿದಳು. ವೇಣು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ. ಅವನ ಕೈ ಕೋಟಿನ ಜೇಬುಗಳೊಳಗೆ ತೆರಳಿದುವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಎರಡು ಪೊಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಅವನು ಹೊರತೆಗೆದ. ದಾಮು ಮಾವನ ಈ ಎಸಕವನ್ನು ಎವೆ ಮುಚ್ಚದೆ ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ. “ಏನು ಮಾವ ಆದು?”

“ನೀನು ಯಾವುದಕ್ಕೋಸುಗ ಹಾಯ್ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆಯೋ ಅದೇ ಇದು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ವೇಣು. ಎರಡು ಪೊಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವನು ಬಾಲಕನ ಕೈ ಮೇಲಿರಿಸಿದ.

ಹುಡುಗ ಪೊಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿನೋಡಿದ. ಒಂದರಲ್ಲಿ ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಅಂಜೂರದ ಹಣ್ಣುಗಳಿದ್ದುವು. ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಿಸ್ಕೆಟುಗಳಿದ್ದುವು. ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಹುಡುಗನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅರಳಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಲರುಗಳಾದುವು.

“ನೀನೊಬ್ಬನೇ ತಿನ್ನುವುದು ಬೇಡ. ರಾಮುಗೂ ಕೊಡು.” ಎಂದಳು ತಾಯಿ. “ಕೊಡುವೆನಮ್ಮ” ಹುಡುಗ ಉಸುರಿದ. “ಆಣ್ಣನಿಗೆ ಕೊಡದೆ ಎಂದಾದರೂ ನಾನೊಬ್ಬನೆಯೇ ತಿಂದಿರುವೆನೇ?”

ದಾಮು ಪೊಟ್ಟಣಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆಣ್ಣನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಓಡಿದ.

“ಏನಕ್ಕ, ತುಂಬಾ ಅಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.” ವೇಣು ತುಪ್ಪಿಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ. “ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಾ ಮುಗಿದುವು. ಇನ್ನು ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಊರನ್ನು ಬಿಡುವೆನು.”

“ನೀವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮಗೆಲ್ಲ ಬಹು ಜೀಸರವೆನಿಸುವುದು. ನಿಮ್ಮನ್ನು

ಕಂಡರೆ ಹುಡುಗರು ಮಾವ, ಮಾವ ಎಂದು ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೀವು ಆಗಲಿದರೆ ಅವರು ಕರಕರೆ ಪಡದಿರರು. ನಿಮಗೆ ಕಾಫಿಯಾಯಿತೇ? ”

“ ಇಲ್ಲಕ್ಕ. ನಾನು ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಬರಬೇಕು. ”

“ ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದೇಕೆ? ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕುಡಿಯಿರಿ. ”

“ ಅಕ್ಕ, ನನ್ನಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಮಗೆ ತೊಂದರೆ. ” ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರ ಹೊರಟಿತು ವೇಣುವಿನ ಕೊರಳಿಂದ.

ಸೀತಮ್ಮ ವೇಣುವಿನ ನುಡಿಯನ್ನು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಒಳಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದಳು. ಮರಳಿ ಬಂದಾಗ ಆಕೆಯ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಲೋಟಿ, ಒಂದು ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದೋಸೆ ಚಪ್ಪಿಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಆಕೆ ವೇಣುವಿನ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿದಳು. ವೇಣು ಕಾಫಿಯನ್ನು ಕುಡಿದು ತನ್ನ ತೃಷೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸ ತೊಡಗಿದ. ನಾಲಗೆ ದೋಸೆ ಚಪ್ಪಿಗಳ ಸವಿ ನೋಡಿತು.

“ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಒಂದು ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಎತ್ತ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ” ತನ್ನ ಬಗೆಯನ್ನು ಕಲಕುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ವೇಣುವಿನೊಡನೆ ಉಸುರಲು ಮುನ್ನುಡಿ ಹಾಕಿದಳು.

“ ಅಕ್ಕ, ಯಾವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ನನ್ನೊಡನೆ ಸಂಕೋಚ ನಿಲ್ಲದೆ ಮಾತಾಡಬಹುದು. ”

“ ನೋಡಿ, ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರದ ಇರವನ್ನು ನೀವೇ ಬಲ್ಲೀರಿ. ” ಸೀತಮ್ಮ ನುಡಿದಳು. “ ಅವರಿಗೆ ಮಾಸ್ತರಿಕೆಯಿಂದ ಬರುವ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ. ಈ ಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆ, ಉರುವಲು, ನಾಲ್ಕು ಜೀವಗಳ ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡು, ಇವೆಲ್ಲಾ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಸಾಲ ಹನುಮಂತನ ಬಾಲದಂತೆ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು. ”

“ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟದ ದಿನಗಳಿವು ಅಕ್ಕ. ಉದ್ಯೋಗಮಾಡಿ ಜೀವಿಸುವವರ ಬಾಳು ಒಂದು ಮಹಾಯಜ್ಞವಾಗಿದೆ. ” ಕನಿಕರ ತುಂಬಿದ ಸ್ವರ ವೇಣುವಿನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟಿತು.

“ ಅದಲ್ಲ ನೋಡಿ. ” ಸೀತಮ್ಮನ ನುಡಿಗಳು ಮುಂದುವರಿದವು.

“ ಇಂದೋ ನಾಳೆಯೋ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರದ ದೋಣಿ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ

ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾಣದ ಕೈ ಒಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಿತು.”

“ ಕಾಣದ ಕೈ! ” ವಿಸ್ಮಯದ ಕಣಗಳು ವೇಣುವಿನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲಿದುವು.

“ ಅಹುದು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾರೆಂಬುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಹಿಂದೊಂದು ಸಲ ಮಾಸ್ತರರು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಹೇಳಿದ್ದರು ಆದರೆ ನೀವು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿರಿ ಅವನ್ನು. ಆದರೂ ನನ್ನ ಸಂದೇಹ ನಿವಾರಣೆಯಾಗ ಲೊಲ್ಲದು. ಯಾರೋ ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರತಿತಿಂಗಳು ಲಕ್ಷೋಟ್ಟಿಯ ಮೂಲಕ, ಆರವತ್ತು, ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಕಳುಹುತಿದಾನೆ. ಆತನು ಯಾರು? ನಮ್ಮ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಇನಿತು ಕನಿಕರವೇಕೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ನನ್ನ ಮೆದುಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ತುಸುಮರುಕ ವನ್ನು ಬೀರಿದವರೆಂದರೆ ನೀವೇ ಸರಿ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ನನ್ನ ಜೀವ ನುಡಿದಿವೆ ಈ ಗೈಮೆ ನಿಮ್ಮದೆಂದು. ನನ್ನಿಂದ ಮುಚ್ಚುಮರೆ ಮಾಡಬೇಡಿ. ನೆರವುಗೈ ಚಾಚಿದವರು ನೀವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ. ”

ವೇಣು ತಕ್ಷಣವೇ ಮಾರು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಸೀತಮ್ಮನ ಮೊಗವನ್ನೇ ಒಂದು ಚಣ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಅನಂತರ ನುಡಿದ. “ ಇಲ್ಲಕ್ಕ, ನಿಮ್ಮ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ತುಸು ಸ್ನೇಹ ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದೇನೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಈ ನೆರವು ಗೈಯನ್ನು ಚಾಚಿದವನು ನಾನಲ್ಲ ನಾನೊಬ್ಬ ಟ್ರಾವಲಿಂಗು ಎಜೆಂಟ. ತಿಂಗಳಿಗೆ ಐವತ್ತು ಅರುವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವ ಜೈತನ್ಯ ನನಗಿಲ್ಲದೆ? ಯಾರೋ ಸಿರಿವಂತರು ನಿಮ್ಮ ಬಡತನದ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಿಕರಗೊಂಡಿದಾರೆ. ”

ಈ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮುಗಿದಾಗ, ವೇಣುವಿನ ಫಲಾಹಾರವೂ ಮುಗಿದಿತ್ತು.

(೯)

ದಿನಗಳು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಉರುಳಿದುವು. ವೇಣು ಮಾಸ್ತರರ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸುಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರದ ಸಲುವಾಗಿ ಬೇರೊಂದು ಊರಿಗೆ ತೆರಳಿರಬಹುದೆಂದು ಅವರು ಊಹಿಸಿದರು. ಎಳೆಯರು

ಆಗಾಗ ತಾಯಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. “ಅಮ್ಮಾ, ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಮಾವ ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತಾನೆ. ನೋಡು ಆತ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ತುಂಬಾ ಬೇಸರ. ಅಣ್ಣ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಪೇಟೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ; ಸಿನೇಮಾ ತೋರಿಸಲು ಒಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾವ ಹಾಗಲ್ಲ. ಪೇಟೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತಿಂಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಸಿನೇಮಾ ತೋರಿಸಲು ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆ.”

“ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಾವ ಬರಬಹುದು.” ಸೀತಮ್ಮ ಒಂದು ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣನ್ನು ಎರಡು ತುಂಡು ಮಾಡಿ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಗಿತ್ತಳು. “ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಆಟವಾಡಿ.”

ಎಳೆಯರು ಕೈಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣನ್ನು ಬಾಯೊಳಗೆ ತುಡುಕುತ್ತಾ ಬೀದಿಯ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದರು. ಕೈಗಳಿಗೆ ದೊರೆತ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನೂ ಎಲೆಗಳನ್ನೂ ಹಕ್ಕಿಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಆಟವನ್ನು ಹೂಡಿದರು.

ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಪೊಲೀಸು ಸಿಪಾಯಿಯ ಕೆಂಪು ಕುಲಾವಿ ಬಾಲಕರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದಿತು.

“ನೋಡೋ ಪೊಲೀಸು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.” ಕಿರಿಯ ದಾಮು ಉಸುರಿದ.

“ನಮ್ಮ ಮನೆಗಲ್ಲ ಕಣೋ. ಬೇರೆಗೆಲ್ಲೋ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.” ಎಂದ ರಾಮು.

ಅನಿತರಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸು ಸಿಪಾಯಿ ಮಾಸ್ತರರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬಾಲಕರ ಮೊಗದತ್ತ ಹರಿದವು ಅವನು ಹುಡುಗರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. “ಮಾಸ್ತರ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರರಾಯರ ಮನೆ ಯಾವುದು?”

“ಇದೇ ಮನೆ.” ಬೆರಗುಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗರು ಉತ್ತರಿಸಿದರು.

“ಅವರನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬರಹೇಳಿ.” ಎಂದ ಪೊಲೀಸು ಸಿಪಾಯಿ.

“ಅಣ್ಣಾ, ಪೊಲೀಸು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆತಾನೆ.” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಹಿರಿಯ ಹುಡುಗ ರಾಮು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಓಡಿದ.

ಮಾಸ್ತರರು ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೊರಡಲು ಅನುವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಪಂಚೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ರಾಮುವಿನ ಕೂಗು ಅವರ ಕಿವಿಯನ್ನು ತಲುಪಿತು. “ ಏನು ರಾಮು ? ” ಎಂದು ಅವರು ಪಂಚೆಯ ನೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತಾ ಹುಡುಗನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

“ ಪೋಲಿಸು ಬಂದಿದಾನೆ. ನಿನ್ನ ಕಾಣಬೇಕಂತೆ. ” ಎಂದು ಉಸುರಿದ ಹುಡುಗ.

ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಪೋಲಿಸು ಸಿಪಾಯಿ ಬಂದುದು ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಸೋಜಿಗ ವೆನಿಸಿತು. ಅವರು ಶರ್ಟಿನ ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಪೋಲೀಸು ಸಿಪಾಯಿ ನಿಂತಿದ್ದ. ಮಾಸ್ತರರೇ ಅವನನ್ನು ವೊಡಲು ಮಾತಾಡಿಸಿದರು. “ ಇದೇನು ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಇತ್ತ ಕಡೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದಿರಿ ? ”

“ ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರ ಆಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ ” ಪೋಲಿಸು ಸಿಪಾಯಿ ಉಸುರಿದ. “ ನೀವು ಈಗಲೇ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಬರಬೇಕು. ”

“ ಏಕೆ ? ” ವಿಸ್ಮಯದ ಕಣಗಳು ಮಾಸ್ತರರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಳಿದುವು.

“ ನೋಡಿ. ನಿನ್ನೆ ದಿನ ಕುಪ್ಪಣ್ಣನೆಂಬ ಭಾರೀ ಕೇಡಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಿದಾನೆ. ಮಾರ್ವಾಡಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಚಂದರ ಮನೆ ನುಗ್ಗಿದ್ದ. ಅವನು ಮಹಡಿಯನ್ನೇರಿ ದಾಗ, ಕಳ್ಳ ನುಗ್ಗಿದ ಸುಳಿವು ಶೇಟರಿಗಾಯಿತಂತೆ. ಅವರು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ನಮಗೆ ಫೋನು ಮಾಡಿದರು. ನಾವು ಹೋಗಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದೆವು. ಏಣಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ತಡೆದೆವು. ಕಳ್ಳನಿಗೆ ಪಾರಾಗಲು ಬೇರೆ ಉಪಾಯ ವಿಲ್ಲವಾಯಿತು. ಮಹಡಿಯ ಜಗಲಿಯಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಅಡಿ ಕೆಳಗಿರುವ ಬೀದಿಗೆ ನೆಗೆದು ಬಿಟ್ಟು ಆಸಾಮಿ.

“ ಕಳ್ಳನಿಗೆ ಅಪಾಯವೇನಾದರೂ ಆಯಿತೆ ? ” ಮಾಸ್ತರರ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಕನಿಕರದ ಕಂಪು ಅಡಕವಾಗಿತ್ತು.

“ ಇಪ್ಪತ್ತು ಅಡಿ ಮೇಲಿನಿಂದ ನೆಗೆದ ಮನುಷ್ಯ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆಯೇ ? ಒಂದು ಕಾಲು ಮುರಿದು ಹೋಗಿದೆ. ಎರಡು ಪಕ್ಕೆಲುಬುಗಳು ಹುಡಿಯಾಗಿವೆ. ” ಪೋಲಿಸು ಸಿಪಾಯಿ ಹೇಳಿದ. “ ಅವನು ಬದುಕುವುದು ಪ್ರಯಾಸ. ಸಾಯುವ ಮುನ್ನ ನಿಮ್ಮನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಬೇಕಂತೆ. ”

“ ಆದರೆ ಕೇಡಿಗರ ಸಹವಾಸ ನನಗಿಲ್ಲವಯ್ಯಾ. ಕಳ್ಳ ಮಾಲುಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ವ್ಯಾಪಾರಿಯೂ ನಾನಲ್ಲ. ” ಮಾಸ್ತರರಂದರು.

“ ಏನೋ, ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಯವಿರುವ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದು. ಕೊನೆ ಗಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಲು ಜೀವ ಆಸೆ ಪಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದು ತರಲು ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರು ಹೇಳಿದರು. ”

“ ಆಗಲಿ ಬಂದೆ. ” ಮಾಸ್ತರರು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೋಟನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ರುಮಾಲನ್ನು ಟ್ಪುಕೊಂಡು ಹೊರ ಬಂದರು.

× × × ×

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅವಘಡಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದವರಿದ್ದ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಮಾಸ್ತರರು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಚವೊಂದನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ಮಂದಿ ಪೋಲೀಸು ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಸುತ್ತಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರೂ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಮಾಸ್ತರರ ಮೊಗ ಕಾಣಲು ಅವರು ನಡೆದರು. “ ಇತ್ತ ಬನ್ನಿ. ಈ ಮನುಷ್ಯನ ಪರಿಚಯ ನಿಮಗಿದೆಯೇ ? ”

ಮಂಚದೊಳಗೆ ಮಾಸ್ತರರ ಕಾಲುಗಳು ಸರಿದುವು. ರೋಗಿಯ ಮೊಗದತ್ತ ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೊರಳಿದುವು. ವೈಮೇಲೆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದೆಸಿದ್ದರು. ಕಾಲೊಂದಕ್ಕೆ ದಬ್ಬೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಮುಖವನ್ನು ಕಾಣಲು, ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಉಟಾದ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಆಸದಳ. ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಕೇಡಿಗ ಬೇರಿನ್ನಾರೂ ಅಲ್ಲ. ಅವರ ಪರಿಚಿತನಾತ. ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ವೇಣುವೇ ಆತನಾಗಿದ್ದ ! ಆತನು ಕದಿಯಲೋಸುಗ ಮನೆ ನುಗ್ಗಿ ಕಾಲು ಮುರಿದುಕೊಂಡನೆಂದು ಬೇರಿನ್ನಾರಾದರೂ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರೆ, ಅವರು ನಂಬುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ವೇಣುವಿನ ಮೊಗವನ್ನೇ ನೋಡಿದುವು. ಇರುಳಕವಿದ ಬಾಂದಳದಲ್ಲಿ ತಾರೆಗಳು ಮಿನುಗುವಂತೆ, ಆ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದುವು. ಆದರೆ ಕೊರಳಂದ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಂಬನಿಯು ಹೊನಲು ಮಾತ್ರ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು.

“ ಈತನು ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಯದವನೇ ? ” ಮಾಸ್ತರರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರು ಮರಳಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

“ ಈತನು ಕಳ್ಳನೇ ! ”

“ಅಹುದು ಸ್ವಾಮೀ ಹೆಸರಂತ ಕೇಡಿಗ. ಮೂರು ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದ ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಳ್ಳತನ, ಸುಲಿಗೆಗಳಿಗೆ ಈತನೇ ಹೊಣೆ. ನಾವು ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಅಂಜನ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಈ ಕುಪ್ಪಣ್ಣನನ್ನು ಅರಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನಿನ್ನೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ.”

ಮಾಸ್ತರರು ವೇಣುವಿನ ಮೊಗದತ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದರು. ವೇಣು ಕೈಯನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿದ. ತುಟಿಗಳು ಅಲ್ಲಾಡಿದುವು. ಮಂದಸ್ವರ ಅವನ ಕೊರಳಿಂದ ಹೊರಟಿತು. “ಅಂಜಬೇಡಿ. ನನ್ನ ಮಾ ಹಿತಿಯನ್ನು ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ.”

“ಈತ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ.” ಮಾಸ್ತರರು ಉಸುರಿದರು.

“ಆದರೆ ಕಳ್ಳನೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಅರಿಯೆವು. ಹೆಸರು ವೇಣು ಗೋಪಾಲನೆಂದು.”

“ಎಷ್ಟು ತಿಂಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ?” ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರು ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದರು.

“ಮೂರು ತಿಂಗಳಾದುವು.” ವೇಣು ಬಂದು ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಹಿಡಿದ ದಿನವನ್ನು ಮಾಸ್ತರರು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡರು.

“ಅಹುದು ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಇವನು ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸಿರಬೇಕು. ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನ ಸುಲಿಗೆಗಳಿಗೆ ಆರಂಭ. ಈತನ ಕಸುಬು ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯ ಬರಲಿಲ್ಲವೇ?”

“ಇಲ್ಲ, ವೇಣು ತಾನೊಬ್ಬ ಟ್ರಾವಲಿಂಗು ಏಜೆಂಟು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.” ಮಾಸ್ತರರಂದರು. “ಒಳ್ಳೆ ಸಭ್ಯನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಕಳ್ಳನೆಂದು ನಾವು ಊಹಿಸುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?”

“ಅಹುದು. ಬಹು ಘಾಟೆ. ಹಿಂದೆ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಜೇಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ದಾನೆ. ಕೊನೆಗಾದರೂ ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದನಲ್ಲ.” ಹಿರಿಯ ಕಾರ್ಯ ಮೊಂದನ್ನು ಎಸಗಿದ ಹೆಮ್ಮೆ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದಿತು. “ಆದರೆ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಿಂದ ನೆಗೆದುದರಿಂದ ಆದ ಜಮುಮಿನಿಂದ ಆತ ಉಳಿಯಲಾರ. ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಕಳುಹಲಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ವ್ಯಸನ.”

ಮಾಸ್ತರರು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಆಲೋಚನೆಗಳು ಸುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೊನೆಗೆ “ಈತ ಬದುಕಲಾರನೇ?” ಎಂದು ಅವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

“ಇಲ್ಲ. ಬದುಕಲಾರ.” ತಲೆಯನ್ನು ಅಲುಗಿಸುತ್ತಾ ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರು ನುಡಿದರು. “ಇನ್ನು ಕೆಲವು ತಾಸುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಬಾಳು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದು ಡಾಕ್ಟರರು ಹೇಳಿದಾರೆ.”

ವೇಣುವಿನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಾಸ್ತರರ ಮೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿದುವು. ಅವನು ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಕರೆದ. ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಹೇಳಿದರು. “ನೋಡಿ, ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದಾನೆ. ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಏನೋ ಹೇಳಲು ತವಕಿಸುತ್ತಿದಾನೆ. ಹೋಗಿ ಅವನ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡಿ.

ಮಾಸ್ತರರು ಮಂಚದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸರಿದರು. ವೇಣು ಅವರ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಂಬನಿಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು ಬಹು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ನಾಲಗೆ ಹೊರಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಬಹುಕಷ್ಟದಿಂದ ಅವನು ಮಾತಾಡಿದ.

“ಮಾಸ್ತರ, ನಾನು ಪಾಪಿ, ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ. ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ನಾನು ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲ. ಅಕ್ಕನೂ ನೀವೂ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಕಾಲ ಸ್ನೇಹದ ನೀರೆರೆದು ನನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ತಣಿಸಿದಿರಿ. ಆ ಹಸುಳೆಗಳ ಮೊಗಗಳಲ್ಲಿ ಅರಳುತ್ತಿದ್ದ ನಗೆ ಹೂಗಳು ನನ್ನ ಮನದಳಲನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.”

ಮಾಸ್ತರರ ಕೊರಳಿಂದ ನುಡಿ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀರ ಹನಿಗಳು ತುಳುಕಿದುವು. ಕೇಡಿಗನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮಿದುವಾದ ಒಂದು ಭಾಗವಿದಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಅವರಿಗ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡರು

“ಮಾಸ್ತರ, ನಾನೆನ್ನು ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಬದುಕಲು ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಪಾಪದಿಂದ ನನ್ನ ಕೈಗಳು ಹೊಲಸಾಗುವೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೈಗಳೇ ಕೆಲವು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಎಸಗಿವೆ. ಅವೇ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ದೊರೆತ ಘಟಾಂಕ.

ಈ ಬಡವಾಯಿಯನ್ನು ಆಗಾಗ ನೆನೆಯುತ್ತಿರಿ. ಆದರೆ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಕೊನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಡಿ. ತಮ್ಮನ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಅಪಾರ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು. ತುಂಬಾ ಮಮತೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ತಮ್ಮನೊಬ್ಬ ಕೇಡಿಗನೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಾದರೆ, ಅವರು ನೊಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕೊನೆಯತನಕ ಈ ತಮ್ಮನ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿರುವ ಭಾವನೆಗಳು ಸವಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಲಿ!”

“ ಆಗಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಡೆವೆನು. ” ವೇಣುವಿಗೆ ಮಾಸ್ತರರು ಮಾತುಗೊಟ್ಟರು. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದು ಅವರ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ನಿಂತಿತು. ಅದನ್ನು ಉಸುರುವುದು ಲೇಸೇ ಎಂದು ಅವರು ತುಸ ಆಲೋಚಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಅವರು ನುಡಿದರು. ” ನನಗೊಂದು ಸಂಶಯವಿದೆ ಕೇಳಲೇ ?

“ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಿ ಮಾಸ್ತರ. ” ಎಂದ ಯಾತನೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ವೇಣು.

“ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಅಸರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬರು ನನಗೆ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಾರೊಬ್ಬರು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆ ಎಸಕ ನಿಮ್ಮದು ಎಂದು ಮನೆಯಾಕೆಯ ಊಹೆ. ”

ವೇಣು ನುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಮಿಡುಗಿತು. ಎಳೆ ನಗೆಯ ಹೊ ಬಿಸಿಲು ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ಕಳೆಯಾಡಿತು. ಸಂತಸದ ಕದಿರುಗಳು ಮೊಗದಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದುವು.

“ ಆ ಗೈಮೆಯನ್ನು ಎಸಗಿದವರು ನೀವೇನು ? ” ಮಾಸ್ತರರು ಮರಳಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

“ ಹೂಂ- ನಾನು! ಕೇಡಿಗನಾದ ನಾನು! ” ಎಂಬ ನುಡಿಗಳು ಮಾಸ್ತರರ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರುಲಿಗೊಂಡುವು.

**ದಿ ಯುನಾಯಿಟೆಡ್ ಕರ್ನಾಟಕ
ಇನ್ಸುರೆನ್ಸ್ ಕಂಪನಿ ಲಿಮಿಟೆಡ್
ಹೆಡ್ ಆಫೀಸ:- ಧಾರವಾಡ
(ಸ್ಥಾಪನೆ ೧೯೨೯)**

೧೯೩೮ನೆಯ ವಿಮಾ ಕಾಯಿದೆಯ ಮೇರೆಗೆ ರಜಿಸ್ಟರ್ ಆಗಿದ್ದು ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಆಧಾರಪತ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಾಯಿ ೨೭,೬,೪೩೬ ಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದಾರರ ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದೆ. ಕಂಪನಿಯ ಜೀವವಿಮಾ ನಿಧಿಯು ರೂಪಾಯಿ ೨,೫೦,೭೪೨ ಗಳಷ್ಟು ಇರುವುದರಿಂದ ಪಾಲಿಸಿದಾರರ ಹಿತಸಂರಕ್ಷಣೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಂಡವಾಳ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಆಡಳಿತ, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಉನ್ನತಿಯನ್ನೇ ಕೋರುವ ಈ ಉತ್ತಮ ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಪಾಲಿಸಿ-ಪಾಲುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಏಜೆಂಟರಾಗಬಯಸುವವರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಎಂ. ಗೋವರ್ಧನರಾವ
ಮ್ಯಾನೇಜರ

ಎ. ಎಸ್. ಕಿಣಿ
ಮ್ಯಾನೇಜಿಂಗ್ ಡೈರೆಕ್ಟರ

ಸಂಘಟನಾ ಕಚೇರಿಗಳು : ಹೈದರಾಬಾದ, ಮಂಗಳೂರು
ಶಾಖಾ ಕಾರ್ಯಾಲಯಗಳು : ಮುಂಬಯಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ,
ಉಡುಪಿ, ಅಲ್ಲೆಪ್ಪಿ (ಕೋಚೀನ)

